و

و ‹وَاوٌ› ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 27 ـ ھەرپى بولۇپ، ئەبجەد ھېسابىدا «6»نى كۆرسىتىدۇ.

1. و ‹وَاوٌ›

1) بـاش كـېلىش ئەرلىك جىنسى كاتېگورىيەسىدىكى كۆپلۈك ئۈلانما ئالماش رولىنى ئۆتەيدۇ.

مەسىلەن: ثَارُوْا: ئۇلار ئىنقىلاب قىلدى.

2) ئىككىنچى شەخس ئالماش ئەرلىك جىنسى كاتېگورىيەسىدىكى كۆپلۈك شەكلىنى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: تَخْدِمُوْنَ شَعْبَكُمْ : سىلەر ئۆز خەلقىڭلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىسىلەر.

2. ئومۇمىي باغلىغۇچى بولۇپ، ئۇيغۇر تىلىدا «ۋە»، «ھەم»، «ھەمدە»، «بىلەن» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: شَرِبْتُ الشَّايَ وَالْقَهْوَةَ: چاي ۋە قەھۋە ئىچتىم.

3. ھال جۈملىنىڭ ئارىسىدا قوللىنىلىدۇ.

مەسىلەن: جَاءَ أَحْمَدُ وَالشَّمْسُ طَالِعَةٌ: ئەھمەد كۈن چىقىۋاتقاندا كەلدى.

4. بىلەن، بىللە مەنىسىدە كېلىدۇ. مەسىلەن، سِرْتُ وَالشَّاطِئَ : قىرغاق بىلەن ماڭدىم.

5. قەسەمنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن: وَاللهِ الْعَظِيْمِ: ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،

6. «رُبَّ» بىلەن مەنىداش كېلىدۇ. مەسىلەن: وَلَيْلٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ أَرْخَى سَدْوَلَهُ عَلَيَّ: تولا دولقۇنلۇق كېچىلەر ماڭا پەردىلىرىنى چۈشۈردى.

7. «أَمَّا» نىڭ ئورنىغا ئالمىشىپ كېلىدۇ.

مەسىلەن: تَحِيَّةً وَسَلَامًا وَبَعْدُ فَقَدْ وَصَلَنِي كِتَابُكَ: سالام ـ سەھەتتىن كېيىن مەقسەتكە كەلسەك خېتىڭىزدىن ۋاقىپ بولدۇم.

وَا: قايغۇ ـ ھەسرەتنى بىلدۈرىدىغان قوشۇمچە.

وَا حَسْرَتَاه: ئەپسۇس، ۋاي ئىسست، ئاپلا، ۋىيەي.

وَا حَرِّ قَلْبَاه : ۋاي يۈرەك.

وَاءَلَ يُئَاوِلُ مُؤَاوَلَةً وَوِئَالًا: ئىلتىجا قىلدى.

وَابِطٌ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك، ئاجىز، چاكىنا ئادەم.

وَابِلٌ: قاتتىق يامغۇر.

أَمْطَرَهُ وَابِلًا مِنَ الرِّصَاصِ: ئۇنىڭغا ئوق ياغدۇردى.

أَمْطَرَهُ بِوَابِلٍ مِنَ الشَّتَائِمِ: ئۇنى تىل ـ ئاھانەتكە كۆمۈۋەتتى.

﴿فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ﴾ ‹قرآن›: قاتتىق يامغۇردىن بەھرىمەن بولمىسا شەبنەم بىلەنمۇ قانىدىغان (بىر باغقا ئوخشايدۇ).

وَابِلَةٌ: ئوشۇق.

وَابُورٌ ج وَابُوْرَاتٌ: پار ياكى توك بىلەن ماڭىدىغان ماشىنا؛ پاراۋوز، ئۇسكۈنە.

وَابُوْرٌ بُخَارِيٌّ: پار ماشىنىسى.

وَابُوْرُ الْحَرْثِ تراكتور.

وَابُوْرُ الْحَرِيْقَةِ أَوِ الْمَطَافِيْءِ: ئوت ئۆچۈرۈش ماشىنىسى.

وَابُوْرُ الرُّكَّابِ: يولۇچىلار كېمىسى.

وَابُوْرُ الْحَلِيْجِ: چىگىت ئايرىش ماشىنىسى.

وَابُورُ الزَّلْطِ: يول چىڭداش ماشىنىسى.

وَابُورُ الرَّيِّ: سۇ پومپىسى.

وَابُورُ الْغَازِ: گاز ئوچىقى.

وَابُورُ بَحْرٍ: پاراخوت، موتورلۇق كېمە.

وَابُورُ وَرْدِيَّةٌ: كوچا تازىلاش ماشىنىسى.

وَاتَأَ يُوَاتِئُ مُوَاتَأَةً وَ وِتَاءً فُلَانًا عَلَى الْأَمْرِ: قوللىدى، قوشۇلدى.

وَاتَرَ يُوَاتِرُ مُوَاتَرَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى ئارىلاپ قىلدى.

وَاتَرَ الصَّوْمَ: روزىنى ئارىلاپ تۇتتى.

وَاتِنٌ ج وُتَّنٌ: بەرلىشىپ قالغان ئادەم، توختام سۇ.

وَاثَبَ يُوَاثِبُ مُوَاثَبَةً: شىددەت بىلەن ئېتىلدى.

وَاثَبَ الْأَسَدُ السَّبُعَ: يولۋاس يىرتقۇچ ھايۋان بىلەن ئېلىشتى.

وَاثَقَ يُوَاثِقُ مُوَاثَقَةً: توختام تۈزۈشتى، كېلىشىم قىلىشتى.

وَاثَقْتُكَ بِاللهِ أَنْ لَا أَفْعَلَ بِكَ سُوءًا: ساڭا يامانلىق قىلماسلىقتا ئاللاھقا ئەھدە قىلدىم.

﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ﴾ «قرآن»: (ئى مۆئمىنلەر!) ئاللاھنىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ۋە سىلەر بىلەن بولغان مۇئاھىدىسىنى ئەسلەڭلار.

وَاثِنٌ ج وُثَّنٌ: مۇقىم، ئىزچىل.

وَاجَبَ يُوَاجِبُ مُوَاجَبَةً وَ وِجَابًا: ئۆلچىگىنى ئارتتى.

وَاجِبٌ ج وَاجِبَاتٌ: ۋەزىپە، مەسئۇلىيەت، ۋاجىب؛ قەرز؛ مۇقەررەر، چوقۇم، جەزمەن، قەتئىي.

يُؤَدِّي كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا وَاجِبَهُ: ھەربىرىمىز ئۆز ۋەزىپىمىزنى ئورۇنلاۋاتىمىز.

وَاجِبُ الْوُجُودِ: ئۆز-ئۆزىدىن مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ئاللاھ.

الْوَاجِبُ النَّبِيلُ: يۈكسەك بۇرچ.

وَاجِبٌ قَوْمِيٌّ: مىللىي بۇرچ.

الْوَسَائِلُ الْوَاجِبُ اِتِّخَاذُهَا: قوللىنىشقا تېگىشلىك تەدبىرلەر.

«الْقِيَامُ بِأَرْكَانِ الْإِسْلَامِ الْخَمْسَةِ وَاجِبٌ»: ئىسلامنىڭ بەش رۇكنىنى ئادا قىلىش پەرزدۇر.

«قَامَ بِوَاجِبِهِ» مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلدى، ۋەزىپىسىنى ئادا قىلدى.

«قَصَّرَ فِي وَاجِبِهِ»: ۋەزىپىنى ئورۇندىمىدى.

«عَلَى الْمُوَاطِنِ وَاجِبَاتٌ وَلَهُ حُقُوقٌ»: گراژداننىڭ مەجبۇرىيىتى ۋە ھوقۇقلىرى بار.

يُؤَدِّي الطَّالِبُ وَاجِبَاتِهِ الدِّرَاسِيَّةَ فِي مَوَاعِيدِهَا بِدِقَّةٍ وَإِتْقَانٍ: ئوقۇغۇچى ئۆزىنىڭ تاپشۇرۇقلىرىنى كۆڭۈل قويۇپ ۋاقتىدا ئوبدان ئورۇنلايدۇ.

يَرُدُّ الْمُدَرِّسُ الْوَاجِبَاتِ الْمَنْزِلِيَّةَ الْمُصَحَّحَةَ إِلَى الطَّلَبَةِ: ئوقۇتقۇچى تۈزىتىلگەن ئائىلە تاپشۇرۇقلىرىنى ئوقۇغۇچىلارغا قايتۇرۇپ بېرىدۇ.

وَاجِدٌ: كەشپىياتچى، ئىجاد قىلغۇچى؛ تاپقۇچى، بىلگۈچى، بايقىغۇچى؛ باي.

وَاجِدٌ عَلَيْهِ: غەزەپلەنگۈچى.

الْوَاجِدُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «ھەممىدىن بىھاجەت ئاللاھ» دېگەن مەنىدە.

«لَعَلَّكَ وَاجِدٌ كَلَامِيَ مَعْقُولًا»: مېنىڭ سۆزۈمنى ئەقىلگە مۇۋاپىق دەپ قارىشىڭ مۇمكىن.

وَاجِزٌ: ئاددىي، قىسقا، يىغىنچاق، ئىخچام.

وَاجِسٌ: ئەندىشە، خاتىرجەمسىزلىك، ئەنسىزلىك.

وَاجِفٌ: ئەنسىز، تىنچسىز، تەۋرىگۈچى.

﴿قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ﴾ «قرآن»: بۇ كۈندە دىللارنى قورقۇنچ باسىدۇ.

وَاجِمٌ: سۈكۈت قىلغۇچى، جىمجىت.

وَاجَهَ يُوَاجِهُ مُوَاجَهَةً: ئۇچراشتى، يۈزلەشتى، يولۇقۇشتى.

وَاجَهَهُ: ئېلىشتى.

وَاجَهَ الْجُنْدِيُّ عَدُوَّهُ: ئەسكەر دۈشمىنى بىلەن ئېلىشتى.

وَاجَهَ الْخَطَرَ: خەتەرگە تاقابىل تۇردى.

سَوْفَ نُوَاجِهُ أمْتِحَانًا قَاسِيًا: بىز قاتتىق سىناققا دۇچ كېلىمىز.

وَاجِهَةٌ ج وَاجِهَاتٌ: ئالدى، ئالدى تەرەپ، ئۇدۇل تەرەپ.

وَاجِهَةُ الْمخْزَنِ: تاۋار ماللارنى تىزىش ئىشكاپى.

وَاجِهَةٌ زُجَاجِيَّةٌ: ئەينەك ئىشكاپ.

عُرِضَتْ مُخْتَلِفُ أَنْوَاعِ الْأَلْعَابِ فِي وَاجِهَةِ مَتْجَرِ الْأَطْفَالِ: ئۇسسۇرلەر ماگىزىنىنىڭ ئەينەكلىك ئىشكاپى ئىچىگە تۈرلۈك ئويۇنچۇقلار قويۇلغان.

وَاجِهَةُ الدَّارِ: قورۇنىڭ ئالدى.

وَاحٌ وَاحَةٌ ج وَاحَاتٌ: قاقاسلىق، باياۋان.

وَاحِدٌ ج وُحْدَانٌ وَ أُحْدَانٌ: يەككە، بىردىنبىر، يېگانە، تەڭدىشى يوق.

هُوَ وَاحِدُ قَوْمِهِ: ئۇ قوۋمىنىڭ يېگانىسى.

وَاحِدُ الْأَحَدِ: بىرلا ئاللاھ، تەڭداشسىز ئاللاھ.

أَتَوْ زَرَافَاتٍ وَ وُحْدَانًا: توپ-توپ ۋە بىرلەپ-بىرلەپ كەلدى.

وَاحِدٌ م وَاحِدَةٌ ج وَاحِدُوْنَ: بىر، بىرىنچى.

السَّاعَةُ الْوَاحِدَةُ: بىرىنچى سائەت.

﴿إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾ ‹قرآن›: سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار بىر ئىلاھدۇر.

﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ ‹قرآن›: ئىنسانلار (دەسلەپتە) بىر ئۈممەت (يەنى، ھەق دىندا) ئىدى.

وَاحِدَةُ الْمُوْسِيْقِيِّ: ئۇدار، تاكت (مۇزىكا ئاھاڭىنىڭ ۋەزنى).

وَاحِدَةٌ بِوَاحِدَةٍ: بىرگەبىر.

وَاجِفٌ: قويۇق، چىرايلىق قارا چاچ، ياپيېشىل ئۆسۈملۈك.

وَاحٍ: تېلېگراف ئىدارىسى.

وَاحٍ ج وَاحُوْنَ وَ وُحَاةٌ: ۋەھيى قىلغۇچى، ئىشارەت قىلغۇچى، ئىلھام بەرگۈچى.

وَاخَى يُوَاخِي مُوَاخَاةً: دوستلاشتى، قېرىنداش بولۇشتى.

وَادَجَ يُوَادِجُ مُوَادَجَةً فُلَانًا: ئەپلەشتى، مادارا قىلدى.

وَادَّ يُوَادُّ وِدَادًا وَمُوَادَّةً: دوست بولۇشتى، ياخشى كۆرۈشۈشتى.

﴿لَا تَجِدُ قَوْماً يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھقا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىغان بىر قوۋمنىڭ ئاللاھ بىلەن ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى بىلەن قارشىلاشقانلارنى دوست تۇتقانلىقىنى كۆرمەيسەن.

وَادَعَ يُوَادِعُ مُوَادَعَةً وَ وِدَاعًا: ئەپلەشتى، ياراشتى، سۇلھى قىلىشتى.

وَادِعٌ: ھاۋالە قىلغۇچى، ئامانەت قويغۇچى.

وَادِكٌ: سېمىز، مايلىق.

وَادٍ (الْوَادِيْ) ج أَوْدِيَةٌ: جىلغا، ساي، ۋادى، ئېقىن.

وَادٍ ضَيِّقٌ: تار ساي.

هُمَا مِنْ وَادٍ وَاحِدٍ: ئۇ ئىككىسى بىر جاڭگالنىڭ بۆرىلىرى.

﴿إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى﴾ ‹قرآن›: ئۆز ۋاقتىدا ئۇنى پەرۋەردىگارى تۇۋا ناملىق مۇقەددەس ۋادىدا چاقىردى.

«أَنْتَ بِوَادٍ وَنَحْنُ فِي وَادٍ»: يولىمىز باشقا-باشقا.

سَالَ بِهِمِ الْوَادُ: ھالاك بولدى، كەلكۈن ئېقىتىپ كەتتى.

كَصَرْخَةٍ فِي وَادٍ: پايدىسى يوق، تەسىرى يوق.

«ذَهَبَتْ نَصَائِحُهُ كَصَرْخَةٍ فِي وَادٍ»: ئۇنىڭ نەسىھەتلىرى بىكار كەتتى.

وَادِعٌ:بۇلاق، بۇلاق سۇيى.

وَارَبَ يُوَارِبُ مُوَارَبَةً: ئالدامچىلىق قىلدى.

وَارَبَ الْبَابَ: ئىشىكنى قىيا ئاچتى.

«وَإِنْ بَايَعْتَهُمْ وَارَبُوكَ»: ئۇلار بىلەن كېلىشىم تۈزسەڭ، ئۇلار ساڭا ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىدۇ.

وَارِثٌ ج وَرَثَةٌ وَ وُرَّاثٌ: ۋارىس، مىراسخور.

وَارِثٌ شَرْعِيٌّ: قانۇنلۇق ۋارىس.

﴿وَاجْعَلْنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾ ‹قرآن›: مېنى نازۇنېمەتلىك جەننەتنىڭ ۋارىسلىرىدىن قىلغىن.

اَلْـوَارِثُ: ئاللاھتائالانىڭ گۈزەل ئىسىم-سىپاتلىرىدىن بولۇپ، «مەڭگۈ باقىي بولۇپ ھەممىگە ۋارىسلىق قىلغۇچى»، دېگەن مەنىدە.

وَارِدٌ ج وَارِدُونَ وَ وُرَّادٌ وَ وُرُودٌ وَ وَارِدَةٌ: كەلگۈچى، يېتىپ كەلگۈچى؛ ئىمپورت قىلغۇچى.

﴿وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ﴾ ‹قرآن›: بۇ يەردىن بىر كارۋان ئۆتتى، ئۇلار سۇچىنى ئەۋەتتى.

وَارِدَاتٌ: ئىمپورت ماللار.

اَلْوَارِدَاتُ وَالصَّادِرَاتُ: ئىمپورت ۋە ئېكسپورت ماللار.

وَارِشٌ: كۈتۈلمىگەن مېھمان، چاقىرىلمىغان مېھمان.

وَارَعَ يُوَارِعُ مُوَارَعَةً: سۆزلەشتى، مەسلىھەتلەشتى.

وَارِفٌ: يېشىل، يۇمران، ئۆزۈن.

ظِلٌّ وَارِفٌ: ئۇزۇن سايە.

نَبَاتٌ وَارِفٌ: بۇلۇق ئۆسۈملۈك.

وَارِقٌ: يوپيۇرماقلىق.

اَلْأَشْجَارُ الْوَارِقَةُ مَصْفُوفَةٌ عَلَى جَانِبَيِ الطَّرِيقِ: يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا يايپېشىل دەرەخلەر رەتلىك قويۇلغان.

وَارِمٌ: ئىششىغان، ئىششىپ قالغان، ئۆسمە.

وَارَنَ يُوَارِنُ مُوَارَنَةً فُلَانًا: يۈزلەشتى، روبىرو بولدى.

وَارِهٌ: كەڭ.

اَلدَّارُ الْوَارِهَةُ: كەڭ قورۇ.

وَارَى يُوَارِي مُوَارَاةً الشَّيْءَ: نەرسىنى يوشۇردى، مەخپىي تۇتتى.

وَارَى الْمَيِّتَ: مېيىتنى دەپنە قىلدى، كۆمدى.

﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاساً يُوَارِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشاً﴾ ‹قرآن›: ئى ئادەم بالىلىرى! سىلەرگە بىز ھەقىقەتەن ئەۋرەتلىرىڭلارنى ياپىدىغان ۋە زىننەتلىنىدىغان لىباسنى چۈشۈردۇق.

وَارٍ م وَارِيَةٌ: ئۇچقۇن چىقارغۇچى، سېمىز ماي.

وَازَرَ يُوَازِرُ مُوَازَرَةً: ۋەزىر بولدى، مىنىستىر بولدى.

وَازَرَهُ عَلَى: ياردەم قىلدى.

وَازِعٌ ج وَزَعَةٌ وَ وُزَّاعٌ: مەنئى قىلغۇچى، چەكلىگۈچى، توسقۇچى؛ ھەربىي باشلىق؛ ئىت.

وَازَنَ يُوَازِنُ مُوَازَنَةً: سېلىشتۇردى، تەڭلەشتۈردى.

وَازِنٌ: جىڭچى، گىرچى؛ سالماق.

وَازَى يُوَازِي مُوَازَاةً: يۈزلەشتى، روبىرو بولدى.

وَاسِطٌ: ئىشىك، دەرۋازا.

وَاسِطَةٌ ج وَسَائِطُ: ئۇسۇل، چارە، ۋاستە؛ ۋاستىچى، شاپائەتچى.

تَحَصَّلَ فُلَانٌ عَلَى قَرْضٍ بِوَاسِطَةِ مُدِيرِ الْبَنْكِ: بانكا باشلىقىنىڭ ۋاستە بولۇشى بىلەن قەرز ئالدى.

وَاسِطَةُ الْإِتِّصَالِ: جاسۇس، ئىشپىيون، ئالاقىچى.

وَاسِعٌ: كەڭ.

وَاسِعُ الرَّحْمَةِ: مېھىر ـ شەپقەتلىك.

سَهْلٌ وَاسِعٌ: كەڭ تۈزلەڭلىك، بىپايان دالا.

شَارِعٌ وَاسِعٌ: چوڭ كوچا، كەڭ كوچا.

«نَشَاطٌ وَاسِعُ النِّطَاقِ»: كەڭ دائىرىلىك پائالىيەت.

الْوَاسِعُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «پەزلى، مەرھەمىتى، ئاتاسى كەڭ ئاللاھ»، دېگەن مەنىدە.

﴿إِنَّ اللهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ ‹قۇرئان›: ئاللاھنىڭ (مەغپىرىتى) ھەقىقەتەن كەڭدۇر، ھەممىنى بىلگۈچىدۇر.

طَرِيقٌ وَاسِعٌ مُسْتَوِيَةٌ: تۈپتۈز، داغدام يول.

أُقِيمَتْ اِحْتِفَالَاتٌ (جَمَاهِيرِيَّةٌ) وَاسِعَةُ النِّطَاقِ: كەڭ ـ كۆلەملىك تەبرىكلەش پائالىيەتلىرى ئۇيۇشتۇرۇلدى.

وَاسِقٌ ج وَاسِقَاتٌ وَ وِسَاقٌ: ھامىلىدار، ئېغىر ئاياغ.

نَاقَةٌ وَاسِقٌ: بوغاز تۆگە.

وَاسَى يُوَاسِي مُوَاسَاةً: ياردەم بەردى، خەيرخاھلىق قىلدى.

وَاشٍ ج وُشَاةٌ وَ وَاشُونَ: سۆزخەنچى، تۆھمەتخور، چېقىمچى؛ توقۇمچىلىق ئىشچىسى؛ ئالتۇنچى، زەرگەر.

وَاصِبٌ: ھەمىشە، داۋاملىق، دائىم.

﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ﴾ ‹قۇرئان›: ئۇلار دائىملىق ئازابقا قالىدۇ.

وَاصَلَ يُوَاصِلُ وِصَالًا وَ مُوَاصَلَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى داۋاملاشتۇردى.

وَاصَلَهُ: ئۇنىڭغا چاپلاشتى، بىرلەشتى.

وَاصَلَ سَعْيَهُ: ھەرىكىتىنى داۋاملاشتۇردى.

«وَاصَلَ الصِّيَامَ»: روزىنى ئۈزۈلدۈرمەي تۇتتى.

«وَاصَلُوا الْإِضْرَابَ عَنِ الطَّعَامِ»: داۋاملىق ئاچلىق ئېلان قىلدى.

«تُوَاصِلُ جُهْدَهَا بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ»: ئۇ كېچە ـ كۈندۈز تىرىشماقتا.

وَاضِىءٌ ج وِضَاءٌ: پاكىز، تازا.

وَاضِحٌ: مەشھۇر، ئاتاقلىق؛ ئاشكارا، ئوچۇق، روشەن، ئايدىڭ.

غَيْرُ وَاضِحٍ: مۇجمەل، تۇتۇق، چۈشىنىكسىز.

«فُلَانٌ وَاضِحُ الْحَسَبِ» پالانى نەسەبى پاك.

مِنَ الْوَاضِحِ أَنَّ النَّصْرَ قَرِيبٌ: غەلىبىنىڭ يېقىنلىقى ئېنىق.

«الْأَمْرُ وَاضِحٌ وُضُوحَ الشَّمْسِ فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ»: ئىش كۈن تىكلەشكەن چاغدىكى قۇياشتەك ئوچۇق.

وَاضَعَ يُوَاضِعُ مُوَاضَعَةً: ئۇنىڭغا قوشۇلدى، ماقۇل بولدى.

وَاضِعٌ: تۇغۇتلۇق ئايال، چۈمبەلسىز ئايال.

وَاضِعٌ م وَاضِعَةٌ: قويغۇچى، ئورۇنلاشتۇرغۇچى.

وَاضِعُ الْكِتَابِ: يازغۇچى، ئاپتور.

وَاضِعُ الْيَدِ: ئىشغالىيەتچى، ئىگىلىۋالغۇچى.

وَاطٌ: ۋات (توكنىڭ).

وَاطَأَ يُوَاطِئُ مُوَاطَأَةً: ماقۇل بولدى، قوشۇلدى.

﴿يُحِلُّونَهُ عَاماً وَيُحَرِّمُونَهُ عَاماً لِيُوَاطِؤُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ ‹قۇرئان›: ئۇلار ئاللاھ ھارام قىلغان ئايلارنىڭ سانىغا مۇۋاپىقلىشىش ئۈچۈن ئۇنى بىر يىل ھالال قىلسا، ئىككىنچى يىلى ھارام قىلىدۇ.

وَاطِىءٌ: پەس، تۆۋەن.

صَوْتٌ وَاطِىءٌ: پەس ئاۋاز.

وَاطَنَ يُوَاطِنُ مُوَاطَنَةً الْقَوْمَ: ئامما بىلەن بىر يۇرتتا ياشىدى.

وَاظَبَ يُوَاظِبُ مُوَاظَبَةً: داۋاملاشتۇردى، ھەمىشە بولدى.

«يُوَاظِبُ عَلَى الصَّلَاةِ»: ئۇ نامازنى تاشلىمايدۇ.

«وَاظَبَهُ عَلَى خِدْمَةِ فُلَانٍ»: ئۇنى پالانىنىڭ خىزمىتىگە زورلىدى.

وَاعَدَ يُوَاعِدُ مُوَاعَدَةً: ۋەدىلەشتى، توختاملاشتى.

﴿وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَى أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾ ‹قۇرئان›: ئۆز ۋاقتىدا مۇساغا قىرىق كېچە (كۆتكەندىن كېيىن تەۋراتنى نازىل قىلىشنى) ۋەدە

قىلدۇق.

«وَاعَدَهُ الْمَوْضِعَ أَوِ الْوَقْتَ»: ئۇنىڭ بىلەن بىرەر جاي ياكى بىر ۋاقىتنى ۋەدىلەشتى.

وَاعِدٌ: ۋەدىلەشكۈچى، توختاملاشقۇچى.

وَاعِزٌ: ئۈگىتكۈچى-دوگىتكۈچى، ئويمان-دۆڭ، كاتاڭ، قورقۇتقۇچى، قورقۇنچلۇق.

وَاعِظٌ ج وَاعِظُونَ وَ وُعَّاظٌ: نەسىھەت قىلغۇچى، ۋەز-نەسىھەت قىلغۇچى، ۋەزخان.

﴿قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار ئېيتتى: «نەسىھەت قىلامسەن، قىلمامسەن بىزگە بەرىبىر ئوخشاش».

وَاعِيَةٌ: ئاگاھلىقلىق، ئاۋاز، چۇقان.

الْوَاعِيَةُ الْخَفِيَّةُ: يوشۇرۇن ئاڭ.

﴿لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ﴾ ‹قرآن›: سىلەرگە ئۇنى ئىبرەت قىلىش ئۈچۈن، ئۇتۇۋالىدىغان قۇلاقلارنىڭ ئۇنى ئۇتۇۋېلىشى ئۈچۈن (بىز شۇنداق قىلدۇق).

وَاعٍ (الْوَاعِي) ج وُعَاةٌ: ئاگاھلىق، ئىدراكلىق، چۈشەنچىسى چوڭقۇر.

وَاغِرٌ: غەزەپلەنگۈچى، ئاچچىقلانغۇچى.

وَاغِشٌ: پارازىت قۇرت، تەييارتاپ.

وَاغِلٌ: چاقىرىلمىغان مېھمان.

وَافِدٌ ج وَافِدُونَ وَ وَفْدٌ وَ وُفُودٌ وَ أَوْفَادٌ: كەلگۈچى، قەدەم تەشرىپ قىلغۇچى.

«تُرَحِّبُ بِالْبَشَاشَةِ كُلَّ وَقْتٍ جُمُوعَ الْوَافِدِينَ مِنَ الضُّيُوفِ»: سەن قەدەم تەشرىپ قىلغان مېھمانلارنى دائىم ئىللىق چىراي قارشى ئالىسەن.

مَرَضٌ وَافِدٌ: تارقىلىشچان كېسەل.

وَافِرٌ م وَافِرَةٌ: كۆپ، مول، يېتەرلىك، تولۇق؛ سېمىز قوينىڭ قۇيرۇقى.

سَنَةٌ وَافِرَةُ الْمَحْصُولَاتِ: مول ھوسۇل يىلى.

وَافَقَ يُوَافِقُ مُوَافَقَةً: ماسلاشتى، ئۇيغۇنلاشتى، مۇۋاپىق كەلدى.

وَافَقَهُ فِي الطَّرِيقِ: يولدا ئۇچرىشىپ قالدى.

وَافَقَهُ فِي الشَّيْءِ أَوْ عَلَيْهِ: بىرلىككە كەلدى.

وَافَقَهُ عَلَى رَأْيِهِ: ئۇنىڭ پىكرىگە قوشۇلدى.

لَقَدْ نَاقَشَ الْمَنْدُوبُونَ قَرَارَ الْمُؤْتَمِرِ وَ وَافَقُوا عَلَيْهِ: ۋەكىللەر قۇرۇلتاينىڭ قارارىنى مۇزاكىرە قىلدى ۋە ئۇنى ماقۇللىدى.

وَافَقَهُ: ئۇنىڭغا ئۇيغۇن كەلدى.

هَذَا لَا يُوَافِقُنِي: بۇ ماڭا ئۇيغۇن كەلمەيدۇ.

وَافَقَ عَلَى الْمَشْرُوعِ: پىلانغا قوشۇلدى.

وَافِلٌ: يېتەرلىك، تولۇق.

قَصَبٌ وَافِلٌ: پىشقان قومۇچ، سۇلۇق قومۇچ.

وَافَى يُوَافِي مُوَافَاةً: تاسادىپىي ئۇچرىشىپ قالدى.

وَافَى الْمَكَانَ: جايغا يېتىپ باردى.

وَافَتْهَا الْمَنِيَّةُ: ئۇنىڭغا ئۆلۈم كەلدى.

«وَافَاهُ الْمَوْتُ»: ئۇنىڭغا ئۆلۈم كەلدى.

«وَافَاهُ الْأَجَلُ الْمَحْتُومُ»: ئۇنىڭغا پۈتۈلگەن ئەجەل كەلدى.

وَافٍ: تولۇق، يېتەرلىك.

غَيْرُ وَافٍ: يېتەرسىز، تولۇقسىز.

وَاقَعَ يُوَاقِعُ مُوَاقَعَةً: ئۇرۇشتى، سوقۇشتى.

وَاقَعَ الْأُمُورَ: ئىشلارنى بېجىردى.

وَاقَعَ الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن جىنسىي ئالاقە قىلدى.

وَاقِعٌ ج وُقُوعٌ وَ وُقَّعٌ: چۈشۈپ كەتكۈچى؛ پەيدا بولغۇچى، يۈز بەرگۈچى، ۋەقە.

أَمْرٌ وَاقِعٌ: ئەمەلىيەت.

﴿وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ﴾ ‹قرآن›: (ياخشى ئەمەللەرنى) مۇكاپاتلاش، (يامان ئەمەللەرنى) جازالاش چوقۇم بولىدىغان ئىشتۇر.

«طَائِرٌ وَاقِعٌ عَلَى الشَّجَرَةِ»: دەرەختكە قونۇۋالغان

قوْش.

فِي وَاقِعِ الْأَمْرِ: ئەمەلىيەتتە.

«نُسُوْرٌ وُقَّعٌ عَلَى الْجَبَلِ»: تاغقا قونسدىغان بۈركۈتلەر.

وَاقِعَةٌ ج وَاقِعَاتٌ: ئەمەلىي ۋەقە، ھەقىقىي ۋەقە.

وَاقِعَةٌ ج وَقَائِعُ: ھادىسە، ۋەقە، ئۆزگىرىش؛ مۇسىبەت، ئاپەت، ئۇرۇش.

وَقَائِعُ الدَّعْوَى: ئەنزە ئەھۋالى.

نَقَلَ التِّلْفِزِيُوْنُ وَالْإِذَاعَةُ وَقَائِعَ الْإِحْتِفَالِ فِي حِيْنِهِ: تېلېۋىزور ۋە رادىئو تەبرىكلەش ئەھۋالىنى ئۆز ۋاقتىدا يەتكۈزدى.

الْوَاقِعَةُ: قىيامەت.

﴿فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ﴾ ‹قرآن›: بۇ كۈندە چوڭ ئىش (يەنى، قىيامەت) يۈز بېرىدۇ.

وَاقِعِيٌّ: ئەمەلىيەت، ۋەقەلىك، رېئاللىق.

الْمَذْهَبُ الْوَاقِعِيّ: رېئالىزم.

مُعَالَجَةُ الْمُشْكِلَاتِ وَفْقًا لْلظُّرُوْفِ الْوَاقِعِيَّةِ: مەسىلىلەرنى ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ ھەل قىلىش كېرەك.

وَاقِفٌ ج وَاقِفُوْنَ: تۇرغۇچى، ئۆرە تۇرغۇچى.

وَاقِفُ الْوَقْفِ: ۋەخپە قىلغۇچى.

وَاقٍ (الْوَاقِي): قوغدىغۇچى، ھىمايە قىلغۇچى، مۇھاپىزەتچى، مۇداپىئە قىلغۇچى.

دِرْعٌ وَاقٍ: ساۋۇت، دۇبۇلغا.

﴿مَا لَكَ مِنَ اللّهِ مِن وَلِيّ وَلاَ وَاقٍ﴾ ‹قرآن›: ساڭا ھېچقانداق ياردەم بەرگۈچى ۋە سېنى ئاللاھنىڭ ئازابىدىن ساقلىغۇچى بولمايدۇ.

«أَشْجَارٌ وَاقِيَةٌ مِنَ الرِّيْحِ»: ئىھاتە ئورمانلىقى.

«نَزَلَ الْجُنْدِيّ مِنَ الطَّائِرَةِ بِالْمِظَلَّةِ الْوَاقِيَةِ»: ئەسكەرلەر ئايروپىلاندىن بىخەتەرلىك پاراشۇتى بىلەن چۈشتى.

وَاكَأَ يُوَاكِئُ مُوَاكَأَةً عَلَى يَدَيْهِ: ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ دۇئا قىلدى.

وَاكَبَ يُوَاكِبُ مُوَاكَبَةً عَلَى الْأَمْرِ: ئىشنى داۋاملاشتۇردى.

«وَاكَبَ الشَّخْصُ الْمَوْكِبَ»: توپ بىلەن بىللە ماڭدى.

وَاكِفٌ: يامغۇر.

وَاكَلَ يُوَاكِلُ مُوَاكَلَةً الْقَوْمُ: قەۋم بىر-بىرىگە يۆلەندى.

وَالِدٌ ج وَالِدُوْنَ: ئاتا، دادا.

الْوَالِدَانِ: ئاتا-ئانا.

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىڭ پەقەت ئۇنىڭ ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشىڭلارنى ۋە ئاتا-ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلدى.

وَالِدَةٌ ج وَالِدَاتٌ: ئاپا، ئانا.

﴿اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى وَالِدَتِكَ﴾ ‹قرآن›: ساڭا ۋە سېنىڭ ئاناڭغا بەرگەن نېمىتىمنى ئەسلىگىن.

وَالَسَ يُوَالِسُ مُوَالَسَةً: ساختا قىلدى، ئالدىدى.

وَالَفَ يُوَالِفُ مُوَالَفَةً: ئىناق بولۇشتى، يېقىنلاشتى.

وَالِهٌ: تېڭىرقاپ قالغۇچى، ھودۇقۇپ قالغۇچى.

وَالَي يُوَالِي مُوَالَاةً: ئەگەشتى، دوستلاشتى.

وَالَي الرَّجُلَ: كىشىگە ياردەم بەردى، قوللىدى.

وَالَي الْعَمَلَ: ئىشنى داۋاملاشتۇردى.

وَالٍ (الْوَالِيْ) ج وُلَاةٌ: ھاكىم؛ ۋالىي، ئۆلكە باشلىقى.

وُلَاةُ الْأُمُوْرِ: ئىش بېشىدىكىلەر.

﴿وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ﴾ ‹قرآن›: ئۇلارغا ئازابنى دەپئى قىلىدىغان ئاللاھدىن باشقا ئىگىسى بولمايدۇ.

وَامَقَ يُوَامِقُ مُوَامَقَةً الرَّجُلَانِ: بىر-بىرىنى ياخشى كۆرۈشۈپ قالدى.

وَانَحَ يُوَانِحُ مُوَانَحَةً فُلَانًا: پالانىغا لايىقلاشتى،

قوشۇلدى، ماقۇللىدى.

وَانٍ: سەل قارىغۇچى، كېچىكتۈرگۈچى، بوشاڭلىق قىلغۇچى.

وَانٍ م وَانِيَةٌ: ئاجىز، بوش.

نَسِيمٌ وَانٍ: مەيىن شامال.

وَاهٍ وَاهٍ وَاهًا وَاهًا لَهُ: نېمىدېگەن ياخشى! ۋاي ئىسىت، پاھ.

«وَاهًا عَلَى مَا فَاتَ»: ۋاي ئىسىت، ۋاي خۇدايىمەي.

وَاهِبٌ: سوۋغا بەرگۈچى، ھەدىيە قىلغۇچى.

وَاهَسَ يُوَاهِسُ مُوَاهَسَةً: تېز ماڭدى، ئالدىراپ ماڭدى؛ جىددىيلەشتى.

وَاهَسَهُ: ئۇنى خورلىدى.

وَاهِمٌ: خاتالاشقۇچى، خاتا ئويلاپ قالغۇچى، خاتا چۈشەنگۈچى.

وَاهِمَةٌ: تەسەۋۋۇر قىلىش قابىلىيىتى، خىيال؛ فانتازىيە.

وَاهِنٌ ج وُهُنٌ: ئاجىز، زەئىپ.

وَاهِنَةٌ: رېماتىزم.

وَاهٍ ج وَاهُونَ وَ وُهَاةٌ م وَاهِيَةٌ: ئاجىز، زەئىپ، كۈچسىز، ئەرزىمەس؛ بوش.

﴿وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ﴾ «قۇرئان»: ئاسمان يېرىلىدۇ، بۇ كۈندە ئاسمان (قالايمىقانلىشىپ) ئاجىزلىشىپ كېتىدۇ.

«حُجَّةٌ وَاهِيَةٌ لَا تُعْتَمَدُ»: كېرەككە كەلمەيدىغان ئىشەنچىسىز گەپ.

وَاوِي ج وَاوِيَةٌ: چىلبۆرە.

وِئَارٌ: گۆرجەك، كۆرەك.

وِئَامٌ: ماس، مۇۋاپىق، مۇناسىپ، لايىق، ماس كەلمەك، مۇۋاپىق كەلمەك.

«قَدْ دَعَوْتَ الْوَرَى إِلَى الْخَيْرِ وَالإِصْلَاحِ وَالْحُبِّ وَالإِخَاءِ وَالْوِئَامِ»: شۇبھىسىزكى، سەن كىشىلەرنى ياخشىلىققا، ئىسلاھاتقا، مېھىر-مۇھەببەتكە، قېرىنداشلىققا ۋە ئىناقلىققا چاقىردىڭ.

«لَوْ لَا الْوِئَامُ لَهَلَكَ الْأَنَامُ»: ئىناقلىق بولمىسا كىشىلەر ھالاك بولاتتى، بىرلىك بولماي تىرىكلىك بولماس.

عَاشَ فِي وِئَامٍ مَعَ جِيرَانِهِ: قوشنىلىرى بىلەن ئەپ ياشىدى.

وَأَبَ يَئِبُ وَأْبًا وَإِبَةً فُلَانٌ: بېشىنى ساڭگىلاتتى، بېشىنى تۆۋەن سالدى.

وَأَبَ مِنْهُ: ئۇنىڭدىن ھايا قىلدى.

وَئِبَ يَوْئَبُ وَأْبًا: غەزەپلەندى، ئاچچىقلاندى.

وَئِبٌ م وَئِبَةٌ: چوڭقۇر قۇدۇق.

وَأْبَةٌ: ۋەئبە (سىغىم بىرلىكى بولۇپ، 32.9 لىترغا تەڭ).

وَأْجٌ: قاتتىق ئاچلىق.

وَأَدَ يَئِدُ وَأْدًا بِنْتَهُ: قىزىنى تىرىك كۆمدى.

وَأَدَ الْحَاكِمُ الْحُرِّيَّاتِ: ھۆكۈمران ئەركىنلىكنى بوغدى.

وَأْدُ الْبَنَاتِ: قىزلارنى تىرىك كۆمىدىغان ئادەت؛ ئۆرۈلۈپ چۈشكەن تامنىڭ ئاۋازىدەك ئاۋاز.

وَأَرَ يَئِرُ وَأْرًا وَإِرَةً الرَّجُلَ: قورقۇتتى.

وَأَرَ فُلَانًا: پالاننى يامانلىققا ئىتتىرىۋەتتى.

وُؤْرَةٌ ج وُأَرٌ / أُوَرٌ: ئوچاق.

وَأَصَ يَئِصُ وَأْصًا بِهِ الْأَرْضَ: يەرنى قاڭدىدى.

وَأَطَ يَئِطُ وَأْطًا الشَّيْءُ: نەرسە قوزغالدى، ھەرىكەتلەندى.

وَأَطَ الْقَوْمَ: قوۋمنى زىيارەت قىلدى.

وَأَلَ يَئِلُ وَأْلًا وَ وَئِيلًا وَ وُؤُولًا: يوشۇرۇندى، پاناھلاندى.

وَأَلَ مِنْ كَذَا: بۇنىڭدىن نېرى تۇردى، بۇنىڭدىن قاچتى.

«وَأَلَ إِلَى اللهِ»: ئاللاهغا سېغىندى، ئىلتىجا قىلدى.

وَأَلَ الشَّخْصُ إِلَى الْمَكَانِ: جايغا ئالدىرىدى.

وَأْلٌ: پاناھگاھ، پاناھلىنىدىغان جاي.

وَأَمَ يَأَمُ وَئْمًا: ماس كەلدى، مۇۋاپىق كەلدى.

وَءِمَتِ الْمَرْأَةُ صَوَاحِبَاتِهَا: ئايال دوستلىرىنى دورىدى.

وَأْوَأَ يُوَأْوِأُ وَأْوَأَةً الْكَلْبُ: ئىت قاۋىدى.

وَأَيَ يَئِي وَأْيًا: ۋەدە قىلدى.

وَأْيٌ: ۋەدە قىلماق.

لَا خَيْرَ فِي وَأْيٍ إِنْجَازُهُ بَعْدَ لَأْيٍ: ۋاقتىدا ئورۇندالمىغان ۋەدىدە خەيرىيەت يوق.

وَئِيدٌ: ئاستا، ئالدىرىماي، سالماقلىق بىلەن، تىرىك كۆمۈۋېتىلگەن قىز.

وَئِيدًا: ئاستا، ئالدىرىماي.

مَشَي مَشْيًا وَئِيدًا: ئالدىرىماي ماڭدى.

وَئِيدَةٌ: تىرىك كۆمۈۋېتىلگەن قىز، تۆگىنىڭ بورقىرىشى.

جَاءَ بِخُطًى وَئِيدَةٍ: ئاستا قەدەم بېسىپ كەلدى.

وَئِيصَةٌ: توپ، جامائە.

مَا يُدْرَى أَيِّ الْوَئِيصَةِ هُوَ: ئۇلارنىڭ قايسى خەلق ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدۇ.

وَبَاءٌ ج أَوْبِئَةٌ: تارقىلىشچان يۇقۇملۇق كېسەل، ۋابا، خولېرا، چۇما.

وَبَائِيٌّ: تارقىلىشچانلىق، تارقىلىشچانلىق (كېسەللىكنىڭ).

مَرَضٌ وَبَائِيٌّ: تارقىلىشچان كېسەل.

وَبَاءٌ مُسْتَوْطِنٌ: يەرلىك كېسەل.

وَبَاءٌ وَافِدٌ: يۇقۇملۇق كېسەل.

عِلْمُ الْأَوْبِئَةِ: تارقىلىشچان كېسەللىكلەر ئىلمى.

وَبَالٌ: نەم ھاۋا، تىنچسىز ھاۋا، ناچار ھاۋا؛ زىيان-زەخمەت؛ ئېغىر ئاقىۋەت.

﴿ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ﴾ «قرآن»: قىلمىشىنىڭ ۋابالىنى تېتىغانلارغا...

وَبَأَ يَوْبَأُ وَبْأً: ئىشارەت قىلدى.

وَبَأَ الْمَتَاعَ: مالنى يىغىشتۇردى.

وَبَأَ الشَّيْءَ: نەرسىنى تەييارلىدى.

وَبِئَ يَوْبَأُ وَبَئًا وَ وَبَاءً: ۋابا كېسەللىكگە دۇچار بولدى.

وَبِئَ الْبَلَدُ: ۋابا تارقالدى.

وَبُؤَ يَوْبُؤُ وَبَاءً وَ وَبَاءَةً وَ إِبَاءً وَ إِبَاءَةً: ۋابا كېسەللىكگە دۇچار بولدى، ۋابا كېسىلى تارقالدى.

وَبَأٌ ج أَوْبَاءٌ: تارقىلىشچان يۇقۇملۇق كېسەل، ۋابا، چۇما، خولېرا.

وَبَّ يَوُبُّ وَبًّا: ھۇجۇمغا تەييارلاندى.

وَبَّاصٌ: پارقىراق، يالتىراق.

الْوَبَّاصُ: ئاي.

وَبَّخَ يُوَبِّخُ تَوْبِيخًا: ئەيىبلىدى، كايىدى، مالامەت قىلدى.

وَبَّخَ الْمُعَلِّمُ التِّلْمِيذَ عَلَى إِهْمَالِهِ: ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچىنىڭ دەرسكە سەل قارىغانلىقىغا كايىدى.

وَبَتَ يَبِتُ وَبْتًا بِالْمَكَانِ: ماكانلاشتى، يەرلەشتى.

وَبِدَ يَوْبَدُ وَبَدًا فُلَانٌ: پالانىنىڭ مالى خارابلاشتى.

وَبِدَ الثَّوْبُ: كىيىم كونىراپ كەتتى.

وَبِدَ الْيَوْمُ: كۈن قىزىپ كەتتى.

وَبِدَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا غەزەپلەندى.

وَبَرَ يَبِرُ وَبْرًا بِالْمَكَانِ: ماكانلاشتى، يەرلەشتى.

وَبِرَ يَوْبَرُ وَبَرًا: موينلۇق بولدى، تۈكلۈك بولدى.

وَبْرٌ ج وُبُورٌ وَ وِبَارٌ وَ وِبَارَةٌ: توشقان.

وَبَرٌ ج أَوْبَارٌ: تىۋىت.

أَهْلُ الْوَبَرِ: كۆچمەن، بەدەۋى.

﴿وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا﴾ «قرآن»: سىلەرگە قويلارنىڭ يۇڭلىرىدىن، تۆگىلەرنىڭ يۇڭلىرىدىن، ئۆچكىلەرنىڭ

يۈكلىرىدىن ئۆي جاھازىلىرىنى (يەنى، سىلەر كىيىدىغان ۋە ئۆيۈڭلارنى سەرەمجانلاشتۇرىدىغان نەرسىلەرنى) قىلىپ بەردى.

أَخَذَ الشَّيْءَ بِوَبَرِهِ: ھەممىنى ئالدى.

وَبِرٌ م وَبِرَةٌ: تۈۋت.

وَبِشَ يَوْبَشُ وَبَشًا: تىرناقتا ئاق پەيدا بولدى.

وَبَشٌ ج أَوْبَاشٌ: لوكچەك، جېدەلخور، ساياق.

وَبَشُ الْكَلَامِ: بىكارگەپ، قۇرۇق گەپ، پەسكەش سۆز، يوق گەپ.

«مَا بِهَذِهِ الْأَرْضِ إِلَّا أَوْبَاشٌ مِنْ شَجَرٍ أَوْ نَبَاتٍ»: بۇ يەردە تارقاق دەرەخ ياكى ئوت-چۆپلەر بار ئىدى.

وَبَصَ يَبِصُ وَبْصًا وَ وَبِيصًا الشَّيْءُ: چاقنىدى، يالتىرىدى.

وَبَصَ الْبَرْقُ: چېقىن چاقتى.

وَبَصَتِ الْأَرْضُ: زېمىندا ئوت-چۆپ قويۇق بولدى.

وَبِصَ يَوْبَصُ وَبَصًا: تېتىك بولدى، روھلۇق بولدى، جانلاندى.

وَبِصٌ م وَبِصَةٌ: تېتىك، جانلىق، روھلۇق، ئاكتىپ.

وَبَغَ يَوْبِغُ وَبْغًا: ئەيىبلىدى، كايىدى، مالامەت قىلدى، قارا چاپلىدى.

وَبَقَ يَبِقُ وَبْقًا وَ وُبُوقًا: يوقالدى، ھالاك بولدى، خاراب بولدى.

وَبِقَ يَوْبَقُ وَبَقًا وَ مَوْبِقًا: يوقالدى، ھالاك بولدى.

وَبِقَتِ الْإِبِلُ فِي الطِّيْنِ: تۆگە پاتقاققا پېتىپ قالدى.

وَبَلَ يَبِلُ وَبْلًا وَ وُبُولًا السَّمَاءُ: يامغۇر قاتتىق ياغدى.

وَبَلَهُ: ئۇنى توختىماي ئۇردى.

وَبُلَ يَوْبُلُ وَبَلًا وَ وِبَالًا وَ وُبُولًا وَ وِبَالَةً الْمَكَانُ: جاي نەملىك بولدى.

وَبُلَ الشَّيْءُ: نەرسە قاتتىق بولدى، شىددەتلىك بولدى.

وَبُلَ الْمَرْتَعُ: ئوتلاقنىڭ مۇھىتى بۇزۇلدى.

وَبْلٌ: قاتتىق يامغۇر.

وَبْنَةٌ: ئەزىيەت، زىيان، ئاچلىق.

وَبِهَ / وَبَهَ يَوْبَهُ وَبْهًا وَ وَبِهًا وَ وُبُوهًا: پەخەس بولدى، ئېھتىيات قىلدى، كۆڭۈل قويدى.

لَا يُوبَهُ بِهِ أَوْ لَهُ: ئەھمىيەتسىز، ئەرزىمەس، دىققەت قىلىنمايدىغان.

وَبِيءٌ: يۇقۇملانغان، ۋابا كېسىلىگە دۇچار بولغان.

وَبِيلٌ: ئاقىۋەتى ئېغىر، ئېغىر ئاقىۋەت؛ ئىللەتلىك، زىيانلىق، زىيانكەش؛ كالتەك، توقماق.

﴿فَأَخَذْنَاهُ أَخْذاً وَبِيلاً﴾ ‹قرآن›: شۇنىڭ بىلەن ئۇنى قاتتىق جازالىدۇق.

وَبِيلَةٌ: توقماق، كالتەك؛ بىر باغلام ئوتۇن.

وَتَأَ يَتَأُ وَتْأً فِي مَشْيَتِهِ: ئېغىر ماڭدى، سۆرىلىپ ماڭدى.

وَتَّدَ يُوَتِّدُ تَوْتِيدًا الْوَتَدُ: قوزۇق پۇختا بولدى.

وَتَّدَ الشَّخْصُ الْوَتَدَ: قوزۇق قاقتى، قوزۇقنى چىڭىتتى.

وَتَّرَ يُوَتِّرُ تَوْتِيرًا الْقَوْسَ: ياغا زەي تارتتى.

وَتَّرَ الصَّلَاةَ: ۋىتىر ناماز ئوقۇدى.

وَتَحَ يَتِحُ وَتْحًا الْعَطَاءَ: سوۋغىنى ئاز بەردى، كېمەيتىپ بەردى.

وَتَخَ يَتِخُ وَتْخًا فُلَانًا بِالْعَصَا: تاياق بىلەن ئۇردى.

وَتَخَةٌ: پاتقاق، لاي.

وَتَدَ يَتِدُ وَتْدًا وَتِدَةً الْوَتَدُ: قوزۇق مۇستەھكەم بولدى.

وَتَدَ الشَّخْصُ الْوَتَدَ: قوزۇق قاقتى.

وَتَدٌ ج أَوْتَادٌ: قوزۇق.

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَاداً وَالْجِبَالَ أَوْتَاداً﴾ ‹قرآن›: زېمىننى بىسات قىلمىدۇقمۇ؟ تاغلارنى قوزۇق قىلمىدۇقمۇ؟

أَوْتَادُ الْبِلَادِ: دۆلەت ئەرباپلىرى.

أَوْتَادُ الأَرْضِ: تاغلار.

أَوْتَادُ الْفَمِ: چىشلار.

وَتِدَةُ الأُذُنِ: قۇلاق مونچىقى.

وَتَرَ يَتِرُ وَتْرًا وَتِرَةً الْقَوْسَ: ئوقياغا زەي تارتتى.

وَتَرَ الشَّخْصَ: زىيان-زەخمەت يەتكۈزدى، قورقۇتۇۋەتتى.

وَتَرَ الْعَدَدَ: سانىنى تاق قىلدى، سانىنى كېمەيتىۋەتتى.

﴿وَاللّٰهُ مَعَكُمْ وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ﴾ «قرآن»: ئاللاھ سىلەر بىلەن بىرگىدۇر، ئاللاھ ھەرگىز ئەمەللىرىڭلارنى كېمەيتىۋەتمەيدۇ.

وَتَرَ الصَّلَاةَ: ۋىتىر نامىزى ئوقۇدى.

وَتَرَ الشَّخْصَ حَقَّهُ: ھەققىنى كېمەيتىۋەتتى.

وِتْرٌ ج أَوْتَارٌ: تاق، تاق سان.

جَاءَ وِتْرًا: تاق كەلدى، يالغۇز كەلدى.

صَلَاةُ الْوِتْرِ: ۋىتىر نامىزى.

الْوِتْرُ: ھارپا كۈنى، ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسملىرىدىن بولۇپ، «يېگانە ئاللاھ»، دېگەن مەنىدە.

﴿وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ﴾ «قرآن»: قۇربانلىق كۈنى بىلەن، ھارپا كۈنى بىلەن قەسەمكى،...

«إِنَّ اللّٰهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ» «حديث»: ئاللاھ تاقتۇر، تاقنى ياخشى كۆرىدۇ.

وَتَرٌ ج أَوْتَارٌ وَ وِتَارٌ: يىپ، سىم، تار.

وَتَرُ الآلَةِ الْمُوسِيقِيَّةِ: مۇزىكىنىڭ تارىسى.

وَتَرُ الْعَضَلَةِ: پەي، سىڭىر.

وَتَرَةٌ ج وَتَرٌ وَ وَتَرَاتٌ: قۇلاق كۆمۈرچىكى.

وَتَرِيٌّ / وِتْرِيٌّ: تاق سانلىق، تارلىق، كىرچىلىك.

عَدَدٌ وِتْرِيٌّ: تاق سان.

وَتَشٌ: ئاز، ئاز مىقداردا، رەزىل ئادەم، چاكىنا ئادەملەر.

وَتِغَ يَوْتَغُ وَتَغًا: يامان ئىشلارنى قىلدى، بۇزۇقچىلىق قىلدى، قاتتىق ئاغرىدى.

وَتِغَ فُلَانٌ: چىرىكلەشتى.

وَتِمَ يَوْتَمُ وُتُومًا بِالْمَكَانِ: جايلاشتى، ماكانلاشتى.

وَتَنَ يَتِنُ وَتْنًا وَ وُتُونًا بِالْمَكَانِ: جايلاشتى، ماكانلاشتى.

وَتِيرَةٌ: ئۇسۇل، قائىدە؛ بوشىشىش، بوشاڭلىق.

وَتِيرَةُ الأَنْفِ: قاڭشار.

وَتِيرَةُ الْعَمَلِ: خىزمەت ئۇسۇلى.

عَلَى وَتِيرَةٍ وَاحِدَةٍ: بىر ئاھاڭدا، بىرلا مۇقامدا.

عَلَى وَتِيرَةٍ وَاضِحَةٍ: روشەن، ئېنىق، ئوچۇق.

«اِسْتَمَرَّ فِي عَمَلِهِ عَلَى هَذِهِ الْوَتِيرَةِ»: ئىشنى مۇشۇ يوسۇندا داۋاملاشتۇردى.

مَا فِي عَمَلِهِ وَتِيرَةٌ: ئۇنىڭ ئىشىدا بوشاڭلىق يوق.

وَتِينٌ ج أَوْتِنَةٌ وَ وُتُنٌ: ئائورتا تومۇرى، جان تومۇر.

﴿ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ﴾ «قرآن»: ئاندىن ئۇنىڭ ئاساسىي قىزىل تومۇرىنى كېسىپ تاشلايتتۇق.

وَثَاقٌ / وِثَاقٌ ج وُثُقٌ: كويزا، كىشەن، قوۋۇق، تاقاق.

﴿وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ﴾ «قرآن»: ھېچ ئەھەدى ئاللاھ باغلىغاندەك باغلىيالمايدۇ.

وَثَائِقِيٌّ: ھۆججەتلىك.

فِلْمٌ وَثَائِقِيٌّ: ھۆججەتلىك فىلىم.

وَثَأَ يَثَأُ وَثْأً: سوقۇلۇپ يارىلاندى، زەخمىلەندى.

وَثَأَ يَدَهُ: قولىنى قايرىۋالدى، قولىنى چىقىرىۋالدى.

لَقَدْ وَثَأَ ذِرَاعَهُ: بىلىكىنى قايرىۋەتتى.

وَثِئَ يَوْثَأُ وَثْأً وَ وُثُوءًا: يارىلاندى، زەخمىلەندى.

وَثْءٌ وَثَاءَةٌ: سوقۇلماق، يارىلانماق، زەخمىلەنمەك.

وَثَبَ يَثِبُ وَثْبًا وَ وُثُوبًا وَ وَثَبَانًا وَ وِثَابًا وَ وَثِيبًا وَ وَثِيبَةً: سەكرىدى، تاقلىدى، ئاتلىدى، روھلاندى.

وَثَبَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئېتىلدى، تاشلاندى.

وَثَبَ الرِّيَاضِيِّ وَثْبَةً رَائِعَةً: تەنھەرىكەتچى قالتىس

سەكرىۋەتتى.

وَثَبَ إِلَى الْمَكَانِ الْعَالِيّ: ئېگىزگە سەكرىدى.

وَثَبَ عَلَى الشَّخْصِ: يەگدى، يىڭىۋالدى.

وَثْبٌ وُثْبَانٌ: سەكرىمەك، تاقلىماق.

الْوَثْبُ الْعَالِي: ئېگىزگە سەكرەش.

وَثْبَةٌ ج وَثَبَاتٌ: بىر قېتىم سەكرەش، يۈكسىلىش، ئەڭ يۇقىرى نۇقتا.

وَثْبَةٌ كُبْرَى: چوڭ سەكرەش.

وَثْبَةُ الْفِكْرِ: ئىلغار ئىدىيە.

وَثْبَةٌ تَحْرِيرِيَّةٌ: ئازادلىق ھەرىكىتى.

وَثْبَةٌ عَرَوِيَّةٌ: موللاق ئاتماق.

وِثْبَةٌ: سەكرەش ھالىتى.

وَثَّابٌ: سەكرىگەك.

وَثَّبَ يُوَثِّبُ تَوْثِيبًا: ئۇنى سەكرەتتى.

وَثَّرَ يُوَثِّرُ تَوْثِيرًا: يۇمشاق قىلدى، يۇمشاق تەييارلىدى.

وَثَّقَ يُوَثِّقُ تَوْثِيقًا: پۇختىلىدى، مۇستەھكەملىدى.

وَثَّقَ الْوَثِيقَةَ: ھۆججەتنى تەستىقلىدى، ئېتىراپ قىلدى.

وَثَّلَ يُوَثِّلُ تَوْثِيلًا: پۇختىلىدى، مۇستەھكەملىدى.

وَثَّلَ الْمَالَ: مال توپلىدى.

وَثَجَ يَوْثُجُ وَثَاجَةً: قېلىنلاشتى، قويۇقلاشتى.

وَثَرَ يَثِرُ وَثْرًا: يۇمشاق قىلدى، ئەۋرىشىم قىلدى.

وَثُرَ يَوْثُرُ وِثَارَةً الْفِرَاشُ: تۆشەك يۇمشاق بولدى.

وَثُرَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال سەمرىپ كەتتى.

وَثِرٌ: يۇمشاق، ئەۋرىشىم.

وَثَغَ يَثْغُ وَثْغًا رَأْسَهُ: بېشىنى يېرىۋەتتى.

وَثَفَ يَثِفُ وَثْفًا الْقِدْرَ: قازاننى قازان ئاسقۇچقا ئاستى.

وَثِقَ يَثِقُ ثِقَةً وَ وُثُوقًا وَ مَوْثِقًا بِهِ: ئۇنىڭغا ئىشەندى.

وَثِقَ فِي كَلَامِهِ: ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشەندى.

وَثُقَ يَوْثُقُ وَثَاقَةً الشَّيْءُ: نەرسە مۇستەھكەم بولدى، پۇختا بولدى، ئىشەنچلىك بولدى.

وَثُقَ الصَّدَاقَةُ بَيْنَهُمَا: ئۇلارنىڭ دوستلۇقى چىڭ بولدى.

يُوثَقُ بِهِ: ئىشەنچلىك، ئىشىنىشكە بولىدىغان.

مَصَادِرُ يُوثَقُ بِهَا: ئىشەنچلىك مەنبەلەر.

وُثْقَى: ئەڭ ئىشەنچلىك.

الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى: مۇستەھكەم تۇتقا.

﴿فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ «قرآن»: ئۇ سۇناماس مەھكەم تۇتقىنى تۇتقان بولىدۇ.

وَثَلَ يَثِلُ وَثْلًا الْمَكَانَ: جايغا يېتىپ باردى.

وَثْلٌ: چىگە ئارغامچا.

وَثَمَ يَثِمُ وَثْمًا الْحَيَوَانُ: يۈگۈردى، چاپتى.

وَثَمَ الْحَشِيشَ: ئوت-چۆپ يىغدى.

وَثْمٌ: ئازلىق، كەملىك.

وَثَنَ يَثِنُ وَثْنًا الشَّيْءُ بِالْمَكَانِ: ئورۇنلاشتى، مۇقىملاشتى.

وَثَنٌ ج أَوْثَانٌ وَ وُثْنٌ: بۇت.

﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ﴾ «قرآن»: سىلەر بۇتلاردىن ئىبارەت نجىستىن ساقلىنىڭلار.

وَثَنِيٌّ ج وَثَنِيُّونَ م وَثَنِيَّةٌ: بۇتپەرەس.

الْوَثَنِيَّةُ: بۇتپەرەسلىك.

وُثُوبٌ: سەكرىمەك، تاقلىماق.

اِسْتَعَدَّ لِلْوُثُوبِ: سەكرەشكە تەييارلاندى.

وَثِيبٌ: سەكرىمەك، تاقلىماق.

وَثِيجٌ: قېلىن، قويۇق، زىچ.

ثَوْبٌ وَثِيجٌ: سىپتا توقۇلغان رەخت.

وَثِيجَةٌ: ئۇيۇپ قالغان سۈت، قويۇق ئوت-چۆپ، مايلىق سۆگەك، پاتقاقلىق.

وَثِيرٌ: يۇمشاق، ئەۋرىشىم.

سَرِيرٌ وَثِيرٌ: يۇمشاق كارىۋات.

وَثِيرٌ م وَثِيرَةٌ: سېمىز ئادەم.

وَثِيغَةٌ: ئازغىنە يامغۇر، قويۇق ئوت-چۆپ.

وَثِيقٌ ج وِثَاقٌ: پۇختا، مۇستەھكەم.

وَثِيقُ التَّرْكِيبِ: تېنى ساغلام.

اِتِّصَالٌ وَثِيقٌ: قويۇق مۇناسىۋەت.

وَثِيقَةٌ ج وَثَائِقُ: ھۆججەت، ئىسپات؛ نىزامنامە.

وَثِيقَةُ الزَّوَاجِ: توي خېتى، نىكاھلىنىش گۇۋاھنامىسى.

وَثِيقَةُ الْمِلْكِيَّةِ: يەر خېتى.

عُهُودٌ وَثِيقَةٌ: مۇستەھكەم ئەھدىلەر.

وَثِيقَةُ تَأْمِينٍ: كېپىللىك خېتى.

وَثِيقَةُ سَفَرٍ: يول خېتى.

كَتَبَ مُلَاحِظَاتٍ إِرْشَادِيَّةً عَلَى الْوَثِيقَةِ: ھۆججەتكە تەستىق سالدى.

وَثِيلٌ ج وَثَائِلُ: چىگە ئارغامچا.

وَثِيمٌ: سېمىز، گۆشلۈك.

وَثِيمَةٌ ج وَثَائِمُ: تاش، چاقماق تېشى، قۇرۇق ئوت ـ چۆپ.

وِجَاءٌ ج أَوْجِيَةٌ: قاپچاق، خالتا.

وِجَارٌ / وَجَارٌ ج أَوْجِرَةٌ: غار، ئۆڭكۈر.

وَجَازَةٌ: قىسقا، ئىخچام.

وَجَاهَ / وِجَاهَ: ئۇدۇلىدا، ئالدىدا.

وَجَاهَةٌ: كۆرۈنەرلىك، ئاتاق، نوپۇز، ئابرۇي، شۆھرەت.

ذُو وَجَاهَةٍ: ئاتاقلىق، ئابرۇيلۇق.

لَهُ وَجَاهَةٌ فِي قَوْمِهِ: ئۇنىڭ قوۋمى ئىچىدە ئابرۇيى بار.

وَجَأَ يَوْجَأُ وَجْأً بِالسِّكِّينِ: پىچاقنى قالايمىقان تىقتى.

وَجَبَ يَجِبُ وُجُوبًا وَجْبَةً: لازىم بولدى، كېرەك بولدى، ۋاجىپ بولدى، پەرز بولدى.

يَجِبُ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: ئىش ئۇنىڭغا تېگىشلىك بولدى.

«وَجَبَ الصَّوْمُ عَلَى الْمُسْلِمِ»: روزا تۇتۇش مۇسۇلمانغا پەرز بولدى.

لَمْ تَعْمَلْ جَيِّدًا كَمَا يَجِبُ: تېگىشلىك دەرىجىدە ياخشى ئىشلىمىدىڭ.

وَجَبَ يَجِبُ وَجْبًا / وِجْبًا وَ وَجَبَانًا وَ وَجِيبًا الْقَلْبُ: يۈرەك سالدى.

وَجَبَ يَجِبُ وَجْبًا وَ وُجُوبًا الْعَيْنُ: كۆز ئولتۇرۇشۇپ كەتتى.

وَجَبَ يَجِبُ وَجْبَةً: يىقىلدى، ئۆرۈلدى، چۈشۈپ كەتتى.

﴿فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا﴾ ‹قۇرئان›: ئۇلار بوغۇزلىنىپ جېنى چىققاندا ئۇلارنى يەڭلار.

وَجْبَةٌ ج وَجَبَاتٌ: بىر قېتىملىق تاماق؛ بىر قاتار چىش.

نَأْكُلُ ثَلَاثَ وَجَبَاتٍ يَوْمِيًّا: بىر كۈندە ئۈچ ۋاخ تاماق يەيمىز.

وَجْبَةُ الصَّبَاحِ: ناشتىلىق.

وَجَّ يَوُجُّ وَجًّا: ئالدىرىدى، قاچتى.

وَجَّتِ النَّارُ: ئوت يالقۇنجىدى.

وَجَّبَ يُوَجِّبُ تَوْجِيبًا الْأَمْرَ عَلَيْهِ: مەسئۇلىيەتنى ئۇنىڭ ئۈستىگە ئارتتى.

وَجَّهَ يُوَجِّهُ تَوْجِيهًا الشَّيْءَ: نەرسىنى بىر تەرەپكە ئايلاندۇردى.

وَجَّهَ سَفِينَتَهُ إِلَى الشِّمَالِ: كېمىنى شىمال تەرەپكە بۇرىدى.

﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ ‹قۇرئان›: مەن ھەقىقەتەن ئاسمانلارنى، زېمىننى ياراتقان زاتقا يۈزلەندىم.

وَجَّهَهُ إِلَى التَّخَصُّصِ فِي الْإِعْلَامِيَّاتِ: ئۇنى ئاخباراتچىلىقتا مۇتەخەسسىسلىشىشكە يېتەكلىدى.

وَجَّهَ إِلَيْهِ تُهْمَةً: ئۇنىڭغا تۆھمەت چاپلىدى.

وَجَّهَ الْكَلَامَ إِلَيْهِ: سۆزنى ئۇنىڭغا بۇرىدى.

وَجَحَ يَجِحُ وُجُوحًا الشَّيْءُ: ئاشكارا بولدى، روشەن بولدى.

وَجَحٌ: ئۆڭكۈر، ئازگال؛ پاناھگاھ.

وَجَدَ يَجِدُ وَجْدًا بِشَخْصٍ: ياخشى كۆرۈپ قالدى.

إِنَّهُ لَيَجِدُ بِفُلَانَةٍ وَجْدًا شَدِيدًا: ئۇ پالانى ئايالغا قاتتىق كۆيۈپ قاپتۇ.

وَجَدَ يَجِدُ مُوْجِدَةً: غەزەپلەندى، ئاچچىقلاندى.

وَجَدَ يَجِدُ وَجْدًا وَجِدَةً وَ وُجْدَانًا: تاپتى، بىلدى، بايقىدى، ھېس قىلدى، سەزدى.

وَجَدَ ضَالَّتَهُ: يىتتۈرۈپ قويغان نەرسىنى تاپتى.

﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ «قۇرئان»: سېنى قايمۇققان بىلىپ ھىدايەت قىلمىدىمۇ؟

«وَجَدَ الْهِدَايَةَ فِي كِتَابِ اللّٰهِ»: ھىدايەتنى ئاللاھنىڭ كىتابىدا تاپتى.

وَجَدَ أُنَاسًا كَثِيرِينَ: نۇرغۇن كىشىلەرنى ئۇچراتتى.

وُجِدَ وُجُودًا: مەۋجۇت بولدى، بارلىققا كەلدى.

وَجَدَ يَجِدُ وُجُودًا الشَّيْءَ: ئۇقتۇردى، بىلدۈردى.

وَجَدَتْ كَلَامَهُ صَادِقًا: ئۇنىڭ سۆزىنىڭ راست ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم.

وَجِدَ يَوْجَدُ وَجْدًا: ياخشى كۆرۈپ قالدى.

وِجْدٌ وُجْدٌ: كۈچ، قۇدرەت، قابىلىيەت؛ كۈچلۈك مۇھەببەت، قىزغىن سۆيمەك؛ خۇشاللىق.

﴿أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنى قۇدرىتىڭلارنىڭ يېتىشىچە ئۆزۈڭلار ئولتۇرۇۋاتقان جايىڭلارنىڭ بىر قىسمىدا ئولتۇرغۇزۇڭلار.

وَجْدٌ: غەزەپلىنىش، ئاچچىقلىنىش.

وَجْدٌ وُجْدٌ: تاپماق، بىلمەك، بايقىماق.

وِجْدَانٌ: بىۋاسىتە سېزىش، بىۋاسىتە بايقاش؛ تاپماق، بىلمەك؛ غەزەپلەنمەك، ۋىجدان.

الْوِجْدَانُ الْبَاطِنُ: ئاڭسىز، ئاڭسىزلىق، ئىختىيارسىز.

وِجْدَانِيٌّ ج وِجْدَانِيَّاتٌ: ۋىجدانلىق، بىۋاسىتە سېزىملىق.

الْوَجْدُ ج وِجَادٌ وَ وِجْدَانٌ: كۆل، تاغ ئۈستىدىكى كۆلچەك.

وَجَرَ يَجِرُ وَجْرًا: ئۇنىڭغا دورا يېگۈزدى.

وَجَرَ فُلَانًا: پالانىنى يىرگەندۈردى، بىزار قىلدى.

وَجِرَ يَوْجَرُ وَجَرًا مِنْ كَذَا: ئۇنىڭدىن قورقتى.

وَجْرٌ ج أَوْجَارٌ: غار، ئۆڭكۈر.

وَجْرَةٌ ج أَوْجَارٌ: ئازگال.

وَجَزَ يَجِزُ وَجْزًا الْكَلَامَ: سۆزنى قىسقارتتى، سۆزنى قىسقا قىلدى.

وَجُزَ يَوْجُزُ وَجَازَةً وَ وُجُوزًا الْكَلَامُ: سۆز ئىخچام بولدى.

وَجْزٌ: قىسقا، ئىخچام؛ ئاددىي، يىغىنچاق.

وَجَسَ يَجِسُ وَجْسًا: يوشۇرۇندى، مۆكۈۋالدى؛ قورقتى، قورقۇپ چۆچۈپ كەتتى.

وَجَسَ خِيفَةً مِنْ هَذَا الْأَمْرِ: بۇ ئىشتىن قورقۇپ چۆچۈپ كەتتى.

وَجَسَ يَجِسُ وَجْسًا وَ وَجَسَانًا: قورقتى، قورقۇپ كەتتى، ئەنسىرىدى.

وَجْسٌ: قورقۇش، ئەنسىرەش، خەۋپسىرەش؛ يوشۇرۇن ئاۋاز.

وَجِعَ يَوْجَعُ وَجَعًا: ئاغرىدى، ئاغرىپ قالدى، ئەلەم تارتتى.

وَجَعٌ ج أَوْجَاعٌ وَ وِجَاعٌ: ئاغرىق، كېسەل.

وَجَفَ يَجِفُ وَجْفًا وَ وَجِيفًا وَ وُجُوفًا: تەۋرەندى، داۋالغۇدى؛ پاراكەندە بولدى، ئەنسىرىدى.

وَجَفَ يَجِفُ وَجِيفًا الْقَلْبُ: يۈرەك سالدى.

وَجَفَ يَجِفُ وَجْفًا وَ وَجِيفًا الْفَرَسُ: ئات چاپتى.

وَجِلَ يَوْجَلُ وَجَلًا: قورقتى، ئالاقزادە بولدى، تەشۋىشلەندى.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ «قۇرئان»: پەقەت ئاللاھ ياد ئېتىلسە، دىللىرىدا قورقۇنچ پەيدا بولىدىغان... كىشىلەرلا كامىل

مۆئمىنلەردۇر.

«وَعَظَنَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوْبُ وَذَرِفَتْ مِنْهَا الْعُيُوْنُ» ‹حديث›: رەسۇلۇللاھ بىزگە شۇنداق بىر ۋەز-نەسىھەت قىلدىكى، ئۇنىڭدىن قەلبلەر لەرزىگە كەلدى ۋە كۆزلەردىن ياش قۇيۇلدى.

وَجَلٌ ج أَوْجَالٌ: قورقۇنچ، خەۋپ.

وَجِلٌ ج وَجِلُوْنَ وَ وِجَالٌ م وَجِلَةٌ ج وَجِلَاتٌ: قورققۇچى.

﴿وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا (ھېساب بېرىش ئۈچۈن) قايتىپ بارىدىغانلىقلىرىدىن دىللىرى قورقۇپ تۇرىدىغان كىشىلەر...

وَجَمَ يَجِمُ وَجْمًا وَ وُجُوْمًا: داغقىتىپ تۇرۇپ قالدى؛ چىرايى تۇتۇلۇپ كەتتى.

وَجَمَ لِفُلَانٍ: پالانىغا ماتەم تۇتتى.

وَجْمٌ: قاپىقى سىلىنماق، قوشۇمىسى تۈرۈلمەك.

وَجِمٌ: جىمجىت، سۈكۈت قىلغۇچى.

وَجَنَ يَجِنُ وَجْنًا بِالشَّيْءِ: ئېتىۋەتتى، تاشلىۋەتتى.

وَجَنَ الْوَتَدَ: قوزۇق قاقتى.

وَجَنَ الْقَصَّارُ الثِّيَابَ: كىيىمنى سوقتى.

وَجْنَةٌ ج وَجَنَاتٌ: مەڭز، قوۋۇز.

وَجَهَ يَجِهُ وَجْهًا فُلَانًا: پالانىنىڭ يۈزىگە ئۇردى.

وَجَهَ الشَّخْصَ: كىشىدىن يۈزلۈك بولۇپ كەتتى.

وَجُهَ يَوْجُهُ وِجَاهَةً: مەرتىۋىلىك بولدى، ئابرۇيلۇق بولدى.

وَجْهٌ ج وُجُوْهٌ وَ أَوْجُهٌ: يۈز، چىراي، سەۋەب، ئۇسۇل؛ مەنە؛ مەقسەت؛ سىرتقى كۆرۈنۈش؛ تەرەپ.

وَجْهًا بِوَجْهٍ: يۈزمۇيۈز.

كَأَنَّهُ جَالِسٌ أَمَامَكَ وَجْهًا لِوَجْهٍ: ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدا يۈزمۇيۈز ئولتۇرغاندەك.

﴿فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾ ‹قرآن›: قايسى تەرەپكە يۈزلەنسەڭلارمۇ، ئۇ ئاللاھنىڭ تەرىپى (يەنى، سىلەرگە ئىختىيار قىلغان قىبلىسى)دۇر.

مَاءُ الْوَجْهِ: يۈز، ئابرۇي.

خَشِيَ أَنْ يَفْقِدَ مَاءَ وَجْهِهِ: يۈزى چۈشۈپ كېتىشتىن قورقتى، يۈزىنى تۆكۈۋېلىشتىن ئەنسىرىدى.

مِنْ غَيْرِ وَجْهِ حَقٍّ: سەۋەبسىز، ئاساسسىز.

وَجْهُ الْأَرْضِ: يەر يۈزى.

وَجْهُ الْبَحْرِ: دېڭىز يۈزى.

وَجْهُ الشَّبَهِ: ئوخشاپ كېتىدىغان نۇقتا.

وَجْهُ الْقَدَمِ: پۇتنىڭ دۈمبىسى.

وَجْهُ الْكَلَامِ: سۆزنىڭ قىسقىسى.

وَجْهُ الثَّوْبِ: رەختنىڭ ئوڭى، كىيىمنىڭ تېشى.

وَجْهٌ مُسْتَعَارٌ: چۈمپەردە، نىقاب.

وَجْهُ النَّهَارِ: كۈندۈز.

بِوَجْهِ الْإِجْمَالِ: قىسقىچە، يىغىنچاقلىغاندا، ئومۇمەن.

بِوَجْهِ التَّقْرِيْبِ: تەخمىنەن.

بِوَجْهٍ مَا بِوَجْهٍ مِنَ الْوُجُوْهِ: ئامال قىلىپ.

عَلَى الْوَجْهِ الْآتِي: تۆۋەندە، تۆۋەندىكىچە.

عَلَى وَجْهِ الْعُمُوْمِ: ئومۇمەن، يىغىپ ئېيتقاندا.

عَلَى وَجْهِ الْخُصُوْصِ: خۇسۇسەن، بولۇپمۇ.

عَلَى وَجْهِ التَّحْقِيْقِ: ئېنىق قىلىپ ئېيتقاندا.

عَلَى وَجْهِ الدِّقَّةِ: دەل، ئەتراپلىق.

عَلَى وَجْهٍ آخَرَ: باشقىچە ئۇسۇل بويىچە، باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا.

لِوَجْهِ اللهِ: ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن؛ ھەقسىز، پۇلسىز.

فِي وَجْهِهِ: ئۇنىڭ ئالدىدا، ھۇزۇرىدا.

بِوَجْهَيْنِ: ئىككى يۈزلىمىلىك.

«إِبْتَسَمَ / ضَحِكَ فِي وَجْهِهِ»: ئۇنى قىزغىن قارشى

ئالدى.

أَدَارَ وَجْهَهُ لَهُ: ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈدى.

«أَغْلَقَ الْبَابَ فِي وَجْهِهِ»: ئۇنى ئۇمىدسىز قايتۇردى.

بَيَّضَ اللهُ وَجْهَهُ: ئاللاھ ئۇنىڭ يۈزىنى يورۇق قىلسۇن (بىرەر ياخشى ئىش قىلغانلارغا قارىتا ئېيتىلىدۇ).

«صَانَ مَاءَ وَجْهِهِ»: ئابرۇيىنى ساقلىدى.

فَعَلَهُ لِوَجْهِهِ: ئۇنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قىلدى.

«يُسَاعِدُ الْفُقَرَاءَ لِوَجْهِ اللهِ»: ئۇ كەمبەغەللەرگە ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ياردەم قىلىدۇ.

«لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللهِ إِلَّا الْجَنَّةُ» «حديث»: ئاللاھنىڭ نامى بىلەن پەقەت جەننەتلا سورىلىدۇ.

«لَا وَجْهَ لَهُ مِنَ الصِّحَّةِ»: ئۇ توغرا ئەمەس.

«طَرَقَ الْمَوْضُوعَ مِنْ كُلِّ أَوْجُهِهِ»: ماۋزۇدا ئەتراپلىق توختالدى.

بَيَّنَ وَجْهَ الْخُطُورَةِ فِي هَذَا التَّصَرُّفِ: بۇ ھەرىكەتنىڭ خەتەرلىك تەرىپىنى كۆرسىتىپ بەرگەن.

وَجْهٌ: نىشان، تەرەپ.

وِجْهَةٌ: تەرەپ، يۈزلىنىدىغان جاي، مەقسەت.

وِجْهَةُ النَّظَرِ: كۆزقاراش.

﴿وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا﴾ «قرآن»: ھەر ئۈممەتنىڭ يۈز كەلتۈرىدىغان تەرىپى بار.

كَانَتْ وِجْهَتُهُ مَكَّةَ الْمُكَرَّمَةَ: ئۇنىڭ كۆزلەيدىغان جايى مەككە مۇكەررەمەدۇر.

قَدَّمَ وِجْهَةَ نَظَرِهِ: كۆزقارىشىنى ئوتتۇرىغا قويدى.

«ضَلَّ وِجْهَةَ أَمْرِهِ»: نىشاندىن ئازدى.

وَجْهِيٌّ: يۈزنىڭ، چىرايىنىڭ، تاشقى كۆرۈنۈشلۈك.

وُجُوبٌ: لازىم، زۆرۈر.

وُجُودٌ: تاپماق، بىلمەك، بايقىماق؛ ماھىيەت، مەۋجۇدىيەت، بارلىق.

كُلِّيُّ الْمَوْجُودِ: ھەممە يەردە بار.

عَدَمُ وُجُودٍ: يوق، مەۋجۇت ئەمەس.

«ظَهَرَتِ السَّيَّارَةُ الْجَدِيدَةُ لِلْوُجُودِ»: يېڭى تىپتىكى ماشىنا بارلىققا كەلدى.

«بَرَزَ إِلَى الْوُجُودِ»: مەيدانغا چىقتى، بارلىققا كەلدى.

غَابَ عَنِ الْوُجُودِ: خۇدىنى يوقاتتى.

الْوُجُودُ الْإِجْتِمَاعِيّ: ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت.

وُجُودِيٌّ ج وُجُودِيُّونَ: مەۋجۇدىيەتكە ئىشەنگۈچى، ماتېرىيالىست.

وُجُورٌ: سۇيۇق دورا.

وُجُوزٌ: قىسقا، ئىخچام.

وُجُومٌ: قاپىقى سېلىنماق.

بِوُجُومٍ: غەمكىن ھالدا، قاپىقى ئېچىلماي.

وَجِيَ يَوْجَي وَجًى: پۇت قاپىرىپ كەتتى.

وَجِيبَةٌ: ۋەزىپە، كۆتۈرە.

وَجِيبَةُ الْعَامِلِ الزِّرَاعِيِّ: يېزا ئىگىلىك ئىشچىسىنىڭ ۋەزىپىسى.

وَجِيزٌ: ئاددىي، قىسقا، ئىخچام، يىغىنچاق.

عِبَارَةٌ وَجِيزَةٌ: ئىخچام ئىبارەت.

جَاءَ بَعْدَ فَتْرَةٍ وَجِيزَةٍ: ئازغىنە ۋاقىتتىن كېيىن كەلدى.

وَجِيعٌ: ئازاب، ئازابلىق، ئەلەملىك.

وَجِيهٌ ج وُجَهَاءُ م وَجِيهَةٌ ج وَجِيهَاتٌ و وَجَائِهُ: ئاتاقلىق، ئابرۇيلۇق، نوپۇزلۇق.

سَبَبٌ وَجِيهٌ: ئورۇنلۇق سەۋەب.

فَبَرَّأَهُ اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيهًا: ئاللاھ مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىدىن (يەنى، تۆھمەتلىرىدىن) ئاقلىدى، مۇسا ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئابرۇيلۇق ئىدى.

رَأْيٌ وَجِيهٌ: توغرا پىكىر.

وُجَهَاءُ الْبَلَدِيِّ: يۇرت كاتتىلىرى.

وَجِيٌّ ج أَوْجِيَاءُ: كېرەكسىز ئادەم، پۇتى قايرىلىپ كەتكەن ئادەم.

وَحَامٌ: سېزىك.

وَحِجَ يَوْحَجُ وَحْجًا بِهِ: ئىلتىجا قىلدى.

وَحَجٌ: پاناھگاھ.

وَحَّدَ يُوَحِّدُ تَوْحِيدًا: بىرلەشتۈردى، بىرلىككە كەلتۈردى.

وَحَّدَ بَيْنَهُمْ: ئۇلارنى ئىتتىپاقلاشتۇردى.

وَحَّدَ اللهَ: ئاللاھنى بىر دەپ بىلدى.

وَحَّدَ الْمَنَاهِجَ: پروگراممىلارنى بىرلىككە كەلتۈردى.

وَحَّدَ الْمَرْكَزَ: مەركەزلەشتۈردى.

وَحَّشَ يُوَحِّشُ تَوْحِيشًا: ياۋايى قىلىۋەتتى، ئەدەپسىز قىلىۋەتتى.

وَحَّى يُوَحِّي تَوْحِيَةً: ئالدىراتتى، ئىلگىرىلەتتى.

وَحَدَ يَحِدُ وَحْدًا وَوَحْدَةً: يالغۇز بولدى، تەنھا بولدى، يەككە بولدى.

وَحَدَ الشَّخْصُ: ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل بولدى.

وَحُدَ يَحِدُ وَحَادَةً وَ وُحُودَةً: تەنھا بولدى، يالغۇز بولدى.

وَحْدٌ: يالغۇز، تەنھا، يەككە.

اللهُ وَحْدَهُ: يېگانە ئاللاھ.

﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار بىزنىڭ ئازابىمىزنى كۆرگەن چاغدا، «بىز پەقەت بىر ئاللاھقا ئىمان ئېيتتۇق»، دېدى.

جَاءَتْ وَحْدَهَا: يالغۇز كەلدى.

إِنَّكَ وَحْدَكَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَلْعَبَ هَذَا الدَّوْرَ: يالغۇز سەنلا بۇ رولنى ئوينىيالايسەن.

هُوَ نَسِيجُ وَحْدِهِ: ئۇ ئوخشىشى يوق بىردىنبىر ئادەم.

«لَمْ أَلْبَثْ طَوِيلًا لِوَحْدِي»: مەن يالغۇز، ئۇزۇن تۇرالمايمەن.

وَحْدَانِيٌّ: بىر، يالغۇز، مۇستەقىل، يەككە-يېگانە؛ بويتاق.

فَتًى خَجُولٌ وَحْدَانِيٌّ: يالغۇزلۇقنى خالايدىغان نومۇسچان يىگىت.

«شَرُّ أُمَّتِي الْوَحْدَانِيُّ الْمُعْجِبُ بِدِينِهِ الْمُرَائِيُّ بِعَمَلِهِ» ‹حديث›: مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ يامىنى دىنىنى كۆز-كۆز قىلىپ، ئەمەلىنى رىيا قىلىدىغان، تويتىن ئايرىلىپ قالغان ئادەمدۇر.

وَحْدَانِيَّةٌ: يالغۇزلۇق، تەنھالىق، يېگانىلىك.

الْوَحْدَانِيَّةُ: بىر مەزھەپچىلىك (دۇنيانىڭ مەنبەسى بىر دەپ بىلگۈچى پەلسەپىۋى تەلىمات).

«وَحْدَانِيَّةُ اللهِ تَعَالَى»: ئاللاھنىڭ ماھىيەت ۋە سۈپىتىدە يېگانىلىقى.

وَحْدَةٌ: يالغۇزلۇق، تەنھالىق؛ بىرلىك، ئىتتىپاقلىق.

يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ نَحْتَفِظَ بِوَحْدَتِنَا: بىز ئىتتىپاقلىقىمىزنى قوغدىشىمىز كېرەك.

الْوَحْدَةُ هِيَ مَنْبَعُ الْقُوَّةِ وَضَمَانُ النَّجَاحِ: ئىتتىپاقلىق كۈچ مەنبەسى ۋە غەلىبىنىڭ كاپالىتى.

«وَحْدَةُ الْمَصِيرِ»: تەقدىر بىرلىكى، تەقدىرداش.

الْوَحْدَةُ بَيْنَ الذَّاتِ وَالْمَوْضُوعِ: سۇبيېكتىپ ۋە ئوبيېكتىپ بىرلىك، بىرلەشمە ئىتتىپاق.

الْوَحْدَةُ الْعَرَبِيَّةُ: ئەرەب بىرلىكى، ئەرەب ئىتتىپاقى.

وَحْدَةُ النُّقُودِ: پۇل بىرلىكى.

وَحْدَةُ الْوُجُودِ: ئاللاھ بىلەن ئالەم بىر دېگەن قاراشتىكى نەزەرىيە، ۋەھدەتۇل ۋۇجۇد نەزەرىيىسى.

«هُوَ فِي وَحْدَةٍ وَانْعِزَالٍ»: ئۇ يالغۇز ياشايدىغان ئادەم، يالغۇزلۇقنى خالايدىغان ئادەم.

وَحْدَةٌ ج وَحَدَاتٌ: ئورگان، ئورۇن، تارماق، بىرلىك، بىرلەشمە، ئىتتىپاق.

وَحْدَةٌ مُتَكَامِلَةٌ: بىر پۈتۈن، پۈتۈنلەي.

وَحْدَةُ الزَّوَاجِ: مونوگامىيە، بىر ئەر-بىر خوتۇنلۇق تۈزۈم.

وَحَدَاتُ الْإِسْتِطْلَاعِ: قاراۋۇللۇق ئەترەتلىرى،

چارلاش ئەترەتلىرى.

وَجِرَ يَوْجَرُ وَجَرًا: پاتمىچۇق تېگىپ زەمەرلەنگەن نەرسىنى يېدى.

وَجِرَ الطَّعَامُ: پاتمىچۇق تېگىپ قويغان تاماق.

وَجْرٌ وَجَرٌ: غەزەپلەنمەك، ئاچچىقلانماق، ئاداۋەت، دۈشمەنلىك.

وَجِرٌ: غەزەپناك.

وَجَرَةٌ ج وَجَرٌ: پاتمىچۇق.

إِمْرَأَةٌ وَجَرَةٌ: ھەم قارا، ھەم سەت ئايال.

وَحَسَ يَحِسُ وَحْسًا: ئۆزنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

وَحْسَةٌ: قىيىنچىلىق، قىيىن ئەھۋال.

وَحَشَ يَحِشُ وَحْشًا: قورالنى تاشلاپ قاچتى.

وَحَشَهُ الشَّيْءُ: سېغىندى، تەشنا بولدى، ئىنتىزار بولدى؛ سېغىندۇردى.

وَحَشَهُ صَدِيقُهُ: دوستى يېتىمسىراپ قالدى.

وَحُشَ يَوْحَشُ وُحُوشَةً وَوَحَاشَةً: ۋەھشىي بولدى، ياۋايى بولدى، قوپال بولدى.

وَحْشٌ ج وُحُوشٌ وَوُحْشَانٌ: ياۋايى ھايۋان، قورقۇنچلۇق نەرسە.

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ﴾ «قرآن»: ياۋايى ھايۋانلار توپلانغان چاغدا...

حِمَارٌ وَحْشٌ: ياۋا ئېشەك، قۇلان.

مَكَانٌ وَحْشٌ: چۆل، جەزىرە.

«مَشَى فِي الْأَرْضِ وَحْشًا»: يالغۇز ماڭدى.

بَاتَ وَحْشًا: ئاچ قورساق تاڭ ئاتقۇزدى.

هُوَ مِنْ وَحْشِ النَّاسِ: ئۇ چاكىنا ئادەم.

وَحْشَةٌ: يالغۇزلۇق، خىلۋەت، يالغۇزلۇقتىن قورقۇش؛ قايغۇ؛ دىلغىلىق، دوستلۇقتىن يىراق بولۇش.

وَحْشِيٌّ: ياۋايى، ۋەھشىي، يىرتقۇچ، ياۋۇز، رەھىمسىز، مەدەنىيەتسىز، شەپقەتسىز.

كَلَامٌ وَحْشِيٌّ: قوپال گەپ، قەبىھ سۆز.

حِمَارٌ وَحْشِيٌّ: قۇلان.

وَحْشِيَّةٌ ج وَحْشِيَّاتٌ: ياۋۇزلۇق، ۋەھشىيلىك، قوپاللىق.

عَذَّبَهُ بِكُلِّ وَحْشِيَّةٍ: ئۇنى رەھىمسىزلەرچە ئازابلىدى.

قَبِيلَةٌ وَحْشِيَّةٌ: ياۋايى قەبىلە.

وَحْشِيَّةُ الْحُرُوبِ: ئۇرۇشنىڭ ياۋۇزلۇقى.

وَحَصَ يَحِصُ وَحْصًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۆرىدى.

وَحِفَ يَوْحَفُ وَحْفًا: قويۇق بولدى، زىچ بولدى.

وَحُفَ يَوْحُفُ وَحَافَةً وَوُحُوفَةً: قويۇق بولدى، زىچ بولدى.

وَحْفٌ: قويۇق چىرايلىق قارا چاچ؛ ياپيېشىل ئۆسۈملۈك.

وَحْفٌ مِنَ الْأَجْنِحَةِ: پېيى قويۇق قانات.

وَحْفَاءُ ج وَحَافِي: قارا تاشلىق يەر؛ قىزىل توپىلىق يەر.

وَحِلَ يَوْحَلُ وَحْلًا وَ مَوْحَلًا: پاتقاققا پېتىپ قالدى.

وَحْلٌ وَوَحَلٌ ج أَوْحَالٌ وَوُحُولٌ: پاتقاق، لاي.

وَحِلٌ: پاتقاقلىق.

طَرِيقٌ وَحِلٌ: پاتقاقلىق يول.

وَحِمَ يَوْحَمُ وَحْمًا الشَّخْصُ لِلشَّيْءِ: كىشى نەرسىگە تەشنا بولدى، ئارزۇ قىلدى.

وَحِمَتِ الْحُبْلَى: ئىككى قات ئايال سىزىك بولدى.

«وَحِمَتْ تُفَّاحَةً»: ئالمىغا سىزىك بولدى.

وَحَمٌ: سىزىك.

قَيْءُ الْوَحَمِ: سىزىك قۇسىقى.

وَحْمَى ج وِحَامٌ وَوَحَامَى: سىزىك ئايال.

وَحَنَ يَحِنُ حِنَةً عَلَيْهِ: غەزەپلەندى، خاپا بولدى.

وَحْنَةٌ: تىپىلغاق پاتقاق.

وَحْوَحَ يُوَحْوِحُ وَحْوَحَةً: تىترىدى، تىترەپ كەتتى؛ تىت-تىت بولدى.

وَحَى يَحِيْ وَحْيًا: ئىشارەت قىلدى، ئىشارەت بەردى.

وَحَى إِلَيْهِ كَلاَمًا: ئۇنىڭغا يوشۇرۇنچە سۆزلىدى.

وَحَى اللهُ فِي قَلْبِهِ كَذَا: ئاللاھ ئۇنىڭ كۆڭلىگە سالدى، ئىلھام بەردى، بېشارەت بەردى.

وَحَى يَحِي وَحْيًا وَوَحَّي وَ وِحَاءً: ئالدىرىدى.

وَحْيٌ: يوشۇرۇن بىلدۈرمەك، يوشۇرۇن مەلۇم قىلماق، يوشۇرۇن سۆزلىمەك، ۋەھيى كەلمەك، ئىلھام بىلەن بىلدۈرمەك، ۋەھيى؛ ئىلھام.

وَحْيُ الشُّعَرَاءِ: شائىرلارنىڭ ئىلھامى.

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى﴾ «قۇرئان»: پەقەت ئۇنىڭغا نازىل قىلىنغان ۋەھيىنىلا سۆزلەيدۇ.

وَحِيْدٌ ج وَحِيْدَةٌ: يالغۇز، تەنھا، يەككە؛ تەڭداشسىز.

لاَ أَسْكُنُ مَعَهُمْ بَلْ أَسْكُنُ وَحِيْدًا: مەن ئۇلار بىلەن تۇرمايمەن، بەلكى يالغۇز تۇرىمەن.

وَحِيْدُ الطَّرَفِ: بىر تەرەپلىمە.

الْغَرَضُ الْوَحِيْدُ: بىردىنبىر مەقسەت.

﴿ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيداً﴾ «قۇرئان»: مەن تەنھا ياراتقان كىشىنى ماڭا قويۇۋەت.

وَحِيْدُ الْقَرْنِ: كەركىدان.

«عَاشَ وَحِيْدًا»: تەنها ياشىدى.

وَحِيْدُ أَبَوَيْهِ: ئاتا-ئانىسىنىڭ يالغۇز بالىسى.

يَوْمُ الْوَحِيْدِ: يەكشەنبە.

وَحِيْدَةُ الْخَلِيَّةِ: بىر ھۈجەيرىلىك.

وَخَّازٌ: سانجىغۇچى، سانجىپ ئاغرىتقۇچى.

وَخَّي يُوَخِّي تَوْخِيَةً الأَمْرَ: ئىشنى ئويلىدى، نىيەت قىلدى.

وَخَدَ يَخِدُ وَخْدًا وَوَخِيْدًا وَوَخَدَانًا الْبَعِيْرُ: تۆگە تېز ماڭدى، يۈگۈردى.

وَخَزَ يَخِزُ وَخْزًا: سانجىدى، ئاغرىتتى، دەرد قىلدى.

وَخَزَهُ ضَمِيرُهُ: پۇشايمان قىلدى، ئۆكۈندى، ۋىجدان ئازابى تارتتى.

وَخَزَهُ الشَّيْبُ: بېشىغا ئاق سانجىدى.

وَخَزَ الطَّبِيْبُ الْمَرِيْضَ: دوختۇر كېسەلگە يىڭنە سانجىدى.

وَخَزَهُ فِي شَرَفِهِ: ئۇنىڭ ئابرۇيىنى تۆكتى.

وَخْزٌ: سانجىماق، سانجىپ ئاغرىتماق؛ ئاز قىسىم.

وَخْزُ الضَّمِيْرِ: ۋىجدان ئازابى.

فِي الرَّأْسِ وَخْزٌ قَلِيْلٌ مِنَ الشَّيْبِ: بېشىدا ئازراق ئاق بار.

وَخْزَةٌ: بىر قېتىم سانجىماق.

وَخُشَ يَوْخُشُ وَخَاشَةً وَوُخُوْشًا الشَّيْءُ: نەرسە ناچار بولدى، پەسكەش بولدى.

وَخْشٌ ج وِخَاشٌ وَأَوْخَاشٌ: ھەر نەرسىنىڭ ناچىرى، ئەسكىسى.

وَخَصَ يَخِصُ وُخُوْصًا: ھەرىكەتلەندى، مىدىرلىدى.

وَخَضَ يَخِضُ وَخْضًا بِالرُّمْحِ: نەيزە سانجىدى.

وَخَطَهُ الشَّيْبُ: بېشىغا ئاق كىردى.

وَخَطَ يَخِطُ وَخْطًا الشَّيْبُ رَأْسَهُ: بېشىغا ئاق سانجىدى.

وَخَطَ فُلاَنًا بِالرُّمْحِ: پالانىغا نەيزە سانجىدى.

وَخَفَ يَخِفُ وَخْفًا السَّوِيْقَ: تالقانغا سۇ قويۇپ ئارىلاشتۇردى.

وَخُمَ يَوْخُمُ وَخَامَةً وَوُخُوْمَةً وَوُخُوْمًا الْمَكَانُ: جاي سېسىقچىلىق بولۇپ كەتتى.

وَخُمَ الطَّعَامُ: تاماق بۇزۇلۇپ قالدى.

وَخِمَ يَوْخَمُ وَخَمًا الطَّعَامُ: تاماق سىڭمىدى.

وَخَمٌ: ھاۋانىڭ بۇلغىنىشى؛ لەقۋالىق؛ گېمورروي.

وَخَمٌ ج أَوْخَامٌ: پاسكىنا، مەينەت.

وَخْمٌ وَ وَخِمٌ ج أَوْخَامٌ: سۆرەلمە، ئېغىر، قاشاڭ.

وَخِمٌ ج أَوْخَامٌ: ھەزىم قىلالمايدىغان.

وَخَمَةٌ: بۇزۇقلۇق.

وَخْوَاخٌ: يوغان قورساق، ھورۇن، توخو يۈرەك،

بىلى بوش.

وَخْوَاخٌ مِنَ التَّمْرِ: يۇمشاق خورما، بوشاپ كەتكەن خورما.

وَخُوْمٌ ج وَخَامَي وَوِخَامٌ: زىيانلىق.

وَخَى يَخِيْ وَخْيًا الْأَمْرَ: ئىشنى ئويلىدى، ئىشقا نىيەت قىلدى، مەقسەت قىلدى.

وَخَى وَخْيَهُ: ئۈرنەك قىلدى، ئۈلگە قىلدى.

وَخْيٌ وَخْيٌ: نىيەت، ئۇرۇنۇش، غەرەز، غايە، مەقسەت.

وَخْيٌ ج وَخِيٌّ: ئۇرۇنغۇچى، مەقسەت قىلغۇچى، ئىرادە باغلىغۇچى.

وَخِيْمٌ ج وَخَامَي: ھەزىم قىلالمايدىغان؛ زىيانلىق، خەتەرلىك، يامان.

وَخِيْمُ الْعَاقِبَةِ: ئاقىۋىتى يامان.

وِدَاجٌ: بويۇن كۆك تومۇرى، ۋېنا.

وِدَاجِيٌّ: بويۇن كۆك تومۇرلۇق.

وَدَادٌ: دوستلۇق.

وَدَادِيٌّ: دوستلۇق، دوستانە، مېھرىبانلىق.

وَدَاعٌ: خوشلاشماق، ۋىدالاشماق، ئەلۋىدا.

الْوَدَاعُ: خەير خوش، ئاق يول بولسۇن، خۇداغا ئامانەت؛ مەدىنە مۇنەۋۋەرە يېنىدىكى بىر جاي.

الْوَدَاعُ الْأَخِيْرُ: مەڭگۈلۈك خوشلىشىش، ئاخىرقى خوشلىشىش.

حَفْلَةُ الْوَدَاعِ: ئۇزىتىش زىياپىتى.

خُطْبَةُ الْوَدَاعِ: خوشلىشىش نۇتقى.

«وَدَاعًا يَا حَبِيْبِي»: خەير خوش، ئەي دوستۇم.

«الْوَدَاعُ الْوَدَاعُ»: ئەلۋىدا، خەير خوش.

وَدَاعَةٌ: مۇلايىم، يېقىملىق؛ تىنچ، تەمكىنلىك.

فُلَانٌ ذُوْ وَدَاعَةٍ: پالانى مۇلايىم ئادەم.

وَدَاعِيٌّ: خوشلىشىشلىق، ئۇزىتىشلىق؛ خوشلاشقۇچى، ۋىدالاشقۇچى.

وَدَأَ يَدَأُ وَدْأً الشَّيْءَ: تەكشىلىدى، تۈزلىدى، رېمونت قىلدى، ھەل قىلدى.

وَدَأَ بِالْقَوْمِ: زىيانكەشلىك قىلدى، يامانلىق قىلدى.

وَدِيْءَ: يَوْدَأُ وَدَأً: ھالاك بولدى، يوقالدى.

وَدِأَتْ عَنْهُ الْأَخْبَارُ: خەۋەرلەر ئۈزۈلۈپ قالدى.

وَدَجَ يَدِجُ وَدْجًا الدَّابَّةَ: ھايۋاننىڭ بويۇن كۆك تومۇرىنى كېسۋەتتى.

وَدَجٌ ج أَوْدَاجٌ: بويۇن كۆك تومۇر، ۋېنا.

نَفَخَ أَوْدَاجَهُ: بويۇن تومۇرىنى كۆپۈردى.

وَدَجِيٌّ: بويۇن كۆك تومۇرنىڭ، ۋېنانىڭ.

وَدَحَةٌ: ئازغىنە نەرسە.

مَا أَغْنَى عَنِّي وَدَحَةً: ماڭا ئازراقمۇ پايدىسى يوق.

وَدَّ يَوَدُّ وُدًّا وَمَوَدَّةً: ئۇنى سۆيدى، ياخشى كۆردى؛ ئارزۇ قىلدى.

﴿يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ «قرآن»: ھەر بىرى مىڭ يىل ئۆمۈر كۆرۈشنى ئارزۇ قىلىدۇ.

«وَدِدْتُ أَنْ أُسَافِرَ مَعَكَ»: سەن بىلەن بىللە سەپەر قىلغۇم بار.

وَدِدْتُ لَوْ زُرْتَنِي: مېنى يوقلىسالىڭ ئىكەن.

«أَوَدُّ أَنْ يَنْتَصِرَ الْحَقُّ»: ھەقنىڭ ئۈستۈنلۈك قازىنىشىنى ئارزۇ قىلىمەن.

وَدٌّ وِدٌّ وُدٌّ: ياخشى كۆرمەك، سۆيمەك؛ ئۈمىد قىلماق.

بَيْنَهُمَا وُدٌّ صَدَاقَةٍ: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا سەممىمى دوستلۇق بار.

بِوُدِّ أَنْ تَزُوْرَنِي: مېنى يوقلىسالىڭ ئىكەن، دەيمەن.

﴿إِنَّ الَّذِيْنَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾ «قرآن»: ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار ئۈچۈن ئاللاھ ھەقىقەتەن (ئۇلارنىڭ دىللىرىدا) مۇھەببەت پەيدا قىلىدۇ.

وَدٌّ: ئەرەبلەرنىڭ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى بىر

بۇتىنىڭ ئىسمى.

﴿وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا﴾ «قۇرئان»: ۋەدنى، سۇۋائنى ... ھەرگىز تەرك ئەتمەڭلار.

وَدٌّ ج أَوْدَادٌ وَأَوُدٌّ / أُودٌّ: دوست، دوستانە، بۇرادەر، ئاغىنە؛ چوڭقۇر مۇھەببەت.

«إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ» «حەدىيث»: كىشىنىڭ دادىسىنىڭ دوستلىرىغا سىلە ـ رەھىم قىلىشى ئەڭ چوڭ ياخشىلىقتۇر.

وَدَّأَ يُوَدِّأُ تَوْدِيئًا وَتَوْدِئَةً بِهِ: كۆمدى، دەپنە قىلدى.

وَدَّأَ عَلَيْهِ الْأَرْضَ: ئۈستىگە توپا تاشلىدى، كۆمۈپ ئۈستىنى تەكشىلىدى.

وَدَّجَ يُوَدِّجُ تَوْدِيجًا الدَّابَّةَ: ھايۋاننىڭ بويۇن كۆك تومۇرىنى كېسىۋەتتى.

وَدَّرَ يُوَدِّرُ تَوْدِيرًا: ئۆزىنى قۇترىتىپ خەتەرگە يولۇقتۇردى.

وَدَّرَ الشَّيْءَ: نەرسىنى يىراقلاشتۇردى.

وَدَّرَ الْمَالَ: مالنى ئىسراپ قىلدى، بۇزۇپ چاچتى.

وَدَّرَ الرَّجُلَ: كىشىنى ئازدۇردى، يولدىن چىقاردى.

وَدَّعَ يُوَدِّعُ تَوْدِيعًا: خوشلاشتى، ۋىدالاشتى.

وَدَّعْنَاكُمْ: خەير خوش، خۇداغا ئامانەت.

﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىڭ سېنى تاشلىۋەتكىنىمۇ يوق، يامان كۆرۈپ قالغىنىمۇ يوق.

وَدَّكَ يُوَدِّكُ تَوْدِيكًا الطَّعَامَ: تاماقنى مايلىق قىلدى.

وَدَّكَهُ: ئۇنى چىنىقتۇردى.

وَدَّنَ يُوَدِّنُ تَوْدِينًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يۇمشاتتى؛ ھۆللىدى، نەملىدى؛ كىمەيتتى.

وُدِّيٌّ: دوستلۇق، ئاغىنىدارچىلىق، بۇرادەرچىلىك، دوستانە، مېھرىبانلىق.

عَلَاقَاتٌ وُدِّيَّةٌ: دوستانە ئالاقە.

تَسْوِيَةٌ وُدِّيَّةٌ: دوستانىلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلىش.

مُبَارَاةٌ وُدِّيَّةٌ: دوستانە مۇسابىقە.

وَدَرَ يَدِرُ وَدْرًا: مەست بولدى، غەرق مەست بولدى.

وَدَرَ الشَّيْءَ: نېرى قىلىۋەتتى، يىراقلاشتۇرۇۋەتتى.

وَدَسَ يَدِسُ وَدْسًا الشَّيْءُ: يوقالدى.

وَدَسَ عَلَيْهِ الشَّيْءُ: نەرسە ئۇنىڭغا مەخپىي بولدى.

وَدَسَتِ الْأَرْضُ: زېمىن ئوت ـ چۆپكە پۈركەلدى.

وَدَسٌ: ئۆسۈملۈك، ئەيىب، نۇقسان.

وَدَعَ يَدَعُ وَدْعًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئامانەت قويدى.

وَدَعَ فِي الْمَصْرِفِ: بانكىغا پۇل سالدى.

وَدَعَ الرَّجُلَ: كىشىنى تاشلىۋەتتى.

وَدَعَ الشَّخْصَ: كىشى خاتىرجەملىككە يۈزلەندى.

وَدُعَ يَوْدُعُ وِدَاعَةً: مۇلايىم بولدى.

وَدْعٌ: ھاۋالە قىلماق، تاپشۇرماق.

وَدَعٌ / وَدْعٌ الْوَاحِدَةُ وَدَعَةٌ ج وَدَعَاتٌ: قولۇلە قېپى.

ضَرَّابُ الْوَدْعِ: پالچى، رەممال.

وَدَفَ يَدِفُ وَدْفًا الشَّحْمُ: ماي ئېرىدى.

وَدَفَ الْإِنَاءُ: قاچا ئېقىپ قالدى.

وَدَفَ لَهُ الْعَطَاءَ: ئۇنىڭغا سوۋغىنى ئاز بەردى.

وَدَفَةٌ: ياغ، ماي؛ يېشىل ئوتلاق.

وَدَقَ يَدِقُ وَدْقًا الْمَطَرُ: يامغۇر ياغدى.

وَدَقَ إِلَيْهِ: يېقىنلاشتى.

وَدَقَ بِهِ: ئۈلپەتلەشتى.

وَدْقٌ: يامغۇر.

﴿فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ «قۇرئان»: شۇنىڭ بىلەن يامغۇرنىڭ بۇلۇتلارنىڭ ئارىسىدىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆرىسەن.

وَدِكَ يَوْدَكُ وَدَكًا: سەمرىدى، ئەت ئالدى.

وَدَكٌ: ياغ، ماي.

مَا فِيهِ وَدَكٌ: كېرەكسىز ئادەم.

وَدِكٌ: سېمىز، مايلىق.

دِيكٌ وَدِكٌ: سېمىز خوراز.

وَدَنَ يَدِنُ وَدْنًا الشَّيْءَ: نەرسىنى قىسقارتتى،

كىمەيتتى؛ كىچىكلەتتى؛ ھۆللىدى.

وِدْنٌ ج أَوْدَانٌ: قولاق.

وَدَهَ يَدِهُ وَدْهًا فُلَانًا عَنِ الْأَمْرِ: توستى، توسقۇنلۇق قىلدى.

وَدُوْدٌ ج أَوِدَّةٌ وَأَوِدَّاءُ: چوڭقۇر مۇھەببەت قويغۇچى، دوست بولغۇچى، سۆيۈملۈك.

أَنَّهُ وَدُوْدٌ جِدًّا تِجَاهَ رِفَاقِهِ: ئۇ يولداشلىرىغا ناھايىتى قىزغىن.

الْوَدُوْدُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «ياخشى بەندىلىرىنى دوست تۇتقۇچى، يېقىن بەندىلىرىنىڭ قەلبىدە سۆيۈملۈك» دېگەن مەنىدە.

﴿وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُوْدُ﴾ ‹قۇرئان›: ئاللاھ مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، دوست تۇتقۇچىدۇر.

وَدُوْكٌ: سېمىز، مايلىق.

وَدَى يَدِي وَدْيًا وَدِيَةً: تۆلەم تۆلىدى، جەرىمانە تۆلىدى.

وَدْيٌ: سۈيدۈكتىن كېيىن كېلىدىغان سۇيۇقلۇق.

وَدِيْدٌ ج أَوِدَّةٌ وَأَوِدَّاءُ: دوست بولغۇچى، چوڭقۇر مۇھەببەت قويغۇچى.

وَدِيْعٌ ج وُدَعَاءُ: مۇلايىم؛ خاتىرجەم؛ ئىسكىلاتچى؛ ھاۋالە قىلىنغۇچى.

وَدِيْعُ الْأَخْلَاقِ: ئەخلاقلىق.

الْحَمَلُ الْوَدِيْعُ: ياۋاش قوزا.

وَدِيْعٌ ج وَدَائِعُ: قەبرە.

وَدِيْعَةٌ ج وَدَائِعُ: ئامانەت قويۇلغان نەرسە.

وَدِيْعَةٌ مَالِيَّةٌ: ئامانەت، ئامانەت پۇل.

وَدِيْعَةٌ ثَابِتَةٌ: قەرەللىك، ئامانەت.

وَدِيْعَةٌ جَارِيَةٌ: قەرەلسىز ئامانەت.

«تَرَكَ عِنْدَهُ عِقْدًا مِنَ اللَّؤْلُؤِ وَدِيْعَةً»: ئۇنىڭ يېنىدا بىر تىزىق مەرۋايىتنى ئامانەت قويدى.

تَزْدَادُ وَدَائِعُ الشَّعْبِ الْمَالِيَّةِ فِي الْمَصَارِفِ كُلَّ سَنَةٍ: خەلقنىڭ بانكىدا ئامانەت قويغان پۇلى يىلمۇ يىل ئاشماقتا.

«سَقَطَتِ الْوَدَائِعُ»: يامغۇر ياغدى.

وَدِيْفَةٌ ج وَدَائِفُ: ئوتلاق.

وَدِيْقَةٌ ج وَدَائِقُ: قاتتىق ئىسسىق، تومۇز. ئىسسىق، چۆپلۈك.

وَدِيْكٌ: سېمىز، مايلىق.

دِيْكٌ وَدِيْكٌ: سېمىز خوراز.

وَذَأَ يَذَأُ وَذْأً فُلَانًا: پالاننى سىلكىشلىدى، ئەيىبلىدى، ھاقارەتلىدى.

وَذْأَةٌ: ئەيىب، نۇقسان، ئىللەت.

وَذَحَ يَذِحُ وَذْحًا: چوڭ قەدەملەر بىلەن ماڭدى.

وَذَرَ يَذِرُ وَذْرًا اللَّحْمَ: گۆشنى كەستى، پارچىلىدى.

وَذِرَهُ يَذِرُ وَذْرًا الشَّيْءَ: ئۇنى تاشلىۋەتتى، قالدۇرۇپ قويدى.

﴿لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ﴾ ‹قۇرئان›: ئۇ ھېچ نەرسىنى قالدۇرمايدۇ، قويمايدۇ.

وَذْرَةٌ ج وَذْرٌ وَوَذَرٌ: كىچىك پارچە.

وَذْرَتَانِ: ئىككى لەۋ.

وَذَعَ يَذَعُ وَذْعًا الْمَاءُ: سۇ ئاقتى.

وَذَفَ يَذِفُ وَذْفًا الشَّحْمُ: ماي ئېرىدى.

وَذِفَ يَذَفُ وَذَفًا وَوَذْفَانًا: ئىرغاڭلاپ ماڭدى.

وَذْمَاءُ: تۇغماس.

إِمْرَأَةٌ وَذْمَاءُ: تۇغماس ئايال.

وَذَى يَذِي وَذْيًا وَجْهَهُ: يۈزىنى مورلىدى.

وَذْيَةٌ: ئاغرىق، ئەيىب، نۇقسان.

وَرَاءُ: ئارقىدا، كەينىدە.

مَا وَرَاءَ النَّهْرِ: ئامۇ دەرياسىنىڭ شىمالىدىكى جايلار.

﴿وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾ ‹قۇرئان›: ئاللاھ كاپىرلارنىڭ ئەتراپىنى قورشاپ تۇرغۇچىدۇر.

«أَقِيْمُوْا صُفُوْفَكُمْ وَتَرَاصُّوْا فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِيْ» ‹حديث›: سەپراس تۇرۇڭلار ۋە بىر-بىرىڭلارغا

يېقىن تۇرۇڭلار، مەن سىلەرنى كەينىمدىن كۆرۈپ تۇرىمەن.

«هُوَ وَرَاءَ أَفْكَارِهِ»: قوزغىغۇچى، سەۋەبچىسى.

اَلْوَرَاءُ: نەۋرە.

وِرَاثَةٌ: مىراس.

وِرَاثِيٌّ: ئىرسىيەت، ۋارىس، مىراسخور.

وِرَاثِيَّةٌ: ئىرسىي، ئىرسىيەتلىك.

وِرَاطٌ: ئالدامچىلىق، ساختىپەزلىك.

وِرَاقَةٌ: قەغەزچىلىك كەسپى.

وَرِبَ يَوْرَبُ وَرْبًا: بۇزۇلۇپ قالدى.

وَرِبَ جَوْفُهُ: قورسىقى چىرىپ كەتتى.

وَرَبَهُ: ئۇنى قىڭغايتتى، قىيسايتتى.

وَرَبَ الْبَابَ: ئىشىكنى قىيا ئاچتى.

وِرْبٌ: ئەزا، پارچە.

قَطَعَهُ وِرْبًا وِرْبًا: ئۇنى پارچە-پارچە قىلىۋەتتى.

وَرِبٌ: بۇزۇق، بۇزۇلۇپ قالغان.

وَرِثَ يَرِثُ وِرْثًا / وَرْثًا وَإِرْثًا وَإِرْثَةً وَ رِثَةً وَتُرَاثًا: ۋارىسلىق قىلدى.

وَرِثَ عَنْ عَمِّهِ ضَيْعَةً: تاغىسىنىڭ زېمىنىغا ۋارىسلىق قىلدى.

وَرِثَ مَجْدَ آبَائِهِ: ئاتا-بوۋىسىنىڭ شان-شەرىپىگە ۋارىسلىق قىلدى.

﴿وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ﴾ «قرآن»: سۇلەيمان (پەيغەمبەرلىك، ئىلىم ۋە پادىشاھلىقتا) ئاتىسى داۋۇدقا ۋارىسلىق قىلدى.

وِرْثٌ: مىراس.

وَرِخَ يَوْرَخُ وَرَخًا الْعَجِينُ: خېمىرنىڭ سۇيى جىق بولۇپ، بوشاپ كەتتى.

وَرِخَ الْمَكَانُ: جاي ئوت-چۆپلۈك بولدى.

وَرَدَ يَرِدُ وُرُودًا الْمَاءَ: سۇغا يېقىنلاشتى.

وَرَدَ فِي الْكِتَابِ كَذَا: كىتابتا مۇنداق كەلگەن:

﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ﴾ «قرآن»: مۇسا مەديەنىدىكى بىر بۇلاقنىڭ يېنىغا كەلگەندە ...

«كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ الشَّرِيفِ»: ھەدىس شەرىفتە كەلگىنىدەك، ھەدىس شەرىفتە ئېيتىلغانىدەك.

وَرْدٌ ج وُرُودٌ الْوَاحِدَةُ وَرْدَةٌ ج وَرْدَاتٌ: قىزىلگۈل، ئەتىرگۈل، گۈلسۇرۇخ.

«مَاتَ وَهُوَ فِي عُمْرِ الْوَرْدِ»: ئۇ نەۋقىران ۋاقتىدا ئۆلدى، يىگىتلىك ۋاقتىدا ئۆلدى.

وَرْدَةُ الرِّيَاحِ: شامالدا چاڭلىشىدىغان چېچەكلەر.

﴿فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ﴾ «قرآن»: ئاسمان قىزىلگۈلدەك بولۇپ كېتىدۇ.

وِرْدٌ ج أَوْرَادٌ: قۇرئاندىن ياكى زىكرىدىن كېچىسى ئوقۇلىدىغان مۇھىم بۆلەكلەر؛ تەشنالىق؛ بىر ئۇلۇش.

قَرَأَ وِرْدَهُ: ۋەزىپىسىنى ئوقۇدى.

﴿وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ﴾ «قرآن»: ئۇ جاي نېمىدېگەن يامان!

وَرْدِيٌّ: قىزىلگۈلنىڭ، قىزىلگۈلدەك.

لَوْنٌ وَرْدِيٌّ: قىزىلگۈل رەڭلىك.

وَرٌّ: كاسا؛ مول.

وَرَّةٌ: ئورەك.

وَرَّاقٌ ج وَرَّاقُونَ: قەغەز ياسىغۇچى؛ قەغەز ساتقۇچى، قەلەم-قەغەز تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى، ئاپتور؛ پۇلدار.

وَرَّثَهُ يُوَرِّثُ تَوْرِيثًا: ئۇنى مىراسخور قىلدى، مىراس قالدۇردى.

وَرَّخَ يُوَرِّخُ تَوْرِيخًا الْكِتَابَ: تارىخ يازدى.

وَرَّدَ يُوَرِّدُ تَوْرِيدًا التَّاجِرُ الْبِضَاعَةَ: تىجارەتچى چەتتىن مال كىرگۈزدى.

وَرَّدَ الشَّخْصُ الثَّوْبَ: كىشى رەختنى قىزىلغا بويىدى.

وَرَّدَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخ چېچەكلىدى.

وَرَّدَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال ئەڭلىك ئەتتى.

وَرَّسَهُ يُوَرِّسُ تَوْرِيسًا: ئۇنى قىزىلغا بويىدى.

وَرَّشَ يُـوَرِّشُ تَوْرِيشًا بَيْنَهُمْ: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى، قۇتراتقۇلۇق قىلدى.

وَرَّصَ يُوَرِّصُ تَوْرِيصًا: ئـوتلاق ئـىزدەپ مەلـۇم جايغا كەلدى.

وَرَّطَهُ يُوَرِّطُ تَوْرِيطًا: ئۇنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى، بالاغا تىقتى.

وَرَّعَ يُـوَرِّعُ تَوْرِيعًا الْفَـرَسَ: ئـاتنى يۈگەنلىدى، تىزگىنلىدى.

وَرَّفَ يُوَرِّفُ تَوْرِيفًا الظِّلّ: سايە كېڭەيدى، سوزۇلدى.

وَرَّقَ يُوَرِّقُ تَوْرِيقًا الشَّجَرُ: دەرەخ يوپۇرماق چىقاردى.

وَرَّقَ الْكِتَابَ: كىتابنى ۋاراقلىدى.

وَرَّمَ يُوَرِّمُ تَوْرِيمًا: ئىششىتىپ قويدى.

وَرَّمَ الْمَرَضُ وَجْهَهُ: كېسەل ئۇنىڭ يۈزىنى ئىششىتىپ قويدى.

«وَرَّمَ الشَّخْصُ بِأَنْفِهِ»: غادىيىۋالدى.

وَرَّمَ أَنْفَهُ: ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى.

وَرَّى يُوَرِّي تَوْرِيَةً النَّارَ: ئوت چىقاردى.

وَرَّى الشَّيْءَ: نەرسىنى مەخپىي تۇتتى، يوشۇردى.

وَرَّى عَنِ الشَّيْءِ: مەقسىتىنى يوشۇرۇپ، كۆرۈنۈشتە باشقىچە بولۇۋالدى.

وَرَسَ يَرِسُ وُرُوسًا النَّبْتُ: ئوت-چۆپ يېشىللاشتى.

وَرْسٌ: قىزىل رەڭ.

وَرْسِيٌّ: قىزىل رەڭلىك، قىزىلغا بويالغان.

وَرَشَ يَـرِشُ وَرْشًا وَوُرُوشًا: چاقىرىلمىغان مېھمان بولدى، تەييارغا ھەييار بولدى.

وَرِشَ يَوْرَشُ وَرَشًا: ھەرىكەتچان بولدى، تېتىك بولدى.

وَرْشٌ: سۈتتىن ئىشلەنگەن يېمەكلىك.

وَرِشٌ م وَرِشَةٌ ج وَرِشَاتٌ: ھەرىكەتچان، تېتىك.

وَرْشَةٌ ج وُرَشٌ و وَرَشَاتٌ: كارخانا، سېخ، ئىش ئورنى، رېمونتخانا.

وَرْشَةُ الْعُدَدِ: قورال-سايمان سېخى.

وَرْشَةُ الْمَرَمَّاتِ: رېمونت سېخى.

لَخَّصَ مُدِيرُ الْوَرْشَةِ آرَاءَ الْجَمِيعِ إِلَى ثَلَاثِ نُقَاطٍ: سېخ مۇدىرى كۆپچىلىكنىڭ پىكىرلىرىنى ئۈچ نۇقتىغا يىغىنچاقلىدى.

عِنْدَمَا وَصَلْنَا إِلَى الْمَصْنَعِ قُمْنَا أَوَّلًا بِزِيَارَةِ الْوَرَشَاتِ ثُمَّ تَحَدَّثْنَا مَعَ الْعُمَّالِ: زاۋۇتقا يېتىپ بارغىنىمىزدا ئالدى بىلەن سېخلارنى ئېكسكۇرسىيە قىلدۇق، ئاندىن ئىشچىلار بىلەن سۆھبەتلەشتۇق.

وَرَصَ يَـرِصُ وَرْصًـا الدَّجَاجَـةُ: توخـۇ تۇغـدى، كاككىلىدى.

وَرَصَ يَرِصُ وَرْصًا الرَّجُلُ: كىشىنىڭ ئىچى سۈرۈپ كەتتى.

وَرْطَةٌ ج وَرَطَاتٌ: پاتقاق، لاي؛ قىيىن ئەھۋال.

وَقَعَ فِي وَرْطَةٍ: قىيىن ئەھۋالدا قالدى؛ بېشىغا قاتتىق كۈن كەلدى.

تَخَلَّصَ مِنْ وَرْطَتِهِ: قىيىن ئەھۋالدىن قۇتۇلدى.

وَرِعَ يَرِعُ وَيَوْرَعُ وَرَعًا: تەقۋادار بولدى، ئىخلاسمەن بولدى، گۇناھلىق ئىشلاردىن يىراق بولدى.

وَرَعَ يَرَعُ وَرَعَةً: ئاجىز بولدى، قورقۇنچاق بولدى.

وَرَعٌ ج أَوْرَاعٌ: قورقۇنچاق، ئاجىز.

رَجُلٌ وَرَعٌ: قورقۇنچاق ئادەم.

وَرِعٌ: تەقۋا، پەرھىزكار.

وَرَفَ يَـرِفُ وَرْفًا وَوَرِيفًا الظِّلّ: سايە كېڭەيدى، سوزۇلدى.

وَرَفَ النَّبَـاتُ: ئۆتىياش چىرايلىق بولدى، گۈزەللەشتى.

وَرَقَ يَرِقُ وَرْقًا الشَّجَرُ: دەرەخ يوپۇرماق چىقاردى.

وَرَقَ الشَّجَرَ: دەرەخ يوپۇرمىقىنى قىرقىدى.

وَرَقٌ ج أَوْرَاقٌ: قەغەز، ۋاراق؛ پۇل.

وَرَقُ الشَّجَرِ: دەرەخ يوپۇرمىقى.

قَدَّمَ أَوْرَاقَ إِعْتِمَادِهِ: دۆلەت خېتى تاپشۇردى.

وَرَقُ مُسْتَرَاحٍ: تازىلىق قەغىزى.

وَرَقُ نَشَّافٍ: سۈمۈرگۈچ قەغەز.

وَرَقُ زِيَارَةٍ: كارتا.

﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ «قۇرئان»: ئۇلار (جەننەت دەرەخلىرىنىڭ) يوپۇرماقلىرى بىلەن ئەۋرەتلىرىنى يېپىشقا كىرىشتى.

وَرَقُ اللَّعِبِ: قارتا.

وَرَقُ يَا نَصِيبُ: لاتارىيە بېلىتى.

وَرَقٌ لِلْحَزْمِ: ئوراش قەغىزى.

ظَلَّ حِبْرًا عَلَى الْوَرَقِ: قۇرۇق قەغەزگە ئايلىنىپ قالدى.

أَوْرَاقُ الإِنْتِخَابِ: سايلام بېلىتى.

أَوْرَاقُ الإِعْتِمَادِ: دۆلەت خېتى.

وَرِقٌ: يوپۇرماقلىق، غازاڭلىق.

وَرِقٌ ج أَوْرَاقٌ وِوِرَاقٌ: مېتال پۇل.

وَرْقَاءُ ج وَرَاقٍ وَوَرَاقَى: كەپتەر.

وَرَقَةٌ ج وَرَقَاتٌ: بىر ۋاراق قەغەز، ماركا، خەت-چەك.

وَرَقَةُ الْبَرِيدِ: ئاتكرىتكا.

وَرَقَةُ الإِتِّهَامِ: ئەرزنامە، شىكايەتنامە.

﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا﴾ «قۇرئان»: (دەرەختىن) تۆكۈلگەن ياپراقتىن ئاللاھ بىلمەيدىغان بىرەرسىمۇ يوق.

وَرَقَةُ تَكْلِيفٍ: چاقىرىق قەغىزى.

وَرَقَةُ مُرُورٍ: يول خېتى.

وَرَقٌ مُقَوًّى: كارتوچكىلىق قەغىزى، قاتۇرما قەغەز، قېلىن قەغەز، ماترىنا.

وَرَقَةٌ نَقْدِيٌّ: قەغەز پۇل.

وَرَقَةٌ مَالِيٌّ: باھالىق قەغەز، باھالىق بېلەت.

وَرَقَةُ الْحِيطَانِ: گۈللۈك قەغەز.

وَرَقَةُ الْكَرْبُونِ: قارا قەغەز.

وَرَقَةٌ لِلْحَزْمِ: ئوراش قەغىزى.

وَرَقَةٌ بُوسْطَةٍ: ماركا، پوچتا ماركىسى.

الْوَرَقَةُ الأَخِيرَةُ: كوزىر.

لَعِبُ الْوَرَقَةِ الأَخِيرَةِ: ئاخىرقى كوزۇر.

وَرَقِيٌّ: قەغەزنىڭ، قەغەزدىن.

وَرَكَ يَرِكُ وَرْكًا الشَّخْصُ: ساغرىسىنى قويۇپ ئولتۇردى.

وَرَكَ الشَّخْصَ: قوڭغا تەپتى.

وَرِكَ يَوْرَكُ وَرَكًا الشَّخْصُ: كىشى ساغرىلىق بولدى.

وَرْكٌ وَوَرِكٌ ج أَوْرَاكٌ: ساغرا، كاسا.

وَرَلٌ ج أَوْرَالٌ: ۋاران، ئۆچكە ئەمەر.

وَرِمَ يَرِمُ وَرَمًا الْجِلْدُ: تېرە ئىششىپ قالدى، كۆپۈپ قالدى.

وَرِمَ النَّبْتُ: ئۆسۈملۈك ئۆستى.

وَرَمٌ ج أَوْرَامٌ: ئىششىق.

وَرَمٌ خَبِيثٌ: راك.

وَرَمٌ عَظْمِيٌّ: سۆڭەك راكى.

وَرَمٌ لَحْمِيٌّ: ئۆسمە.

وَرَمٌ وِعَائِيٌّ: قان تومۇر ئۆسمىسى.

أَوْرَامٌ سَرَطَانِيَّةٌ: راك ئۆسمىلىرى.

وَرْنٌ الْوَاحِدَةُ وَرْنَةٌ ج وَرَنَاتٌ: جاھىلىيەت دەۋرىدىكى زۇلقەئدىنىڭ ئاتىلىشى.

وَرِهَ يَوْرَهُ وَرَهًا: ھاماقەتلىك قىلدى، گاللىۋاڭ بولدى، دۆت بولدى.

وُرُورٌ: يەتمەك، يېتىپ بارماق؛ كەلمەك.

وَرَى يَرِي وَرْيًا الرَّجُلَ: كىشىنىڭ ئۆپكىسى ئاغرىپ قالدى.

وَرِيَ يَرِي وَرْيًا وَرِيَةً النَّارُ: ئوت ياللۇنجىدى، ئۇچقۇن چىقاردى.

وَرَى: ئىنسانلار، كىشىلەر، كائىنات، مەخلۇقات.

«مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ الْوَرَى»: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئىنسانلارنىڭ ياخشىسىدۇر.

«كُلُّ الْوَرَى كَانَ يَعْبُدُ مِنْ دُوْنِ خَا لِقِهِ إِلَى الأَصْنَامِ وَالأَحْجَارِ»: (ئەينى دەۋردە) بارلىق كىشىلەر ياراتقۇچى (ئاللاھ)نى قويۇپ بۇتلارغا ۋە تاشلار (ھەيكەللەر)گە چوقۇناتتى.

«فَأَدَامَكُمْ رَبُّ الْوَرَى فِي نِعْمَةٍ وَسَلاَمَةٍ وَسَعَادَةٍ وَرِخَاءٍ»: پەرۋەردىگارنىڭ مەرھەمىتى بىسلەن سىلەرگە نېمەت، سالامەتلىك، بەخت ۋە پاراۋانلىق مەڭگۈ يار بولسۇن.

وَرِيْثٌ ج وُرَثَاءُ: ۋارىس، مىراسخور.

هُوَ وَرِيْثُ عَرْشِ أَبِيْهِ: ئۇ ئاتىسىنىڭ تەختى ۋارىسىدۇر.

وَرِيْدٌ ج أَوْرِدَةٌ و وُرْدٌ و وُرُوْدٌ: ۋېنا، كۆك تومۇر.

حَبْلُ الْوَرِيْدِ: جان تومۇر.

الْوَرِيْدُ الْبَابِيّ: قاپقا ۋېناسى، قاپقا تومۇر.

الْتِهَابٌ وَرِيْدِيٌّ: ۋېنا تومۇر ياللۇغى.

﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ﴾ ‹قۇرئان›: بىز ئۇنىڭ جان تومۇرىدىنمۇ يېقىنمىز.

«حُقِنَ عَنْ طَرِيْقِ الأَوْرِدَةِ»: تومۇرغا ئۇرۇلىدىغان ئوكۇل.

وَرِيْفٌ: ئۇزۇن.

ظِلٌّ وَرِيْفٌ: ئۇزۇن سايە.

وُرَيْقَةٌ: پارچە قەغەز.

وَرِيْشٌ: لاك؛ سىر.

وَرِيٌّ: ئۇچقۇن چىقارغۇچى، سېمىز ماي.

وَزَارَةٌ / وِزَارَةٌ ج وِزَارَاتٌ: ئىچكى كابىنېت، مىنىستىرلىك.

وِزَارَةُ الأَوْقَافِ: ئەۋقاپ مىنىستىرلىقى، دىنىي ئىشلار مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْمَالِيَّةِ: مالىيە مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الدِّفَاعِ الْوَطَنِيِّ: دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْعَدْلِ: ئەدلىيە مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْخَارِجِيَّةِ: تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الدَّاخِلِيَّةِ: ئىچكى ئىشلار مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الزِّرَاعَةِ: يېزا ئىگىلىك مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْمَعَارِفِ: مائارىپ مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ سِكَّةِ الْحَدِيْدِ: تۆمۈر يول مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْمُوَاصَلاَتِ: قاتناش مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الأَمْنِ الْعَامِّ: جامائەت خەۋپسىزلىكى مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ التِّجَارَةِ: سودا مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ التِّجَارَةِ الْخَارِجِيَّةِ: تاشقى سودا مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الثَّقَافَةِ: مەدەنىيەت مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْبَرِيْدِ وَالْبَرْقِيَّةِ: پوچتا-تېلېگراف مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الصِّحَّةِ: سەھىيە مىنىستىرلىقى.

رَئِيْسُ وِزَارَةٍ: باش مىنىستىر.

وِزَارَةُ التَّعْلِيْمِ وَالتَّرْبِيَّةِ: مائارىپ مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ الْعَمَلِ: ئەمگەك مىنىستىرلىقى.

وِزَارَةُ هِنْدَسَةِ الرَّيِّ: سۇ ئىنشائاتى مىنىستىرلىقى.

وَكِيْلُ رَئِيْسِ الْوِزَارَةِ: مۇئاۋىن باش ۋەزىر.

وِزَارِيٌّ: مىنىستىرلىقنىڭ، ئىچكى كابىنېتنىڭ.

وِزَامٌ: چاپسانلىق، تېزلىك.

وِزَانُ الشَّيْءِ: نەرسىنىڭ تەڭپۇڭلۇقى، ئوخشاش ئېغىرلىق.

وَزَأَ يَوْزَأُ وَزْأً اللَّحْمَ: گۆشنى قورۇتتى.

وَزَبَ يَزِبُ وَزْبًا وَوُزُوْبًا الْمَاءُ: سۇ ئاقتى.

وَزَرَ يَزِرُ وَزْرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كۆتۈردى، ئۈستىگە ئالدى.

وَزَرَ الشَّخْصَ: گۇناھ ئۆتكۈزدى.

وَزَرَ الشَّخْصَ: كىشىنى يېڭىۋالدى.

﴿حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا﴾ ‹قۇرئان›: تاكى ئۇرۇش ئۆزىنىڭ ئېغىر يۈكىنى تاشلىغانغا قەدەر.

وَزَرَ يَزِرُ وَزَارَةً: ۋەزىر بولدى، ياردەمچى بولدى.

وِزْرٌ ج أَوْزَارٌ: گۇناھ؛ ئېغىر يۈك.

﴿وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ ‹قرآن›: بىر گۇناھكار باشقا ئادەمنىڭ گۇناھىغا جاۋابكار ئەمەس.

«دَرَسْنَا كِتَابَ اللهِ فِقْهًا وَسُنَّةً بِفَضْلِ إِلَهِ النَّاسِ غَافِرِ أَوْزَارٍ»: بىز گۇناھلارنى كەچۈرگۈچى ئاللاھنىڭ پەزلى ـ مەرھەمىتى بىلەن قۇرئان، ھەدىس ۋە فىقھى ئۈستىدە مۇزاكىرە ئېلىپ باردۇق.

«غَسَلَ أَوْزَارَهُ»: ئاللاھقا تەۋبە قىلدى.

وَزَرٌ: پاناھگاھ، قورغان.

﴿كَلَّا لَا وَزَرَ﴾ ‹قرآن›: ياق، قاچىدىغان پاناھگاھ يوقتۇر.

وِزْرَةٌ ج وِزَرَاتٌ: پەرتۇق.

وَزٌّ ج وَزَّاتٌ الْوَاحِدَةُ وَزَّةٌ: غاز.

وَزٌّ عِرَاقِيٌّ: ئاق قۇ.

وَزَّابٌ: يانچۇقچى، كەسپىي ئوغرى.

وَزَّانٌ: تارازىچى، جىڭچى.

وَزَّأَ يُوَزِّئُ تَوْزِئَةً وَتَوْزِيئًا فُلَانًا: پالاننى قەسەم ئىچكۈزدى، قەسەم قىلدۇردى.

وَزَّأَ الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

وَزَّأَ الْفَرَسَ: ئات مىنگۈچىنى يىقىتىۋەتتى.

وَزَّعَ يُوَزِّعُ تَوْزِيعًا: تارقاتتى، تارقىتىپ بەردى، تەقسىم قىلدى.

«وَزَّعَ الْخُبْزَ عَلَى الْفُقَرَاءِ»: كەمبەغەللەرگە نان تارقىتىپ بەردى.

وَزَّعَ الْجَوَائِزَ عَلَى الْمُتَفَوِّقِينَ: ئۈستۈنلۈك قازانغۇچىلارغا مۇكاپات تارقاتتى.

وَزَعَ يَزَعُ / يَزِعُ وَزْعًا: توستى، توختاتتى، چەكلىدى.

الْوَزْعَةُ: گۇاردىيە.

وَزَغَ يَزَغُ وَزْغًا بِبَوْلِهِ: سۈيدۈكنى جىرت-جىرت چىقاردى.

وَزْغَةٌ ج وَزَغٌ و وِزَاغٌ و أَوْزَاغٌ: پاتىمچۇق.

وَزَلٌ: قاراغان (ئۆسۈملۈك).

وَزْمٌ: بىر باغلام سەي؛ ئۆز ۋاقتىدا بولغان ئىش؛ مىقدار.

وَزَنَ يَزِنُ وَزْنًا وَزِنَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى جىڭلىدى، تارازا بىلەن، ئۆلچىدى.

وَزَنَ الشَّيْءُ: نەرسە ئېغىر كەلدى.

وَزَنْتُهُ بِيَدِي وَيَبْدُو أَنَّهُ لَيْسَ خَفِيفًا: ئۇنى قولۇم بىلەن دەڭسەپ باقسام، ئۇ يېنىك ئەمەستەك قىلىدۇ.

﴿إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ ‹قرآن›: سىلەر (باشقىلارغا ئاشلىق قاتارلىقلارنى) ئۆلچەپ بەرگەندە، تولۇق ئۆلچەڭلار ۋە توغرا تارازىدا تارتىپ بېرىڭلار.

«وَزَنَ الْكَلَامَ»: ئۆلچەملىك سۆزلىدى.

وَزَنَ الشِّعْرَ: شېئىرنى ۋەزنىگە سالدى.

وَزُنَ يَوْزُنُ وَزَانَةً: تەمكىن بولدى، ئېغىر-بېسىق بولدى، توختاملىق بولدى.

وَزُنَ الشَّيْءُ: نەرسە ئېغىر بولدى.

وَزْنٌ: جىڭلىماق، تارازىدا تارتماق.

الْوَزْنُ الصَّافِي: ساپ ئېغىرلىقى.

الْوَزْنُ الْقَائِمُ: ئومۇمىي ئېغىرلىقى.

﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ﴾ ‹قرآن›: بۇ كۈندە (بەندىلەرنىڭ ياخشى ـ يامان ئەمەللىرىنىڭ) ئۆلچىنىدىغانلىقى ھەقتۇر.

وَزْنٌ ج أَوْزَانٌ: ئېغىرلىق، ئېغىرلىق مىقدارى؛ مۇھىملىق.

وَزْنُ الشِّعْرِ: شېئىرنىڭ ۋەزنى.

وَزْنَةٌ ج وَزَنَاتٌ: جىڭ تېشى، گىر تېشى.

وَزَى يَزِي وَزْيًا الشَّيْءُ: قورۇلدى، تارايدى.

وَزِيرٌ ج وُزَرَاءُ: مىنىستىر، ۋەزىر.

وَزِيرُ الْخَارِجِيَّةِ: تاشقى ئىشلار مىنىستىرى.

وَزِيرُ الْمَالِيَّةِ: مالىيە مىنىستىرى.

﴿وَاجْعَل لِّي وَزِيراً مِّنْ أَهْلِي هَارُونَ أَخِي﴾ ‹قرآن›:

ماگــا ئائىلەمــدىن قېرىنداشــىم ھــارۇننى ياردەمچى قىلىپ بەرگىن.

الْوَزِيرُ الْأَعْظَمُ: باش مىنىستىر.

مَجْلِسُ الْوُزَرَاءِ: مىنىستىرلەر كېڭىشى.

وَزِيرٌ مُفَوَّضٌ: كونسۇل، باش ئەلچى.

وَزِيرُ الدَّوْلَةِ: دۆلەت ئىشلىرى مىنىستىرى.

وَزِيرِيٌّ: مىنىستىرلىك، ۋەزىرلىك.

وَزِيعَةٌ: پاي، ھەسسە.

وَزِيمٌ: بىر باغلام كۆكتات، بولجۇلۇك گۆش، سۆڭەك گــۆش، قاقلانغــان گــۆش، ئېــشىپ قالغـان نەرسە.

رَجُلٌ وَزِيمٌ: بولجۇلۇك گۆشلىرى مىختا ئادەم.

وَزِينٌ: توختاملىق، پۇختا.

وَزِينُ الرَّأْيِ: تەمكىن، ئېغىر-بېسىق.

وِسَادٌ ج وُسُدٌ: ياستۇق، تەكىيە.

هُوَ عَرِيضُ الْوِسَادِ: گالۋاڭ، دۆت، مەنۇ.

وِسَادَةٌ ج وَسَائِدُ: ياستۇق، تەكىيە.

وِسَاطَةٌ: ئەپلەشتۈرمەك؛ ئۇسۇل، چارە، ۋاسىتە، قــورال، ســايمان؛ شاپائەت قىلمــاق، ئــارا تۇرماق؛ ياراشتۇرماق.

تَوَقَّفَ النِّزَاعُ بِفَضْلِ وِسَاطَةِ فُلَانٍ: پالانىنىڭ ئارىغا كىرىشى بىلەن تالاش-تارتىش توختىدى.

وَسَاعٌ: ئارغىماق، نەسىللىك ئات، يورغا ئات.

وِسَامٌ ج أَوْسِمَةٌ وَوِسَامَاتٌ: ئىزناك، مېدال، ئوردېن.

وِسَامُ الْإِسْتِحْقَاقِ: ئوردېن.

حَامِلُ الْوِسَامِ: ئــوردېن ئــالغۇچى، ئوردېنىنىــڭ ئىرىشكۈچى.

وَسَامَةٌ: چىرايلىق، گۈزەل.

وَسَبَ يَسِبُ وَسْبًا الْمَكَانُ: جــاي ئــوت-چۆپلــۈك بولدى.

وَسِبَ يَوْسَبُ وَسْبًا الثَّوْبُ: كىيىم پاسكىنا بولدى.

وَسَبٌ: كىر، پاسكىنا نەرسە.

وِسْبٌ: ئۆسۈملۈك، ئوت-چۆپ.

وَسَجَ يَسِجُ وَسْجًا وَ وَسِيْجًا الْجَمَلُ: تــۆگە يۈگــۈردى، تېز ماڭدى.

وَسْجٌ وَسَجَانٌ: تۆگىنىڭ يۈگۈرۈشى.

وَسِخَ يَوْسَخُ وَسْخًا الشَّيْءُ: نەرسە مەينەت بولدى، پاسكىنا بولدى.

أَنَا آسِفٌ جِدًّا لِأَنِّي قَدْ وَسَخْتُ كِتَابَكَ الْجَدِيْدَ: سېنىڭ يېڭــى كىتــابىڭنى پاســكىنا قىلىــۋەتكەنلىكىم ئۈچۈن ناھايىتى ئەپسۇسلىنىمەن.

وَسَخٌ ج أَوْسَاخٌ: كىر، چىركىن.

لَا تَرْمِي الْأَوْسَاخَ وَالْأَوْرَاقَ إِلَّا فِي سَلَّةِ الْمُهْمَلَاتِ: ئەخــلەت، پاســكىنا نەرســىلەرنى ئەخــلەت ساندۇقىغا تاشلايمىز.

وَسِخٌ: پاسكىنا، مەينەت.

وَسَّخَ يُوَسِّخُ تَوْسِيْخًا الشَّيْءَ: نەرســىنى مەيــنەت قىلىۋەتتى، پاسكىنا قىلىۋەتتى.

وَسَّخَ إِسْمَهُ: نامىغــا داغ تەگكــۈزدى، نــامىنى بۇلغىدى.

وَسَّدَ يُوَسِّدُ تَوْسِيْدًا: ياستۇق قويدى.

وَسَّدَ إِلَيْهِ الْأَمْرَ: ئۇنىڭغــا ئىــشنى تاپــشۇردى، يۈكلىدى.

وَسَّطَهُ يُوَسِّطُ تَوْسِيطًا: ئــۇنى ئوتتۇرىــسىغا ئالــدى، ئوتتۇرىسىدا قويدى؛ ۋاستىچى قىلدى.

«وَسَّطَ إِمَامَ الْقَرْيَةِ فِي الْخِلَافِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ شَقِيْقِهِ»: ئــۆزى بىــلەن قېرىنداشــىنىڭ ئوتتۇرىــسىدىكى ئىختىلاپنــى ھەل قىلىــش ئۈچــۈن مەھەللىنىــڭ ئىمۇئمىنى سالاچى قىلدى.

«وَسِّطُوا الْإِمَامَ وَسُدُّوا الْخَلَلَ» «حديث»: ئىمــامنى ئوتتۇرىغا تۇرغۇزۇڭلار، سەپتە بوش قالغان ئورۇننى تولدۇرۇڭلار.

وَسَّعَ يُوَسِّعُ تَوْسِيْعًا: كېڭەيتتــى، كەڭ-كۆشــادە قىلدى، ئازادە قىلدى.

وَسَّعُوا الشَّارِعَ: ئۇلار كوچىنى كېڭەيتتى.

وَسَّعَ نِطَاقَ عَمَلِهِ: خىزمەت دائىرىسىنى كېڭەيتتى.

وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ: ئاللاھ ئۇنى باي قىلدى.

وَسَّفَ يُوَسِّفُ تَوْسِيفًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سويدى.

وَسَّقَ يُوَسِّقُ تَوْسِيقًا الْقَمْحَ: بۇغداينى يۈك تۈگىسىگە ئارتتى.

وَسَطَ يَسِطُ وَسْطًا وَسِطَةً: ئوتتۇرىدا بولدى، ئوتتۇرىسىدا بولدى.

وَسَطَ الْقَوْمَ: قوۋمنىڭ ئارىسىدا بولدى.

وَسَطَ الْمَكَانَ: جاينىڭ ئوتتۇرىسىدا بولدى.

﴿فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعاً﴾ «قۇرئان»: دۈشمەن توپى ئىچىگە...

وَسُطَ يَوْسُطُ وَسَاطَةً: ئالىيجاناب بولدى، يۇقىرى مەرتىۋىلىك بولدى.

وَسَطٌ: ئوتتۇرىسى.

«جَلَسَ وَسَطَ الْقَوْمِ»: قوۋمنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇردى.

هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي يَجْلِسُ فِي الْوَسَطِ هُوَ رَئِيسُ فِرْقَتِنَا الْمُسِنّ: ئوتتۇرىدا ئولتۇرغان بۇ ئادەم بىزنىڭ ياشانغان ئەترەت باشلىقىمىز.

«حَفَرَ بِئْرًا وَسَطَ الدَّارِ»: قورۇنىڭ ئوتتۇرىسىغا قۇدۇق كولىدى.

وَسَطٌ ج أَوْسَاطٌ: ئوتتۇرا دەرىجىلىك، ئوتتۇرىدىكى؛ ئاددىي؛ شارائىت؛ مۇھىت؛ ئوتتۇرىسى؛ توغرا؛ ياخشى، نورمال، بەل.

وَسَطَ الدَّارِ: قورۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا.

وَسَطَ الطَّرِيقِ: يولنىڭ ئوتتۇرىسىدا.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطاً﴾ «قۇرئان»: شۇنىڭدەك بىز سىلەرنى ياخشى ئۈممەت قىلدۇق.

«الْبَرَكَةُ تَنْزِلُ وَسَطَ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ حَافَتَيْهِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي وَسَطِهِ» «حەدىيس»: تاماقنىڭ بەرىكىتى ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ، سىلەر تاۋاقنىڭ چۆرىسىدىن ئېلىپ يەڭلار، ئوتتۇرىسىدىن يېمەڭلار.

الْوَسَطُ الْعَائِلِيُّ: ئائىلىۋى شارائىت، ئائىلىۋى مۇھىت.

فِي وَسَطِ الظَّلَامِ: قاراڭغۇدا.

فِي وَسَطِ اللَّيْلِ: يېرىم كېچىدە.

«خَيْرُ الْأُمُورِ الْوَسَطُ»: ئىشلارنىڭ ياخشىسى نورمال بولغىنىدۇر.

«شَدَّتْ وَسَطَهَا بِحِزَامٍ»: بېلىگە بەلۋاغ باغلىدى.

الْأَوْسَاطُ الثَّقَافِيَّةُ وَالتَّعْلِيمِيَّةُ: مەدەنىي مائارىپ ساھەسىدىكىلەر.

الْأَوْسَاطُ الشَّعْبِيَّةُ: ھەر كەسىپ، ھەر ساھە، خەلق ئىچىدىكى.

أَوْسَاطٌ مُثَقَّفَةٌ: ئىلىم ساھەسىدىكىلەر، زىيالىيلار.

الْأَوْسَاطُ الْعِلْمِيَّةُ التِّكْنِيكِيَّةُ: پەن-تېخنىكا ساھەسىدىكىلەر.

أَوْسَاطٌ صِنَاعِيَّةٌ وَتِجَارِيَّةٌ: سودا-سانائەت ساھەسىدىكىلەر.

أَوْصَاطُ الْمِهَنِ الْمُخْتَلِفَةِ: ھەر ساھە، ھەر كەسىپتىكىلەر.

الْأَوْسَاطُ الرَّسْمِيَّةُ: ھۆكۈمەت دائىرىلىرى.

النَّاسُ مِنْ مُخْتَلِفِ الْأَوْسَاطِ: ھەر ساھە كىشىلىرى.

وُسْطَى ج وُسْطٌ: ئوتتۇرا، ئوتتۇرىسى، ئوتتۇراھال.

الْإِصْبَعُ الْوُسْطَى: ئوتتۇرا بارماق.

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلَاةِ الْوُسْطَى﴾ «قۇرئان»: (بەش) نامازنى، بولۇپمۇ نامازدىگەرنى داۋاملاشتۇرۇڭلار.

الْقُرُونُ الْوُسْطَى: ئوتتۇرا ئەسىر.

الْعُصُورُ الْوُسْطَى: ئوتتۇرا ئەسىر.

الصَّلَاةُ الْوُسْطَى: ناماز ئەسىر.

الطَّبَقَةُ الْوُسْطَى: ئوتتۇرا تەبىقە، ئوتتۇرا قاتلام.

وَسِعَ يَسَعُ / يَسِعُ سِعَةً / سَعَةُ الشَّيْءُ: نەرسە كەڭ

بولدى، كېڭەيدى.

﴿وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ كۈرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«وَسِعَ الْمَكَانُ لِكُلِّ الْمُتَفَرِّجِيْنَ»: جاي تاماشىبىنلارنىڭ ھەممىسىنى سىغدۇردى.

لاَ تَكَادُ الدُّنْيَا تَسَعُهُ مِنَ الْفَرَحِ: خۇشاللىقتىن جاھانغا سىغماي قالدى.

وَسِعَ الشَّيْءَ: نەرسىنى قورشىۋالدى، ئۆز ئىچىگە سىغدۇردى.

يَسَعُ الْمَلْعَبُ الرِّيَاضِيّ ثَلاَثِيْنَ أَلْفَ مَقْعَدٍ: تەنھەرىكەت مەيدانى ئوتتۇز مىڭ ئورۇنغا ئىگە.

«وَسِعَتْ رَحْمَةُ اللهِ كُلَّ شَيْءٍ وَبِكُلِّ شَيْءٍ وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ»: ئاللاھنىڭ رەھمىتى ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

لاَ يَسَعُنِي إِلاَّ أَنْ أُنَوِّهَ بِخِصَالِهِ: ئۇنىڭ خىسلەتلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتۈشۈم كېرەك.

وَسُعَ يَوْسُعُ وَسَاعَةً الْمَكَانُ: جايى كەڭ ـ كۇشادە بولدى.

وُسْعٌ: كۈچ، قۇۋۋەت، ئىقتىدار.

فِي وُسْعِهِ أَنْ يُعِيْنَ أَخَاهُ: ئۇ قېرىندىشىغا ياردەم قىلالايدۇ.

﴿لاَ يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْساً إِلاَّ وُسْعَهَا﴾ «قرآن»: ئاللاھ ھېچكىمنى تاقىتى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ.

«بَذَلَ أَقْصَى وُسْعِهِ»: بارلىق كۈچىنى سەرپ قىلدى.

بَذَلَ كُلَّ مَا فِي وُسْعِهِ مِنْ جُهُوْدٍ: بارلىق كۈچىنى سەرپ قىلدى.

وُسْعَةٌ: كەڭ، كەڭ ـ كۇشادە؛ ئىقتىدار، قابىلىيەت؛ سىغىمچانلىق؛ مول، باي.

وُسْعَةُ الإِطِّلاَعِ: بىلىملىك.

وُسْعَةٌ كَهْرَبَائِيَّةٌ: ئېلېكتر سىغىمچانلىقى.

ذُوْ وُسْعَةٍ: باي، باياشات.

بِوُسْعَةٍ: ئېپتەرلىك، تولۇق، كەڭ كۆلەمدە.

وَسَقَ يَسِقُ وَسْقًا الشَّيْءَ: قاچىلىدى، قاچىلاپ كۆتۈردى.

﴿وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ﴾ «قرآن»: كېچە ۋە ئۇنىڭ قاراڭغۇلۇقى باسقان نەرسە بىلەن،...

وَسْقٌ ج أَوْسَاقٌ: بىر تۆگە يۈك، بىر ھارۋا يۈك.

وَسَلَ يَسِلُ وَسْلاً: ياخشى ئىش قىلدى، ۋەسىلە ئىزدىدى.

وَسَلَ الشَّخْصُ إِلَى اللهِ تَعَالَى: ياخشى ئىش قىلىپ ئاللاھقا يېقىنلاشتى.

وَسَمَهُ يَسِمُ وَسْمًا و سِمَةً: ئۇنىڭغا تامغا باستى، بەلگە قويدى.

وَسَمَ فَرَسَهُ: ئېتىغا تامغا باستى.

«لَعَنَ اللهُ الَّذِيْنَ وَسَمَهُ» «حديث»: ئېشەكنىڭ يۈزىنى داغلىغۇچىغا ئاللاھ لەنەت قىلسۇن.

﴿سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ﴾ «قرآن»: ئۇنىڭ بۇرنىنى داغلاپ بەلگە سالىمىز.

وَسُمَ يَوْسُمُ وَسَامَةً الْوَجْهُ: چىرايلىق بولدى، چىرايى گۈزەللەشتى.

وُسِمَ بِالْعَارِ: ئاھانەتكە قالدى.

وَسْمٌ ج وُسُوْمٌ: ئالامەت، بەلگە، نىشان؛ تامغا باسماق.

وَسْمَةٌ: ئار، نومۇس، رەسۋاچىلىق.

وَسِنَ يَوْسَنُ وَسَنًا وَسِنَةً: ئۇخلىدى، ئۈيقۇسىرىدى، مۈگدىدى.

وَسَنٌ ج أَوْسَانٌ: ئۈيقۇ، ئۈگدەمەك، ئۈيقۇ باسماق.

وَسِنٌ وَسْنَانٌ م وَسِنَةٌ: مۈگدىگۈچى، ئۈيقۇ باسقۇچى.

وَسَنِيٌّ: ئۈيقۇچى.

وَسْوَاسٌ: ۋەسۋەسە قىلماق، قۇتراتماق، ئازدۇرماق.

وَسْوَاسٌ ج وَسَاوِسُ وَوَسَاوِيسُ: يامان نىيەت، يامان غەرەز.

كَانَ فَرِيْسَةَ الْوَسَاوِسِ: مالىخولىيا كېسەللىكىنىڭ قۇربانى بولدى.

اَلْوَسْوَاسُ: شەيتان، ئالۋاستى، ئازازۇل.

﴿مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴾ «قۇرئان»: يوشۇرۇن شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسىنىڭ شەررىدىن...

وَسْوَسَ يُوَسْوِسُ وَسْوَسَةً وَوِسْوَاسًا: پىچىرلاشتى، كۇسۇلداشتى، قۇتراتتى، ئازدۇردى.

اَلشَّيْطَانُ وَسْوَسَ لَهُ: شەيتان ئۇنىڭغا ۋەسۋەسە قىلدى.

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ: شەيتان ئۇنىڭغا ۋەسۋەسە قىلىپ ...

وَسْوَسَةٌ: ۋەسۋەسە، ئازدۇرۇش، پىچىرلاش.

وَسَى يَسِي وَشْيًا رَأْسَهُ: چېچىنى ئالدى، بېشىنى چۈشۈردى.

وَسِيطٌ ج وُسَطَاءُ: ۋاسىتىچى، شاپائەتچى، مۇرەسسەچى؛ دەللال، بىدىك.

وَسِيطٌ بَيْنَ قَبِيلَتَيْنِ: ئىككى قەبىلە ئارىسىدىكى ياراشتۇرغۇچى.

اَلْعَصْرُ الْوَسِيطُ: ئوتتۇرا ئەسىر.

وَسِيطُ الزَّوَاجِ: توي ئەلچىسى.

وَسِيطَةٌ عِقَارِيٌّ: يەر-زېمىن بىدىكى.

وَسِيعٌ: كەڭ، كەڭرى.

وَسِيقٌ: يامغۇر.

وَسِيلَةٌ ج وَسَائِلُ: ۋاسىتە، ئۇسۇل، چارە.

وَسَائِلُ تَعْلِيمِيَّةٌ: ئوقۇتۇش ماتېرىياللىرى.

﴿وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ «قۇرئان»: ئاللاھقا يېقىنچىلىقنى تىلەڭلار.

وَسَائِلُ الْإِنْتَاجِ: ئىشلەپچىقىرىش قوراللىرى.

وَسَائِلُ النَّقْلِ: ترانسپورت قوراللىرى.

وَسَائِلُ الْمُوَاصَلَاتِ: قاتناش ۋاسىتىلىرى.

وَسَائِلُ مُضَادَّةٌ لِلدَّبَّابَاتِ: تانكىغا قارشى قوراللار.

«إِتَّخَذَ كُلَّ الْوَسَائِلِ لِلْوُصُولِ إِلَى غَايَتِهِ»: مەقسىتىگە يېتىش يولىدا بارلىق چارە-تەدبىرلەرنى قوللاندى.

اَلطَّائِرَةُ مِنْ أَهَمِّ وَسَائِلِ النَّقْلِ السَّرِيعَةِ: ئايروپىلان مۇھىم تېز قاتناش ۋاسىتىلىرىدىندۇر.

وَسِيمٌ ج وُسَمَاءُ م وَسِيمَةٌ ج وَسِيمَاتٌ: چىرايلىق، گۈزەل، كۆركەم.

هَذَا الرَّجُلُ وَسِيمٌ جِدًّا: بۇ ئادەم ناھايىتى چىرايلىق.

وِشَاحٌ / وُشَاحٌ ج وُشُحٌ وَأَوْشِحَةٌ وَوَشَائِحُ: شارپا، ئاسلىق.

وِشَاحَةٌ: قىلىچ.

وِشَايَةٌ: تۆھمەت، بوھتان، چېقىمچىلىق قىلىش.

وِشَايَةٌ ج وِشَايَاتٌ: تۆھمەت، بوھتان؛ تۆھمەت چاپلىماق.

وَشْمٌ ج أَوْشَابٌ: لوكچەك، قولاق كەستى.

وَشَجَ يَشِجُ وَشْجًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كىرىشتۇردى، ئارىلاشتۇردى، گىرەلەشتۈردى.

وَشَجَتِ الْأَغْصَانُ: شاخلار چىرمىشىپ كەتتى.

وَشَجَتْ بِهِ قَرَابَةٌ: ئۇنىڭ تۇغقاندارچىلىقى مۇرەككەپلىشىپ كەتتى.

«وَشَجَتْ فِي قَلْبِهِ أُمُوْرٌ وَهُمُوْمٌ»: ئۇنى غەم-قايغۇلار بېسىۋالدى.

وَشَرَ يَشِرُ وَشْرًا: ھەرىدىدى.

«وَشَرَ الْخَشَبَةَ بِالْمِنْشَارِ»: ياغاچنى ھەرىدىدى.

وَشَرَ الشَّخْصُ أَسْنَانَهُ: چىشلىرىنى ئىگەكىدىدى.

وَشَزَ يَشِزُ وَشْزًا: ئالدىرىدى.

وَشَزٌ ج أَوْشَازٌ: ئالدىرىماق؛ ئېگىز جاي، پاناھگاھ؛ قىسمەن تۇرمۇش.

وَشَّ الْأُذُنِ: قولاقنىڭ غوڭۇلدىشى.

وَشٌّ / وِشٌّ ج وُشُوْشٌ: يۈز، چىراي، بەت.

وَشَّاءٌ ج وَشَّاؤُونَ: گۈللۈك رەخت ساتقۇچى؛ سۇخەنچى، چېقىمچى؛ يالغانچى، كاززاپ.

وَشَّحَ يُوَشِّحُ تَوْشِيحًا: كەمەر باغلىدى.

وَشَّحَ صَدْرَهُ بِوِسَامٍ: مەيدىسىگە ئوردېن تاقىدى.

وَشَّعَ يُوَشِّعُ تَوْشِيعًا الْخَيْطَ: يىپنى ئەشتى.

وَشَّكَ يُوَشِّكُ تَوْشِيكًا: تېز بولدى، ئالدىرىدى.

وَشَّمَ يُوَشِّمُ تَوْشِيمًا الْجِلْدَ: تېرىگە يىڭنە بىلەن خەت چەكتى.

وَشَّمَ الْغُصْنُ: شاخ بوپۇرماق چىقاردى.

وَشَّمَ الشَّخْصُ الْيَدَ: قولىغا گۈل، خەت قاتارلىقلارنى چەكتى.

وَشَّى يُوَشِّي تَوْشِيَةً الثَّوْبَ: كىيىمنى كەشتىلىدى، زىننەتلىدى.

وَشَطَ يَشِطُ وَشْطًا الْفَأْسَ: پالتىغا شىنا ئۇردى.

وَشَعَ يَشِعُ وَشْعًا الْخَيْطَ: يىپنى ئەشتى.

وَشَعَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئارىلاشتۇردى.

وَشَعَ يَشِعُ وَشْعًا وَوُشُوعًا الْجَبَلَ: تاغقا يامىشىپ چىقتى.

وشْعٌ ج وُشُوعٌ: كۆكتات چېچىكى، ياۋايى گۈل، كەم ئۇچرايدىغان تاغ ئۆسۈملۈكى.

وُشْعٌ: ئۆمۈچۈك تورى.

وَشَقَ يَشِقُ وَشْقًا اللَّحْمَ: گۆشنى پارچىلاپ ئاپتاپقا قاقلىدى.

وَشَقَهُ بِالرُّمْحِ: ئۇنىڭغا نەيزە سانجىدى.

وَشَقَهُ: مورلىتۋالدى، تاملىدى، چىشلىۋالدى.

وِشَقٌ: مولۇن، سىلەيسۇن.

وَشُكَ يَوْشُكُ وَشْكًا وَوَشَاكَةً: يېقىن بولدى؛ تېز بولدى.

وَشْكٌ / وِشْكٌ وَشْكَانٌ / وِشْكَانٌ: تېزلىك، چاپسانلىق.

«هِيَ عَلَى وَشْكِ أَنْ تَتَزَوَّجَ»: ئۇ ئايال توي قىلىش ئالدىدا تۇرماقتا.

«هُوَ عَلَى وَشْكِ الْخُرُوجِ»: ئۇ چىقىشقا ئالدىرىماقتا.

وَشَلَ يَشِلُ وَشْلًا وَوُشْلَانًا الْمَاءُ: سۇ تامچىلىدى.

وَشَلٌ ج أَوْشَالٌ: سۇ تامچىسى، تامچىلاۋاتقان سۇ.

وَشَمَ يَشِمُ وَشْمًا الْجِلْدَ: تېرىگە يىڭنە بىلەن گۈل ياكى خەت چەكتى.

وَشْمٌ ج وُشُومٌ وَوِشَامٌ: بىخ (ئۆسىملۈكلەرنىڭ)؛ تېرىگە چېكىلگەن خەت، گۈل.

وَشْنٌ: ئېگىز جاي، كېلەڭسىز تۆگە، شاش تۆگە.

وَشْوَشَ يُوَشْوِشُ وَشْوَشَةً الشَّخْصُ: پىچىرلىدى، كۇسۇلدىدى.

وَشْوَشَ الشَّخْصَ: كىشىگە پىچىرلىدى.

وَشَى يَشِي وَشْيًا وَوِشَايَةً بِهِ: ئۇنىڭغا تۆھمەت قىلدى، بوھتان چاپلىدى.

«وَشَي الشَّخْصُ بِهِ»: سۇخەنچىلىك قىلدى.

وَشَي بِهِ لَدَى أَعْدَائِهِ: ئۇنى دۈشمەنلىرىگە چاقتى.

وَشَى يَشِي وَشْيًا وَشِيَةً الثَّوْبَ: كىيىمگە كەشتە بەردى، زىننەتلىدى.

وَشَى الْكَلَامَ: يالغان سۆزلىدى.

وَشْيٌ: تۆھمەت، بوھتان، سۇخەنچىلىك قىلىش.

وَشْيٌ ج وِشَاءٌ : گۈللۈك رەخت.

وَشِيجٌ: نەيزە.

تَطَاعَنُوا بِالْوَشِيجِ: ئۇلار نەيزىلەشتى.

وَشِيجَةٌ ج وَشَائِجُ: دەرەخ يىلتىزى، مۇرەككەپ قانداشلىق مۇناسىۋەت.

وَشِيزَةٌ ج وَشَائِزُ: چىلەك قاپلانغان ياستۇق.

وَشِيظٌ. وَشِيظَةٌ ج وَشَائِظُ: شىنا، قوزۇق، چاكىنا ئادەم، يات ئادەم، ياقا يۇرتلۇق.

وَشِيعٌ: چىتلاق.

وَشِيعَةٌ ج وَشِيعٌ وَوَشَائِعُ: موكا، غالتەك (يىپنىڭ).

وَشِيقٌ. وَشِيقَةٌ ج وَشَائِقُ: تۇزلانغان كالا گۆشى.

وَشِيكٌ: يېقىن.

«قَضِيَّةٌ وَشِيكَةُ الْحَلِّ»: ھەل بولۇشقا ئاز قالغان

مەسىلە.

وَشِيمَةٌ ج وَشَائِمُ: يامانلىق، ئاداۋەت، دۈشمەنلىك.

«بَيْنَهُمْ وَشِيمَةٌ»: ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئاداۋەت بار.

وَصَاةٌ ج وَصًى: رىتسىپ، رىتسىپ قەغىزى، تونۇشتۇرۇش، تەۋسىيە قىلماق، ۋەسىيەت، ۋەسىيەتنامە.

وِصَالٌ: ئالاقىلەشمەك، باردى-كەلدى قىلماق.

«نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ» «حديث»: رەسۇلۇللاھ يېمەي-ئىچمەي ئۇلاپ روزا تۇتۇشتىن چەكلىگەن.

وِصَايَةٌ / وَصَايَةٌ ج وَصَايَا: مىراسنى باشقۇرماق؛ بۇيرۇق، تاپشۇرۇق؛ نەسىھەت؛ ۋەسىيەت.

وَصَايَةٌ شَرْعِيَّةٌ: ھامىيلىق قىلماق، ھامىي بولماق، ۋەسىيلىك قىلماق.

«يَرْفُضُ الْفِلَسْطِينِيُّونَ كُلَّ وِصَايَةٍ عَلَيْهِمْ»: پەلەستىنلىكلەر باشقىلارنىڭ ھەرقانداق تاپشۇرۇقى ئاستىدا بولۇشىنى رەت قىلىدۇ.

«تَحْتَ الْوِصَايَةِ»: قوغدالغۇچى، ھىمايە قىلىنغۇچى.

«تَحْتَ وِصَايَةِ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ»: بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ھىمايىسى ئاستىدا.

وَصِئَ يَوْصَأُ وَصَأً الثَّوْبُ: كىيىم كىر بولدى.

وَصَبَ يَصِبُ وُصُوبًا: داۋاملاشتى، داۋام قىلدى؛ مەزمۇت بولدى، ھەمىشە بولدى.

«وَصَبَ الشَّخْصُ عَلَى الْأَمْرِ»: ئىشنى داۋاملاشتۇردى.

وَصِبَ يَوْصَبُ وَصَبًا: ئاغرىپ قالدى، كېسەل بولدى.

وَصَبٌ ج أَوْصَابٌ: كېسەل، ئاغرىق، چارچاش.

وَصِبٌ ج وَصَابَى وَ وِصَابٌ: ئاغرىق، كېسەل.

وَصَدَ يَصِدُ وَصْدًا: تۇراقلاشتى، مۇقىملاشتى، مەزمۇت بولدى.

«وَصَدَ الشَّخْصُ الثَّوْبَ»: كىيىم توقۇدى.

«وَصَدَ الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ»: كىشى ئورۇنلاشتى، ماكانلاشتى.

وِصْرٌ ج أَوَاصِرُ: توختام، شەرتنامە، كېلىشىم؛ مۆھۈر خەت.

«أَوَاصِرُ الصَّدَاقَةِ»: دوستلۇق مۇناسىۋەت.

وَصَّ يَوَصُّ وَصًّا الْعَمَلَ: ئىشنى پۇختا قىلدى.

وَصَّدَ يُوَصِّدُ تَوْصِيدًا الثَّوْبَ: رەخت توقۇدى.

وَصَّلَ يُوَصِّلُ تَوْصِيلًا الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: بىرنەرسىنى يەنە بىرنەرسىگە ئۇلىدى، باغلىدى.

وَصَّلَهُ إِلَى: يەتكۈزدى، يەتكۈزۈپ بەردى.

وَصَّلَهُ: ئۇنى يېتەكلىدى.

وَصَّلَ الشَّيْءَ إِلَى: تاپشۇرۇپ بەردى، ئاپىرىپ بەردى.

«وَصَّلَ أَسْلَاكَ الْكَهْرَبَاءِ»: توك سىمىنى ئۇلىدى.

«وَصَّلَ الشَّيْءَ إِلَى الشَّخْصِ»: نەرسىنى كىشىگە يەتكۈزۈپ بەردى.

«وَصَّلَ الرِّسَالَةَ إِلَى صَاحِبِهَا»: خەتنى ئىگىسىگە تاپشۇرۇپ بەردى.

وَصَّمَ يُوَصِّمُ تَوْصِيمًا: بوشاشتۇرۇۋەتتى، ھورۇنلاشتۇرۇۋەتتى.

«وَصَّمَهُ الْحُمَّى»: قىزىتما بولۇپ قالدى.

وَصَّى يُوَصِّي تَوْصِيَةٌ: تاپشۇردى، ھاۋالە قىلدى، تاپىلىدى، جېكىلىدى.

«وَصَّى لَهُ بِكَذَا»: مال-مۈلكىنى ئۇنىڭغا ۋەسىي قىلدى.

«وَصَّى إِلَى فُلَانٍ»: پالانىنى ۋەسىي قىلدى.

وَصَعَ يَصَعُ وَصْعًا الشَّيْءَ: نەرسىنى پىشۇرۇپ قويدى.

وَصَفَ يَصِفُ وَصْفًا وَصِفَةً: سۈپەتلىدى، تەسۋىرلىدى.

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ ‹قرآن›: قۇدرەت ئىگىسى بولغان پەرۋەردىگارىڭ ئۇلارنىڭ سۈپەتلىگەنلىرىدىن پاكتۇر.

«وَصَفَهُ بِالْكَرَمِ»: ئۇنى مەرد، دەپ سۈپەتلىدى.

وَصَفَ يَصِفُ وَصْفَةً: رېتسېپ يازدى.

«وَصَفَ الطَّبِيبُ الدَّوَاءَ»: دوختۇر دورا يېزىپ بەردى.

وَصْفٌ: سۈپەتلىمەك، تەسۋىرلىمەك.

وَصْفٌ ج أَوْصَافٌ: سۈپەت، خۇسۇسىيەت.

«أَجَادَ أَبُو تَمَّامٍ وَصْفَ الطَّبِيعَةِ»: شائىر ئەبۇ تەمام تەبىئەت تەسۋىرىنى ۋايىگە يەتكۈزگەن.

وَصْفَةٌ ج وَصَفَاتٌ: رېتسېپ، رېتسېپ قەغىزى.

وَصْفَةٌ مَكْتُوبَةٌ: تەجرىبىدىن ئۆتكەن رېتسېپ.

«أُطْلُبْ مِنَ الطَّبِيبِ أَنْ يَكْتُبَ لَكَ وَصْفَةً طِبِّيَّةً»: دوختۇردىن رېتسېپ يېزىپ بېرىشنى سورا.

وَصْفِيٌّ: سۈپەتلىك، تەسرى.

«تَحْلِيلٌ وَصْفِيٌّ»: سۈپەت ئانالىزى.

وَصَلَ يَصِلُ وُصُولًا وَصِلَةً الْخَبَرُ إِلَيْهِ: خەۋەر ئۇنىڭغا يەتتى.

﴿وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھنىڭ نېسىۋىسىدىن بۇتلىرىنىڭكىگە قوشۇشقا بولاتتى...

«لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ وَلَكِنْ الْوَاصِلَ الَّذِيْ إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا» ‹حديث›: تۇغقانلىرىدىن كۆرگەن ياخشىلىققا جاۋابەن ياخشىلىق قىلغان ئادەم سىلە-رەھىم قىلغان بولمايدۇ، سىلە-رەھىمنى ئۈزۈپ قويغۇچىغا ياخشىلىق قىلغان كىشى ھەقىقىي سىلە-رەھىم قىلغان بولىدۇ.

«وَصَلَ الشَّخْصُ إِلَى الْمَكَانِ أَوْ إِلَى الْأَمْرِ»: كىشى جايغا يېتىپ باردى.

«كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّهُ لَنْ يَأْتِيَ وَلَكِنَّهُ كَانَ أَوَّلَ مَنْ وَصَلَ»: مەن ئۇنى كەلمەيدۇ، دەپ ئويلاپتىكەنمەن، لېكىن ئۇ ھەممىدىن بۇرۇن كەپتۇ.

«وَصَلَ الْخِلَافُ إِلَى نُقْطَةٍ حَاسِمَةٍ»: ئىختىلاپ چېكىگە يەتتى.

وَصَلَ يَصِلُ وَصْلًا وَصِلَةً وَصُلَةً الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: بىر نەرسىنى يەنە بىر نەرسىگە قوشتى، ئۇلىدى.

وَصَلَ بَيْنَ الطَّرَفَيْنِ: ئىككى تەرەپنى باغلىدى.

وَصَلَ يَصِلُ وَصْلًا وَصِلَةً: ياخشىلىق قىلدى، سىلە-رەھىم قىلدى.

وَصَلَ قَرَابَتَهُ: تۇغقانچىلىقنى يەتكۈزدى.

وَصَلَ رَحِمَهُ: سىلە-رەھىم قىلدى.

«وَصَلَ الْحَبِيبُ حَبِيبَتَهُ»: ئاشىق - مەشۇقنىڭ ۋىسالىغا يەتتى.

وَصْلٌ: ئۇلىماق، باغلىماق؛ سوۋغا، ھەدىيە، ئوخشاش.

«أَعْطَاهُ الْأَمِيرُ وَصْلًا مِنْ ذَهَبٍ»: ئەمىر ئۇنىڭغا ئالتۇن سوۋغا بەردى.

«هَذَا وَصْلُ هَذَا»: بۇ، بۇنىڭغا ئوخشاش.

«لَيْلَةُ الْوَصْلِ»: قەمەرىيىدە ھەر ئاينىڭ ئاخىرقى كۈنى.

وُصْلٌ / وِصْلٌ ج أَوْصَالٌ: پۇت-قول، ئەزا؛ بوغۇم، ئۆگە.

«قَطَعَ الْجَزَّارُ أَوْصَالَ الذَّبِيحَةِ»: قاسساپ ئۆلتۈرۈلگەن مالنىڭ ئۆگىلىرىنى ئاجراتتى.

وُصْلَةٌ: باغلىنىش، ئۇلىنىش.

«بَيْنَهُمَا وُصْلَةٌ»: ئۇ ئىككىسىنىڭ ئالاقىسى بار.

وُصْلَةٌ ج وُصَلٌ: تۇتىشىش، بىرلىشىش، ھالقا زەنجىر، شاتۇن (دۇگىلاتېللارنىڭ پورشىنىدىن ۋالغا كۈچ ئۆتكۈزگۈچى دېتال)؛ مۇساپىرنىڭ ئوزۇقى.

وُصْلَةٌ بَيْنَ كَلِمَتَيْنِ: دېفىس، سىزىقچە (ـ).

وَصَمَ يَصِمُ وَصْمًا: ئەيىبلىدى، ھاقارەتلىدى.

وَصَمَ بِعَارٍ: بوھتان چاپلىدى، قارا چاپلىدى.

وَصَمَهُ بِالْجُبْنِ: ئۇنى قورقۇنچاقلىق بىلەن ئەيىبلىدى.

وَصْمٌ ج وُصُومٌ: ئۇياتقا قالدۇرۇش، كەمسىتىش؛ زۇكام، ئەيىب، نۇقسان، ئېيۇن، ياغاچتىكى قاداق، تۈگۈن، يېرىق.

«قَنَاةٌ فِيهَا وَصْمٌ»: يار ئېلىپ كەتكەن قانال.

وَصْمَةٌ ج وَصَمَاتٌ: ئۇياتقا قالدۇرۇش؛ كەمسىتىش؛ زۇكام، ئەيىب، نۇقسان.

وَصْوَاصٌ ج وَصَاوِيصُ: كىچىك تۆشۈك، يوچۇق.

وَصْوَصَ يُوَصْوِصُ وَصْوَصَةً الشَّخْصُ: ئىشىكنىڭ يوچۇقىدىن قارىدى.

وَصْوَصَ الشَّخْصُ عَيْنَهُ: كۆزىنى قىسىپ قارىدى.

وَصْوَصَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال ئىككى كۆزىدىن باشقا يېرىنى ئورىۋالدى.

وَصْوَصٌ ج وَصَاوِصُ: كىچىك تۆشۈك، يوچۇق.

وَصْوَصَةٌ: پايلىماق، كۆزەتمەك، بايقىماق، ماراپ قارىماق.

وُصُولٌ: كېلىش، يېتىپ كېلىش؛ تاپشۇرۇپ ئېلىش.

«رِسَالَةٌ مَضْمُونَةُ الْوُصُولِ»: زاكاز خەت.

وُصُولٌ ج وُصُولَاتٌ: تىلخەت، ھۆججەت.

وُصُولِيٌّ ج وُصُولِيُّونَ: شەخسىيەتچى، نەپسانىيەتچى، پۇرسەتپەرەس.

وُصُولِيَّةٌ: پۇرسەتپەرەسلىك.

وَصَى يَصِي وَصْيًا الشَّيْءَ بِهِ: تۇتاشتى، ئۇلاشتى، باغلاندى.

وَصِيدٌ ج وُصُدٌ: قوتان؛ بوسۇغا؛ سەينا.

﴿وَكَلْبُهُم بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ ئىتى (غارنىڭ) بوسۇغىسىغا ئىككى پۇتىنى سوزۇپ ياتىدۇ.

وَصِيدَةٌ ج وَصَائِدُ: قوتان، ئېغىل، تاغ.

وَصِيرَةٌ: ھۆججەت، يەر خېتى.

وَصِيعٌ: قۇشقاچنىڭ ئاۋازى، كىچىك قۇشقاچ.

وَصِيفٌ ج وُصَفَاءُ: ياش، يىگىت، خىزمەتكار.

وَصِيفَةٌ ج وَصَائِفُ: دېدەك، چۆرە، ئايال خىزمەتكار، قىز، كېنىزەك.

«ظَهَرَتْ مَلَكَةُ الْجَمَالِ بَيْنَ وَصَائِفِهَا»: گۈزەللىك مەلىكىسى ھەمراھلىرى ئارىسىدا مەيدانغا چىقتى.

وَصِيلٌ: ساۋاقداش، ئۆلپەتداش، دوست، ئاغىنە، مەسلەكداش.

وَصِيلَةٌ ج وَصَائِلُ: كەڭ زېمىن، بىپايان تۈزلەڭلىك، كاللەك يىپ.

﴿مَا جَعَلَ اللّٰهُ مِن بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ﴾ «قرآن»: بەھىرە، سائىبە ۋەسىيلە ۋە ھامىلارغا بۇيرۇغىنى يوق.

وَصِيلَةٌ ج وَصِيلٌ وَ وَصَائِلُ: يول-يول سىزىقلىق رەخت، يوللۇق رەخت.

وَصِيٌّ ج أَوْصِيَاءُ: ۋەسىيەتنى ئىجرا قىلغۇچى، بالاغەتكە يەتمىگەن يېتىمنىڭ ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى، ۋەسىي، ھامىي.

الْوَصِيُّ عَلَى الْعَرْشِ: بالا پادىشاھ چوڭ بولغۇچە پادىشاھلىق ئىشلىرىنى باشقۇرۇپ تۇرغۇچى.

وَصِيَّةٌ ج وَصَايَا: بۇيرۇق؛ نەسىھەت؛ ۋەسىيەت، تاپشۇرۇق.

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ﴾ «قرآن»: ئەگەر سىلەردىن بىرەيلەن ئۆلۈش ئالدىدا كۆپ مال قالدۇرسا، ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىغا ۋە خىش-ئەقرىبالىرىغا ... پەرز قىلىندى.

وَضَاءَةٌ: پاكىز، پاكىزلىماق.

وَضَاعَةٌ: رەزىللىك، پەسكەشلىك.

وَضَأَ يَضَأُ وَضْأً وَوَضَاءَةً فُلَانًا: تازلىق، گۈزەللىكتە پالانىنى بېسىپ چۈشتى.

وَضُؤَ يَوْضُؤُ وَضَاءَةً الشَّيْءُ: نەرسە پاك-پاكىز بولدى.

وَضَحَ يَضِحُ ضِحَةً / ضَحَةً وَوُضُوحًا الْأَمْرُ: ئىش ئاشكارا بولدى، ئايدىڭلاشتى، روشەن بولدى.

وَضَحَ الصّبْحُ: تاڭ يورۇدى.

وَضَحَ الْوَجْهُ: ئوچۇق چىراي بولدى.

وَضَحٌ ج أَوْضَاحٌ: ئاق، ئاقلىق، چوڭ يول؛ ئاق چاچ.

وَضَحُ الصّبْحِ: تاڭ نۇرى.

إِرْتَكَبَ جَرِيْمَةً فِي وَضَحِ النَّهَارِ: كۈپكۈندۈزدە جىنايەت ئۆتكۈزدى.

جَاءَ فِي وَضَحِ الصّبْحِ: تاڭ يورۇغاندا كەلدى.

وَضَحَةٌ: مادا ئېشەك.

وَضَخَ يَضِخُ وَضْخًا الدَّلْوَ: يېرىم سوغا سۇ ئالدى.

وَضِرَ يَوْضَرُ وَضَرًا: كىر بولۇپ كەتتى، مەينەت بولۇپ كەتتى.

وَضَرٌ ج أَوْضَارٌ: پاسكىنىچىلىق، مەينەتچىلىك.

وَضِرٌ م وَضِرَةٌ ج وَضْرَى: كىر، پاسكىنا، مەينەت.

هُوَ وَضِرُ الْأَخْلَاقِ: ئۇ ئەخلاقسىز.

وَضْرَى: قولاق.

وَضَّأَهُ يُوَضِّئُ تَوْضِئَةً: يۇيۇندۇردى؛ يۇدى، تازىلىدى، پاكىزلىدى.

وَضَّاءٌ وَضَّاؤُوْنَ وَوَضَّاضِئُ: پاكىز، تازا.

وَضَّاحٌ ج وَضَّاحُوْنَ: يورۇق، ئوچۇق، روشەن، يارقىن، ئاپئاق، كۈلۈمسىرەپ تۇرغۇچى.

وَضَّبَ يُوَضِّبُ تَوْضِيْبًا: رەتلىدى، تەرتىپكە سالدى؛ تەييارلىدى؛ ياخشىلىدى.

وَضَّحَ يُوَضِّحُ تَوْضِيْحًا: ئاشكارلىدى، ئايدىڭلاشتۇردى، ئېنىقلىدى، بايان قىلدى.

وَضَّرَ يُوَضِّرُ تَوْضِيْرًا شَيْئًا: نەرسىنى پاسكىنا قىلىۋەتتى.

وَضَّعَ يُوَضِّعُ تَوْضِيْعًا: خار قىلدى.

وَضَّعَ الْأَحْجَارَ: تاشنى ئۈستى-ئۈستىگە تىزدى.

وَضَعَهُ يَضَعُ وَضْعًا وَضَعَةً وَوُضُوْعًا: ھاقارەتلىدى، خارلىدى، پەس كۆردى.

﴿وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ﴾ ‹قرآن›: زېمىننى كىشىلەرنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن (ياپپاڭ) قىلدى.

وَضَعَ اللهُ الْمُتَكَبِّرَ: مۇتەكەببىرنى ئاللاھ خار قىلدى.

وَضَعَ يَضَعُ وَضْعًا الْحَدِيْثَ: ھەدىسنى توقۇپ چىقاردى، ئويدۇرۇپ چىقاردى.

وَضَعَ الشَّيْءَ: نەرسىنى تاشلىۋەتتى.

وَضَعَ عَنْهُ الدَّيْنَ: قەرزنى كۆتۈرۈۋەتتى.

«وَضَعَ عَنْ غَرِيْمِهِ»: قەرزنى كېمەيتىۋەتتى.

«وَضَعَ الشَّيْءَ بَيْنَ يَدَيْهِ»: نەرسىنى تاشلاپ قويدى.

«وَضَعَ عَنْهُ الْجِنَايَةَ»: گۇناھنى كەچۈرۈم قىلدى.

وَضَعَ السَّلَاحَ فِي الْعَدُوِّ: دۈشمەن بىلەن ئۇرۇشتى.

وَضَعَتِ الْمَرْأَةُ خِمَارَهَا: ئايال ياغلىقنى ئېلىۋەتتى.

«وَضَعَ الْحَامِلُ وَلَدَهَا»: ھامىلدار تۇغدى.

﴿حَمَلَتْهُ أُمّهُ كُرْهاً وَوَضَعَتْهُ كُرْهاً﴾ ‹قرآن›: ئىنسانىنى ئانىسى مۇشەققەت بىلەن قورساق كۆتۈرۈپ، مۇشەققەت بىلەن تۇغدى.

«حَقٌّ عَلَى اللهِ أَنْ لَايَرْتَفِعَ شَيْءٌ مِنَ الدّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ» ‹حديث›: ئاللاھ دۇنيادىكى ھەرقانداق ئەزىز نەرسىنى بىر قېتىم خار قىلىدۇ.

«وَضَعَ مَشْرُوْعًا لِلدَّرْسِ»: دەرس پىلانى تۈزدى.

وَضَعْتُ الْمِنْهَجَ الدِّرَاسِيَّ لِلْمَرْحَلَةِ الدِّرَاسِيَّةِ الْجَدِيْدَةِ: مەن يېڭى ئوقۇش ئۆتكىلى ئۈچۈن ئوقۇش پروگراممىسىنى تۈزدۈم.

«وَضَعَ اِقْتِرَحَاتٍ مُفِيْدَةً»: پايدىلىق تەكلىپلەرنى ئوتتۇرىغا قويدى.

«وَضَعَ يَدَهُ عَلَى قِطْعَةِ الْأَرْضِ»: بىر پارچە زېمىننى ئىگىلىۋالدى.

وَضَعَ مُسَدَّسًا فِي خَصْرِهِ: بېلىگە تاپانچا ئېسىۋالدى.

وَضَعَ الْكِتَابَ: كىتاب يازدى، ئەسەر يازدى.

وَضَعَتْ يَضَعُ وَضْعًا الْمَرْأَةُ: ئايال بوشاندى، تۇغدى.

وَضَعَ يَضَعُ وَضْعًا وَمَوْضِعًا / مَوْضَعًا وَمَوْضُوعًا مِنْهُ: سەل قارىدى، مەنسىتمىدى، كەمسىتتى.

وَضَعَ الشَّيْءَ فِي مَكَانٍ: جايلاشتۇردى، ئورۇنلاشتۇردى.

وَضَعَ السِّيَاسَةَ فِي الْقِيَادَةِ: سىياسەتنى قوماندان قىلدى.

وَضَعَ الشَّيْءَ مِنْ يَدِهِ: تاشلىۋەتتى، چۆرۈۋەتتى.

وَضَعَ نُصْبَ عَيْنَيْهِ: ئەستە ساقلىدى.

وَضَعَ ثِقَتَهُ فِي فُلَانٍ: پالانىغا ئىشەندى، ئىشەنچ قىلدى.

وَضَعَ حَدًّا لِلْأَمْرِ: خاتىمە بەردى، چەك قويدى.

وَضَعَ الْأَسَاسَ: ئاساس سالدى.

وَضَعَ الْمَشْرُوعَ: پىلانلىدى.

وَضَعَ خَتْمًا عَلَى: تامغا باستى.

وَضَعَ يَدَهُ عَلَى: ئېرىشتى، ئىگە بولدى، ئىشغال قىلدى.

وَضَعَ عَلَى جَنْبٍ: چەتكە قايرىپ تاشلىدى، ۋاز كەچتى.

وَضَعَ الْإِتِّفَاقَ مَوْضِعَ التَّنْفِيذِ: كېلىشىمنى كۈچكە ئىگە قىلدى.

وَضَعَ يَوْضَعُ ضَعَةً وَوَضَاعَةً: تۆۋەن تەبىقىدىن كېلىپ چىقتى.

وَضْعٌ ج أَوْضَاعٌ: ھالەت، ۋەزىيەت، شەكىل، ھەيئەت.

الْوَضْعُ مُمْتَازٌ: ۋەزىيەت ناھايىتى ياخشى.

وَضْعُ الْيَدِ: ئېرىشمەك، ئىگە بولماق.

وَضْعُ حَدٍّ لِكَذَا: كېسىپ تاشلىماق، چەك قويۇش.

الْوَضْعُ السِّيَاسِيُّ: سىياسىي ۋەزىيەت.

الْوَضْعُ الدَّوْلِيُّ: خەلقئارا ۋەزىيەت.

وَضْعٌ إِقْتِصَادِيٌّ: ئىقتىسادىي ۋەزىيەت.

وَضْعٌ حَرِجٌ: قىيىن شارائىت.

آلَامُ الْوَضْعِ: تۇغۇت ئاغرىقى، تولغاق.

وَضْعُ الْحُدُودِ: چېگرا سىزىقى.

الْأَوْضَاعُ الرَّاهِنَةُ: ھازىرقى ۋەزىيەت، نۆۋەتتىكى ۋەزىيەت.

وَضْعِيٌّ: ئەمەلىي، پۇختا، ئەمەلىي ئىسپات.

قَانُونٌ وَضْعِيٌّ: كىشىلەر تەرىپىدىن تۈزۈلگەن قانۇن.

وَضْعِيَّةٌ ج وَضْعِيَّاتٌ: ۋەزىيەت، ئەھۋال، ھالەت، ئۆزگىرىش؛ ئورۇن، جاي.

هُوَ فِي وَضْعِيَّةٍ صَعْبَةٍ: ئۇ قىيىن ھالەتتە.

وَضْعِيَّاتٌ عَائِلِيَّةٌ جَدِيرَةٌ بِالْإِعْتِنَاءِ: كۆڭۈل بۆلۈشكە تېگىشلىك ئائىلە ئەھۋالى.

وَضَمٌ ج أَوْضَامٌ: دۈشە ـ كۆتەك.

وَضَنَ يَضِنُ وَضْنًا الشَّيْءَ: قاتلىدى، قاتلاپ قويدى.

وَضْنَةٌ: توقۇلما يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇق.

وُضُوءٌ: تاھارەت، تاھارەت ئالماق، پاكىزلىماق، پاكىزلىق.

«إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِيْنَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ» ‹حديث›: مېنىڭ ئۈممىتىم قىيامەت كۈنى تاھارەتنىڭ تەسىرىدىن چىرايلىرى، پۇت ـ قوللىرى نۇرلۇق بولغان ھالدا چاقىرىلىدۇ.

وَضُوءٌ: تاھارەت سۈيى.

وُضُوحٌ: ئېنىقلىق، ئوچۇقلۇق، روشەنلىك.

وَضِيءٌ ج وِضَاءٌ وَأَوْضَاءٌ: پاكىز، تازا؛ چىرايلىق، گۈزەل.

وَجْهٌ وَضِيءٌ: گۈزەل چىراي.

وَضِيحَةٌ ج وَضَائِحُ: چارۋا، كىشىنىڭ سايىسى.

وَضِيعٌ ج وُضَعَاءُ: خار، ئاجىز، پەس، ھەقىر.

الْوَضِيعُ وَالرَّفِيعُ: تۆۋەن ۋە يۇقىرى.

مِنْ أَصْلٍ وَضِيعٍ: تۆۋەن تەبىقىدىن.

وَضِيعَةٌ ج وَضَائِعُ: باج، سېلىق؛ ئامانەت، ھاۋالە قىلىنغان؛ قوغداش ئەترىتى؛ ئاسراندى بالا.

وَضِيمَةٌ ج وَضَائِمُ: نەزىر ئېشى، قىزغىن كۈتۈۋېلىنغان بىر توپ ئادەم.

وَطَاءٌ: تۈز يەر، تەكشى يەر.

وِطَاقٌ ج وِطَاقَاتٌ: چېدىر.

وَطَأَ يَطَأُ وَطْأً الشَّيْءَ: نەرسىنى دەسسىدى.

وَطِئَ يَطَأُ وَطْأً: دەسسىدى، ئاياغ باستى.

وَطِئَ الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن جىما قىلدى.

وَطِئَ أَرْضَ الْعَدُوِّ: دۈشمەن زېمىنىغا بېسىپ كىردى.

﴿وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَؤُوهُمْ﴾ «قۇرئان»: (مەككىدە) سىلەر بىلمەيدىغان ئەر-ئايال مۆئمىنلەر بولۇپ، سىلەر بىلمەستىن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ قويۇپ، ...

وَطُؤَ يَوْطُؤُ وَطَاءَةً: ئاسان بولدى.

وَطْءٌ: دەسسەمەك، جىما قىلماق (جىنسىي ئالاقە قىلماق)؛ تۈز يەر، تەكشى يەر.

﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءًا وَأَقْوَمُ قِيلًا﴾ «قۇرئان»: شۈبھىسىزكى، كېچىنىڭ قىيامى ئەڭ مۇۋاپىقتۇر ۋە كېچىنىڭ قىرائىتى ئەڭ توغرا بولىدۇ.

سَمِعَ وَطْءَ الْقَدَمِ: ئاياغ تاۋۇشىنى ئاڭلىدى.

خَفِيفُ الْوَطْءِ: ئاۋايلاپ دەسسە.

وَطْأَةٌ: بىر قېتىم دەسسەش، باسماق، سىقماق، ئاياغ ئىزى.

حَرٌّ شَدِيدُ الْوَطْأَةِ: قاتتىق ئىسسىق.

خَفِيفُ الْوَطْأَةِ: يۇمشاق، مەيىن، يېقىملىق.

شَدِيدُ الْوَطْأَةِ: رەھىمسىز، ۋەھشىي.

وَطْبٌ ج أَوْطُبٌ وَأَوْطَابٌ وِوِطَابٌ: تۇلۇم؛ قويال، تۇلۇم؛ يوغان ئەمچەك.

فُلَانٌ خَالِي الْوِطَابِ: ھېچنېمىسى يوق.

فُلَانٌ صَفِرَتْ وِطَابُهُ: پالانى ئۆلدى.

وَطْبَاءُ: كۆكسى چوڭ ئايال.

وَطَحَ يَطِحُ وَطْحًا وَطِحَةً الشَّيْءَ: كۈچ بىلەن ئىتتىرىۋەتتى.

وَطَدَ يَطِدُ وَطْدًا الشَّيْءَ: تۇراقلاشتى، مۇقىملاشتى.

وَطَّدَ الشَّيْءَ: تۇراقلاشتۇردى، مۇقىملاشتۇردى.

وَطَّدَ الْأَرْضَ: يەرنى خاڭدىدى.

وَطَّدَ لَهُ: ئۇنىڭغا تەييارلىدى.

وَطَّدَ ثِقَتَهُ فِيهِ: چوڭقۇر ئىشەندى.

وَطَّدَ عَزْمَهُ عَلَى: بىر قارارغا كەلدى، قەتئىي ئىرادىگە كەلدى.

وَطَرٌ ج أَوْطَارٌ: مەقسەت، ئارزۇ، غايە، نىشان.

«قَضَى مِنْهَا وَطَرَهُ»: مەقسىتىگە يەتتى.

﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾ «قۇرئان»: (زەينەپنى) زەيد قويۇۋەتكەندىن كېيىن، ئۇنى ساڭا نىكاھلاپ بەردۇق.

وَطَسَ يَطِسُ وَطْسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، ئۇۋۇتىۋەتتى.

وَطْسَةٌ: ئۇنى قاتتىق ئۇردى.

وَطَشَ يَطِشُ وَطْشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، پارچىلىدى.

وَطَّ يَوَطُّ وَطًّا الْوَطْوَاةُ: شەپەرەڭ چىرقىرىدى.

وَطَّ الْمَحْمَلُ: كاجۇۋا غىچىرلىدى.

وَطَّاسٌ: پادىچى، قاتتىق ئۇرغۇچى، ئۇرۇپ كۆمپەيكۈم قىلىۋەتكۈچى.

وَطَّأَ يُوَطِّئُ تَوْطِئَةً: دەسسىدى.

وَطَّأَ عَتَبَةَ دَارِهِ: زىيارەت قىلدى، يوقلىدى، ھال سورىدى.

وَطَّأَ الْفَرَسَ: ئاتنى مىندى.

وَطَأَ الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن جىنسىي ئالاقە قىلدى.

وَطَأَ الأَمْرَ: تەييارلىدى.

وَطَأَ الطَّرِيقَ أَمَامَ تَلَامِيذِهِ: شاگىرتلىرى ئالدىدا يول هازىرلاپ بەردى.

وَطَّدَ يُوَطِّدُ تَوْطِيدًا الشَّيْءَ: تۇراقلاشتۇردى، كۈچەيتتى.

وَطَّدَ أَقْدَامَهُ: قەدەملىرىنى پۇختا قىلدى.

وَطَّدَ عُرَى الْمَحَبَّةِ بَيْنَهُمَا: ئارىسىدىكى مۇھەببەتنى چىڭىتتى.

وَطَّدَ الأَرْضَ: يەرنى خاڭدىدى.

وَطَّدَ لَهُ الأَمْرَ: تەييارلىدى، ئورۇنلاشتۇردى.

وَطَّدَ لَهُ زِيَارَةً مَعَ الْمُدِيرِ: ئۇنىڭغا مۇدىر بىلەن زىيارەتنى ئورۇنلاشتۇردى.

وَطَّدَ نَفْسَهُ عَلَى الْمَشْيِ: ئۆزىنى مېڭىشقا كۆندۈردى.

«وَطَّدُوا صِلَاتِ الإِخَاءِ»: ئۇلار قېرىنداشلىق مۇناسىۋەتنى مۇستەھكەملىدى.

وَطَّشَ يُوَطِّشُ تَوْطِيشًا: تەييارلىدى.

وَطَّشَهُ: ئۇنىڭغا ئازغىنە بەردى.

وَطَّنَ يُوَطِّنُ تَوْطِينًا: ماكانلاشتى، ئورۇنلاشتى.

«وَطَّنَ الشَّخصَ بِالْبَلَدِ»: كىشىنى يەرلەشتۈردى.

«وَطَّنَ نَفْسَهُ عَلَى الأَمْرِ وَلَهُ»: ئۆزىنى بىر ئىشنى قىلىشقا تەييارلىدى، ئۆزىنى بىر ئىشقا ئادەتلەندۈردى.

وَطَّى يُوَطِّي تَوْطِيَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى پەسلەتتى، تۆۋەنلەتتى.

وَطِفَ يَوْطَفُ وَطَفًا الشَّخْصُ: قاش ـ كىرپىكلىك بولدى.

وَطْفَاءُ ج وُطْفٌ: قاش ـ كىرپىكلىك ئايال.

وَطَمَ يَطِمُ وَطْمًا السِّتْرَ: پەردىنى چۈشۈردى.

وَطِمَ يَوْطَمُ وَطْمًا وَوَطِمَ الرَّجُلُ: كىشى قەۋزىيەت بولۇپ قالدى.

وَطَنَ يَطِنُ وَطْنًا الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ: ماكانلاشتى، تۇرۇپ قالدى.

وَطَنٌ ج أَوْطَانٌ: ۋەتەن، يۇرت.

حُبّ الْوَطَنِ: ۋەتەننى سۆيۈش، ۋەتەنپەرۋەرلىك.

«هُوَ مِنْ أَهْلِ وَطَنِهِ»: ۋەتەنداش، يۇرتداش.

وَطَنِيّ: يەرلىك ئادەم، يەرلىك مىللەت، ۋەتەنپەرۋەر.

الْعِيدُ الْوَطَنِيّ: دۆلەت بايرىمى، مىللىي بايرام.

نَشِيدٌ وَطَنِيٌّ: دۆلەت شېئىرى.

وَطَنِيٌّ ج وَطَنِيُّونَ: ۋەتەنپەرۋەر.

الْوَطَنِيَّةُ: ۋەتەنپەرۋەرلىك، مىللەتچىلىك، مىللىي مەسلەك.

حُقُوقٌ وَطَنِيَّةٌ: مىللىي هوقۇق.

حُكُومَةٌ وَطَنِيَّةٌ: خەلق هۆكۈمىتى، مىللىي هۆكۈمەت.

لُغَةٌ وَطَنِيَّةٌ: يەرلىك تىل، دۆلەت تىلى.

مَصْنُوعَاتٌ وَطَنِيَّةٌ: يەرلىك مەھسۇلات، مەملىكىتىمىزدە ئىشلەنگەن مال.

الْحَرَكَةُ الْوَطَنِيَّةُ: مىللىي هەرىكەت.

مَصَالِحُ وَطَنِيَّةٌ: مىللىي مەنپەئەت.

نَعْرَةٌ وَطَنِيَّةٌ: شوۋىنىزم.

وَطْوَاطٌ ج وَطَاوِيطُ: دۆت ئادەم؛ قارىغۇ چاشقان؛ شەپەرەڭ.

وَطْوَطَ يُوَطْوِطُ وَطْوَطَةً: ئاجىزلاشتى، كېكەچلەپ سۆزلىدى.

وَطِيءٌ: پەس، تۆۋەن.

وَطِيدٌ: مۇقىم، پۇختا ـ مۇستەھكەم.

«أَمَلِي وَطِيدٌ فِيكَ لِمُسَاعَدَتِي»: سېنىڭ ماڭا ياردەم قىلىشىڭغا ئىشەنچىم كامىل.

وَطِيسٌ ج أَوْطِسَةٌ وَوُطُسٌ: تونۇر، دوخۇپكا؛ جەڭگاھ.

حَمِيَ الْوَطِيسُ: ئۇرۇش قاتتىق بولدى.

وَطِيسَةٌ: قاتتىق، قاتتىقلىق، شىددەتلىك.

وَظَائِفِيٌّ: فىزىئولوگىيىلىك، فىزىئولوگ.

وَطَبَ يَطِبُ وُطُوبًا: داۋام قىلدى، داۋاملاشتۇردى.

وَظِرَ يَوْظَرُ وَظَرًا: سەمرىدى.

وَظِرٌ: سېمىز.

وَظَّفَهُ يُوَظِّفُ تَوْظِيفًا: ئۇنى ۋەزىپىگە تەيىنلىدى.

وَظَّفَ الشَّخْصَ: ۋەزىپە ئارتتى.

«وَظَّفَ عَلَى الصَّبِيِّ جُزْءًا مِنَ الْقُرْآنِ»: بالىغا قۇرئاندىن بىر پارە يادلاشنى ۋەزىپە قىلدى.

وَظَّفَ عَلَيْهِ عَمَلًا: ئۇنىڭغا خىزمەتنى يۈكلىدى.

وَظَفَ يَظِفُ وَظْفًا الْبَعِيرَ: تۆگىنى چۈشەپ قويدى.

وَظَفَ الْقَوْمَ: قوۋمغا ئەگەشتى.

«وَظَفَ الشَّيْءَ عَلَى نَفْسِهِ»: ئۆز ئۈستىگە ئالدى.

وَظِيفٌ ج وُظُفٌ وَأَوْظِفَةٌ: پاچاق، پاقالچاق.

وَظِيفَةٌ ج وَظَائِفُ: ئاشلىق نورمىسى؛ ئىش ھەققى، ئايلىق؛ خىزمەت، ۋەزىپە؛ مەنسەپ، ئەمەل.

«أَدَّى وَظِيفَتَهُ عَلَى الْوَجْهِ الْأَكْمَلِ»: ئۇ خىزمىتىنى تولۇق ئورۇنلىدى.

«أَوْصَدَ بَابَ الْوَظَائِفِ فِي وَجْهِهِ»: ئۇنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرمىدى.

وَظِيفَةُ الْعُضْوِ: فۇنكسىيە.

عِلْمُ الْوَظَائِفِ وَعِلْمُ وَظَائِفِ الْأَعْضَاءِ: فىزىئولوگىيە.

وَظِيفِيٌّ: فىزىئولوگىيىلىك.

تَحْلِيلٌ وَظِيفِيٌّ: فىزىئولوگىيىلىك ئانالىز.

وِعَاءٌ ج أَوْعِيَةٌ جج أَوَاعٍ: قاچا.

وِعَاءٌ دَمَوِيٌّ: قان تومۇر.

﴿ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِن وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ «قرآن»: ئاندىن يۇسۇپنىڭ ئۆكىسىنىڭ يۈكىدىن قەدەھنى تېپىپ چىقتى.

«مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وِعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ» «حديث»: ئادەم بالىسىنىڭ قورسىقىدىنمۇ يامانراق توشقۇزىدىغان قاچا يوق.

وِعَائِيٌّ: تومۇرنىڭ، قان تومۇرنىڭ.

وِعَاطٌ: سېرىق ئەتىرگۈل.

وُعَاقٌ: ئۇلاغ ماڭغاندا قورسىقىدىن چىققان ئاۋاز.

وَعَبَ يَعِبُ وَعْبًا الشَّيْءَ: نەرسىنىڭ ھەممىسىنى ئېلىۋالدى، تولدۇرۇپ ئالدى.

وَعْبٌ: كەڭ.

طَرِيقٌ وَعْبٌ: كەڭ يول.

وَعِثَ يَوْعَثُ وَعْثًا وَوَعَثًا الْأَمْرُ: ئىش مالىماتاڭ بولۇپ كەتتى، قالايمىقانلىشىپ كەتتى.

«وَعِثَ الطَّرِيقُ»: يول مېڭىشقا قىيىن بولدى.

وَعِثَتِ الْيَدُ: قول سۇندى.

وَعْثٌ وَعِثٌ ج وُعُوثٌ: قىيىن، مۇشكۇل.

وَعْثُ الطَّرِيقِ: مېڭىش قىيىن يول، بۇزۇق يول.

وَعْثَاءُ ج وُعُثٌ: قىيىن، مۇشكۇل، تەس، جاپالىق.

«أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ»: سەپەرنىڭ مۇشەققەتلىرىدىن ئاللاھدىن پاناھ تىلەيمەن.

رَكِبَ الْوَعْثَاءَ: گۇناھ قىلدى.

وَعَدَ يَعِدُ وَعْدًا وَعِدَةً وَمَوْعِدًا وَمَوْعِدَةً وَمَوْعُودًا وَمَوْعُودَةً: ۋەدە قىلدى، ماقۇل بولدى، ۋەدە بەردى.

وَعَدَتِ الْأَرْضُ: مول ـ ھوسۇل ئېلىش كۆزدە تۇتۇلدى.

﴿وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى﴾ «قرآن»: بۇ ئىككى خىل كىشىلەر (يەنى، ئۆزرىسى بولۇپ، جىھادقا چىقالمىغانلار ۋە جىھادقا چىققۇچىلار)نىڭ ھەممىسىگە ئاللاھ جەننەتنى ۋەدە قىلدى.

«وَعَدَهُ بِجَائِزَةٍ»: ئۇنى مۇكاپاتلاشنى ۋەدە قىلدى.

وَعَدَ يَعِدُ وَعِيدًا الشَّخْصَ: قورقۇتتى، تەھدىت سالدى.

وَعْدٌ ج وُعُودٌ: ۋەدە، ئەھدە، توختام.

وَعْدُ شَرَفٍ: قەسەم، قەسەم سۆزى.

﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ «قرآن»: (ئى مۇھەممەد! قوۋمىڭنىڭ سېنى ئىنكار قىلغانلىقىغا) سەۋر

قىلغـــن. (ئاللاھنـــڭ ئـــۇلارنى ئـــازابلاش توغرىسىدىكى) ۋەدىسى ھەقىقەتەن ھەقتۇر.

أَخْلَفَ وَعْدَهُ: ۋەدىـــسىگە خىلاپلىـــق قىلـــدى، ۋەدىسىدە تۇرمىدى.

وَعْدُ الْحُرِّ دَيْنٌ: ئوغـۇل بالىنـىڭ قىلغـان ۋەدىـسى ئۈستىدىكى قەرزدەك بولىدۇ.

وَعَرَ يَعِرُ وَعْرًا وَوُعُورًا الْمَكَانُ:جايـدا مـېكىش تەس بولدى.

وَعَرَتِ الطَّرِيْقُ: يول قىيىنلاشتى، يول كاتاڭلاشتى.

وَعَرَالشَّخْصُ: توستى، توسقۇنلۇق قىلدى.

وَعُرَ يَوْعُرُ وُعُورَةً وَوَعَارَةً الْمَكَانُ: جايدا مېكىش تەس بولدى.

وَعُرَ الشَّيْءُ:نەرسە ئازلىدى.

وَعْرٌ ج أَوْعَارٌ وَوُعُورٌ: قىيىن، تەس؛ قورقۇنچلۇق.

مَطْلَبٌ وَعْرٌ: قىيىن تەلەپ.

مَكَانٌ وَعْرٌ: قورقۇنچلۇق جاي.

طَرِيْقٌ وَعْرٌ: جاپالىق يول.

رَجُلٌ وَعْرُالْمَعْرُوْفِ: ئـانچە ياخـشىلىق بىلمەيـدىغان ئادەم.

وَعَزَ يَعِزُ وَعْزًا إِلَيْهِ: ئەسلەتتى، يادىغا كەلتۈردى.

وَعَزَ الشَّخْصَ إِلَيْهِ: ئـــۇنى بـــۇيرۇدى، ئەقـــل كۆرسەتتى.

وَعَسَ يَعِسُ وَعْسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى دەسسىدى.

«وَعَسَهُ الدَّهْرُ»: زامان ئۇنى چىنىقتۇردى.

وَعْسٌ ج أَوْعَاسٌ: كۆچمە قۇم؛ ئىز.

وَعْسَاءُ ج وُعْسٌ جج أَوَاعِسُ: قۇملۇق يەر، قۇمساڭغۇ يەر.

وَعَظَ يَعِظُ وَعْظًا وَعِظَةً: نەسـىھەت قىلـدى، ۋەز ئېيتتى، ۋەزخانلىق قىلدى.

﴿وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ﴾ ‹قۇرئان›: ۋە سىلەرگە ۋەز-نەسىھەت قىلىش ئۈچۈن نازىل قىلغان كىتابنى، ھېكمەتنى (يەنى، كىتابتىكى ئەھكاملارنى) ئەسلەڭلار.

«وَعَظَ الْإِمَامُ الْمُصَلِّيْنَ»: ئىمام ناماز ئوقۇغۇچىلارغا تەبلىغ قىلدى.

وَعْظٌ: ۋەز ئېيتماق، ۋەز-نەسىھەت.

«مَعْهَدُ الْوَعْظِ وَالْإِرْشَادِ»: ۋەز-تەبلىغ ئىنستىتۇتى.

وَعْظَةٌ ج وَعْظَاتٌ: نەسىھەت، ۋەز-نەسىھەت.

وَعٌّ: چىلبۆرە.

وَعَّثَهُ يُوَعِّثُ تَوْعِيْثًا عَنِ الْأَمْرِ: ئـۇنى ئىـشتىن توسۇدى، قايتۇردى.

وَعَّزَ يُوَعِّزُ تَوْعِيْزًا إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئەسلەتتى، يادىغا سالدى.

وَعَّزَهُ: ئۇنى بۇيرۇدى.

وَعَّقَ يُوَعِّقُ تَوْعِيْقًا: ياۋۇز بولدى.

وَعَّنَ يُوَعِّنُ تَوْعِيْنًا الدَّابَّةُ: ئۇلاغ سەمرىدى.

وَعُفَ يَوْعُفُ وُعُوْفًا الْبَصَرُ: كۆز ئاجىزلاشتى.

وَعْفٌ ج وِعَافٌ: ئوي چوقۇر يەر.

وَعِقَ يَعِقُ وَعْقًا عَلَيْهِ: ئالدىرىدى.

وَعُقَ يَوْعُقُ وَعْقَةً: چاكىنا بولدى، پەس بولدى.

وَعْقٌ وَوَعِقٌ: ياۋۇز، مىجەزى ئوسال، ۋەھشىي.

وَعَكَ يَعِكُ وَعْكًا وَوَعْكَةً الْحَرِّ: ئىسسىق قاتتىق بولدى.

وَعَكَ الشَّخْصُ: چارچاش ياكى كېسەللىك تۈپەيلىدىن ھالسىراپ كەتتى.

وَعَكَ الشَّيْءَ: نەرسىنى چىقىۋەتتى، كۆمپەيكۈم قىلىۋەتتى.

وَعِكٌ: ساقسىز، كەيپسىز.

وَعْكَةٌ ج وَعَكَاتٌ: تىنچىق، ساقسىزلىق.

وَعْكَةُ الْحُمَّى: قىزىتمىنىڭ قاتتىقلىقى.

وَعْكَةُ الْأَمْرِ:ئىشنىڭ قاتتىقلىقى.

وَغَلَ يَغِلُ وَغْلًا الرَّجُلُ: ئۈستۈن بولـدى، يـۇقىرى بولدى.

وَغْـلٌ. وَغِـلٌ ج أَوْغَـالٌ وَوُغُـوْلٌ م وَغِلَـةٌ ج وَغِـلَاتٌ

وَوِعَالٌ: تاغ تېكىسى.

وَعَمَ / وَعِمَ يَعِمُ وَعْمًا الدِّيَارَ: سالام يوللىدى.

وَعْنٌ ج وِعَانٌ: پاناھگاھ، پاناھلىنىدىغان جاي؛ قاتتىق يەر.

وَعْنَةٌ ج وِعَانٌ: قاتتىق يەر، قاقاس يەر.

وَعْوَاعٌ ج وَعَاوِعُ: ئىتنىڭ قاۋىشى، بۆرىنىڭ ھۇۋلىشى.

وُعُورَةُ الْجِبَالِ: تاغلاردا مېڭىشنىڭ قىيىن بولۇشى.

وَعْوَعَ يُوَعْوِعُ وَعْوَعَةً وَوَعْوَاعًا الْكَلْبُ: ئىت ھاۋشىدى، ھۇۋلىدى.

وَعْوَعَ الْقَوْمُ: قوۋم چوقان سېلىشتى.

وَعْوَعٌ ج وَعَاوِعُ: چىلبۆرە؛ تۈلكە.

وَعْوَعَةٌ: كۈچۈكلەرنىڭ غىڭشىغان ئاۋازى.

وَعْوَعِيٌّ: زېرەك، تۈيغۇن؛ خۇشچاقچاق.

وَعَى يَعِي وَعْيًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالدى، قاچىغا ئالدى.

وَعَتِ الْأُذُنُ: قۇلاق ئاڭلىدى.

وَعَى الشَّخْصُ الْأَمْرَ: ماھىيىتىنى چۈشەندى.

وَعَى الشَّخْصُ الْحَدِيثَ: ھەدىسنى چۈشەندى.

وَعَوا كُنْهَ الْمَوْضُوعِ: ماۋزۇنىڭ ماھىيىتىنى چۈشەندى.

تَعِي الزَّيْتَ فِي الْجَرَّةِ: ماينى كوزىغا قاچىلايدۇ.

لَايَعِي مَا يَقُولُ: ئۇ خۇدىنى بىلمەيدۇ.

وَعْيٌ: ئۆز ئىچىگە ئالماق؛ سىغدۇرماق؛ ئاڭ، چۈشەنچە؛ ۋاراڭ-چۇرۇڭ.

مِنْ غَيْرِ وَعْيٍ: ئاڭسىز رەۋىشتە.

الْوَعْيُ الْأَخْلَاقِيُّ: ئەخلاقىي ئاڭ.

الْوَعْيُ الْقَوْمِيُّ: مىللىي ئاڭ.

حَمَلَ الْفَلَّاحُونَ الْغُلَامَ الَّذِي غَابَ عَنْ وَعْيِهِ إِلَى الْمُسْتَشْفَى: دېھقانلار ھوشىنى يوقاتقان بالا خىزمەتچىنى يۇدۇپ دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى.

وَعِيدٌ: قورقۇتىدىغان سۆز، تەھدىت سالىدىغان سۆز؛ قورقۇتماق، تەھدىت سالماق.

يَوْمُ الْوَعِيدِ: قىيامەت كۈنى.

﴿وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ﴾ «قرآن»: ئۇنىڭدا تۈرلۈك ئاگاھلاندۇرۇشلارنى بايان قىلدۇق.

وَعِيدِيٌّ: تەھدىت خاراكتېرلىك، تەھدىتى.

وَعِيرٌ ج أَوْعَارٌ: ئوگغۇل-دوگغۇل، ئويمان-دۆڭ.

مَكَانٌ وَعِيرٌ: ئېگىز-پەس يەر.

وَعِيٌّ: فىقھى-ھەدىس ئىلىملىرىدە يېتىلگەن ئالىم.

وَغْبٌ ج أَوْغَابٌ وَوِغَابٌ م وَغْبَةٌ: چوك تۆگە؛ ئوسال مال؛ ئاجىز بەدەن؛ ناچار ئادەم؛ گالۋاڭ.

وَغَدَ يَغِدُ وَغْدًا الْقَوْمَ: قوۋمغا خىزمەت قىلدى.

وَغُدَ يَوْغُدُ وَغَادَةً الرَّجُلُ: كىشى پەس بولدى، رەزىل بولدى، ئاجىز بەدەن بولدى.

وَغْدٌ ج أَوْغَادٌ وَوُغْدَانٌ م وَغْدَةٌ: دەلدۈش، مەتۇ؛ پەس، خىزمەتچى.

وَغَرَ يَغِرُ وَغْرًا الْيَوْمُ: كۈندۈز قاتتىق ئىسسىق بولدى.

وَغِرَ صَدْرُهُ عَلَيْهِ: ئۇنى ئۆچ كۆردى.

وَغْرٌ و وَغَرٌ: ئاداۋەت، ئۆچمەنلىك.

وَغَّرَ يُوَغِّرُ تَوْغِيرًا صَدْرَهُ: ئوغىسىنى قايناتتى، غەزىپىنى كەلتۈردى.

وَغَفَ يَغِفُ وَغْفًا وَوُغُوفًا: چاپتى، يۈگۈردى.

وَغِفَ يَوْغَفُ وَغَفًا وَوَغَافًا الْبَصَرُ: كۆز ئاجىزلاشتى.

وَغَلَ يَغِلُ وُغُولًا الشَّخْصُ فِي الشَّيْءِ: سىڭىپ كىردى، ئاستا-ئاستا سىڭىپ كىردى، ئىچكىرىلەپ كىردى.

وَغِلُوا فِي الْغَابَةِ: ئورمانلىققا ئىچكىرىلەپ كىردى.

وَغَلَ يَغِلُ وَغْلًا وَوُغُولًا وَوَغَلَانًا عَلَى: كۈتۈلمىگەن مېھمان بولدى، چاقىرىلمىغان مېھمان بولدى.

وَغْلٌ ج أَوْغَالٌ: چاقىرىلمىغان مېھمان.

وَغَمَهُ يَغِمُ وَغْمًا: ئۇنى يەڭدى، مەغلۇپ قىلدى.

وَغَمَ بِالْخَبَرِ: كوچا خەۋىرى يەتكۈزدى.

وَغِمَ يَوْغَمُ وَغْمًا عَلَيْهِ: ئۆچ كۆردى.

وَغْمٌ ج أَوْغَامٌ وَوُغُومٌ: مەنتۇ، گالۋالۇ، ئۆچمەنلىك، ئۇرۇش، جەڭ.

رَجُلٌ وَغْمٌ: ئۆچەكەشكۈچى ئادەم.

وَغًى وَغْيٌ: ۋاراڭ-چۇرۇڭ، شاۋقۇن-سۈرەن، چۇقان؛ جەڭ، ئاللاھ-توۋا.

سَاحَةُ الْوَغَى: جەڭ مەيدانى، فرونت.

حَوْمَةُ الْوَغَى: ئۇرۇش مەيدانى، جەڭگاھ.

وَفَاءٌ: ۋەدىگە ۋاپا قىلماق، لەۋزىدە تۇرماق.

«هُوَ ذُوْ وَفَاءٍ لِأَصْدِقَائِهِ»: ئۇ دوستلىرىغا ۋاپادار.

مَاتَ وَأَنْتَ بِوَفَاءٍ: ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولسۇن.

وَفَاةٌ ج وَفِيَاتٌ: ئۆلۈش، ۋاپات بولۇش.

وِفَادَةٌ: كەلمەك، قەدەم تەشرىپ قىلىش.

«أَكْرَمَ وِفَادَتَهُ وَعَامَلَهُ بِالْحُسْنَى»: ئۇنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلغانلىقىنى چوڭ بىلىپ ياخشى مۇئامىلە بىلەن قارشى ئالدى.

وِفَارَةٌ: مولچىلىق، مەمۇرچىلىق، باياشاتچىلىق.

وِفَاضٌ ج وُفُضٌ: سۇ يىغىلىپ قالىدىغان جاي.

وِفَاقٌ: بىرلىك، ئىتتىپاقلىق، مۇۋاپىقلىق، ماس كەلمەك؛ مۇۋەپپەقىيەت قازانماق؛ روناق تاپماق.

﴿إِلَّا حَمِيماً وَغَسَّاقاً جَزَاءً وِفَاقاً﴾ ‹قرآن›: ئۇلارنىڭ ئىرىشىدىغىنى پەقەت يۇقىرى دەرىجىلىك ھارارەتلىك قايناق سۇ ۋە يىرىڭدىنلا ئىبارەت بولىدۇ. بۇ (ئۇلارغا بېرىلىدىغان) مۇۋاپىق جازادۇر.

وِفَاقُ الْأَحِبَّةِ: دوستلارنىڭ ئىناقلىقى.

وِفَاقًا لِكَذَا: قاراپ، بويىچە.

وَفَدَ يَفِدُ وَفْدًا وَوُفُودًا وَوِفَادَةً إِلَيْهِ: كەلدى، يېتىپ كەلدى.

«وَفَدَ مَبْعُوْثُو الْحِزْبِ إِلَى الْمُؤْتَمَرِ»: پارتىيە ۋەكىللىرى قۇرۇلتايغا يېتىپ كەلدى.

وَفْدٌ ج وُفُودٌ: ۋەكىللەر ئۆمىكى.

﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْداً﴾ ‹قرآن›: شۇ كۈندە (يەنى، قىيامەت كۈندە) تەقۋادارلارنى مەرھەمەتلىك پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا ئىززەت-ئىكرام بىلەن يىغىمىز.

وَفَرَ يَفِرُ وَفْرًا وَوُفُورًا وَوَفُرَ يَوْفُرُ وَفَارَةً الْمَالُ: مال تولۇق بولدى، يېتەرلىك بولدى، كۆپ بولدى.

«وَفَرَ لِلشَّخْصِ الْمَالَ أَوِ الْمَتَاعَ»: كىشىگە مالنى كەڭ بەردى.

وَفْرٌ وَفْرَةٌ: مولچىلىق، مەمۇرچىلىق، باياشاتچىلىق.

وَفَزَ يَفِزُ وَفْزًا: ئالدىرىدى.

وَفْزٌ ج أَوْفَازٌ وَوِفَازٌ: ئالدىرىماق.

نَحْنُ عَلَى وَفْزٍ: بىز ئالدىراش.

مَكَانٌ وَفْزٌ: ئېگىز جاي.

وَفَضَ يَفِضُ وَفْضًا: چاپتى، يۈگۈردى.

وَفَضَتِ الْإِبِلُ: تۆگە تارقاپ كەتتى.

وَفْضٌ ج أَوْفَاضٌ: ئالدىرىماق.

وَفْضَةٌ ج وِفَاضٌ: پورتمال، قاپچۇق.

خَالِي الْوِفَاضِ: خالتىسى قۇرۇق.

وَفْعٌ ج أَوْفَاعٌ: ئېگىز بىنا، ئېگىز جاي.

وَفْعَةٌ ج وِفَاعٌ: پۈگەت.

وَفَّدَ يُوَفِّدُ تَوْفِيْدًا إِلَيْهِ: ئەۋەتتى، ۋەكىل ئەۋەتتى.

وَفَّرَ يُوَفِّرُ تَوْفِيْرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كۆپەيتتى، تولدۇردى.

وَفَّرَ لِحْيَتَهُ: ساقال قويدى.

«وَفَّرَ الشُّغْلَ لِلْعَاطِلِيْنَ عَنِ الْعَمَلِ»: ئىش ئورنىدىن قالغانلارغا ئىش ئورنى تېپىپ بەردى.

«وَفَّرَ لَهُ أَسْبَابَ الرِّزْقِ»: ئۇنىڭغا رىزىق يوللىرىنى كېڭەيتىپ بەردى، تورمۇش يولى ھازىرلاپ بەردى.

«وَفَّرَ الشَّخْصُ عَلَيْهِ حَقَّهُ»: ھەققىنى تولۇق بەردى.

«وَفَّرَ عَلَيْهِ مَصَارِيْفَ زَائِدَةً»: ئۇنىڭغا ئارتۇق

چىقىملارنى تېجەپ بەردى.

«وَفَّرَ الشَّخْصُ لَهُ عِرْضَهُ»: ئۇنىڭ ئابرۇيىنى ساقلىدى.

وَفَّقَ يُوَفِّقُ تَوْفِيقًا: ئۇيغۇنلاشتۇردى؛ ماسلاشتۇردى، مۇۋاپىق كەلدى.

﴿إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحاً يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا﴾ «قرآن»: ئەگەر بۇ ئىككى كىشى ئەپلەشتۈرۈشنى خالىسا، ئاللاھ ئەر-خوتۇن ئىككىسىنىڭ ئارىسىغا ئىناقلىق سالىدۇ.

«وَفَّقَهُ اللهُ لِلْخَيْرِ»: ئاللاھ ئۇنى ياخشىلىققا مۇۋەپپەق قىلدى.

«وَفَّقَ بَيْنَ الْقَوْمِ»: قوۋمنىڭ ئارىسىنى كېلىشتۈردى، ئەپلەشتۈردى.

«وُفِّقَ فِي تِجَارَتِهِ كُلَّ التَّوْفِيقِ»: سودىسىدا ئالاھىدە ئۇتۇق قازاندى.

وَفَّي يُوَفِّي تَوْفِيَةً الرَّجُلَ حَقَّهُ: ھەققىنى تولدۇرۇپ بەردى، تولۇق بەردى.

﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ «قرآن»: پەقەت سەۋر قىلغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ ئەجرى ھېسابسىز بېرىلىدۇ.

وَفِقَ يَفِقُ وَفْقًا: توغرا بولدى، مۇۋاپىق بولدى، لايىق بولدى؛ مۇۋاپىق قىلدى، مۇۋاپىقلاشتۇردى، جۈشەندى.

وَفْقٌ: ماس كەلمەك، مۇۋاپىقلاشماق.

«قَامَ بِهَذَا الْعَمَلِ وَفْقًا لِتَعْلِيمَاتِهِ»: بۇ ئىشنى ئۇنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە قىلدى.

«كَسْبُهُ وَفْقُ عِيَالِهِ»: ئۇنىڭ تاپقىنى ئائىلىسىگە يېتىدۇ.

وَفَلَ يَفِلُ وَفْلًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۈيدى، ئاقلىدى.

وَفْلٌ: ئازغىنە نەرسە.

وَفَي يَفِي وَفَاءً: ۋاپا قىلدى، ئورۇنلىدى.

«وَفَى الشَّخْصُ بِالْوَعْدِ أَوِ الْعَهْدِ»: ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى.

وَفِي يَفِي وَفْيًا الشَّيْءُ: نەرسە تولۇق بولدى، يېتەرلىك بولدى، كۆپ بولدى.

هَذَا الشَّيْءُ لَايَفِي بِذَلِكَ: بۇ نەرسە ئۇنىڭغا يەتمەيدۇ.

«وَفَى رِيشُ الْجَنَاحِ»: قاناتنىڭ پېيى يېتىلدى.

وَفِيْرٌ: كۆپ، مول، يېتەرلىك، تولۇق.

مَالٌ وَفِيْرٌ: كۆپ مال.

عَدَدٌ وَفِيْرٌ: كۆپ سان.

وَفِيٌّ: تولۇق، مۇكەممەل.

وَفِيٌّ ج أَوْفِيَاءُ: ۋاپادار، ۋەدىگە ئەمەل قىلغۇچى.

وِقَاءٌ: مۇداپىئە ئۈسكۈنىلىرى.

وِقَائِيٌّ: مۇداپىئەگە ئائىت، مۇداپىئە خاراكتېرلىك.

طِبٌّ وِقَائِيٌّ: ئالدىنى ئېلىش مېدىتسىناسى.

مَوَادٌّ وِقَائِيٌّ: مۇداپىئە ئەشيالىرى.

وَقَاحٌ: ھاياسىز، قېلىن، داپشاق.

وَقَاحَةٌ: ھاياسىزلىق، نومۇسسىزلىق، يۈزى قېلىنلىق.

وَقَاحَةُ الْمُتَسَكِّعِيْنَ: تىلەمچىلەرنىڭ قېلىنلىقى.

«يَالَهَا مِنْ وَقَاحَةٍ»: نېمىدېگەن يۈزى قېلىنلىق.

وِقَادٌ: يېقىلغۇ.

وِقَادُ الْحَرْبِ: توپ يېمى.

وَقَارٌ: ھەيۋەت؛ تەمكىن، ئۇلۇغلۇق، تەمكىنلىك.

﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَاراً﴾ «قرآن»: نېمە ئۈچۈن سىلەر ئاللاھنىڭ بۈيۈكلۈكىدىن قورقمايسىلەر؟

وِقَاعٌ: جىما، جىنسىي مۇناسىۋەت.

وِقَايَةٌ: قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق؛ ساقلانماق، ساقلىماق، مۇداپىئە ئۈسكۈنىلىرى.

«الْوِقَايَةُ مِنْ حَوَادِثِ الطُّرُقَاتِ»: قاتناش ھادىسىلىرىدىن ساقلىنىش.

وِقَايَةٌ صِحِّيَّةٌ: ساقلىقنى ساقلاش جەھەتتە ئالدىنى

ئېلىش.

الْوِقَايَةُ خَيْرٌ مِنَ الْعِلَاجِ: ئالدىنى ئېلىش داۋالىغاندىن ياخشى.

حُقْنَةٌ وِقَايَةٌ: مۇداپىئە ئوكۇلى.

وَقَبَ يَقِبُ وَقْبًا وَوُقُوبًا الظَّلَامُ: قاراڭغۇلۇق قاپلىدى.

﴿وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ﴾ «قۇرئان»: قاراڭغۇلۇقى بىلەن كىرگەن كېچىنىڭ شەررىدىن ... پاناھ تىلەيمەن.

«وَقَبَ الْقَمَرُ»: ئاي تۇتۇلدى.

«وَقَبَ اللَّيْلُ»: كېچە كىردى.

«وَقَبَتِ الشَّمْسُ»: كۈن ئولتۇردى.

وَقْبٌ ج وُقُوبٌ وَوِقَابٌ وَقْبَةٌ: ئورەك، ئازگال، كۆلچەك، تاشتىكى سۇ يىغىلىپ قالغان كۆلچەك، بەدەندىكى ئويمانچاق؛ دۆت، كالۋا.

وَقْبَةٌ ج وَقَبَاتٌ: تاشتىكى ئويمانچاق.

وَقَتَ يَقِتُ وَقْتًا: ۋاقىت توختاتتى، ۋاقىت بەلگىلىدى.

«وَقَتَ اللهُ الصَّلَاةَ»: ئاللاھ نامازنى ئادا قىلىدىغان ۋاقتىنى بەلگىلىدى.

وَقْتٌ ج أَوْقَاتٌ: ۋاقىت، زامان، مۇددەت.

وَقْتُ الْفَضَاءِ: بوش ۋاقىت.

فِي وَقْتِهِ: ئۆز ۋاقتىدا.

﴿قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ﴾ «قۇرئان»: ئېيتقىنكى، ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى پەقەت پەرۋەردىگارىم (ئاللاھ) بىلىدۇ. ئۇنى پەقەت ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا مەيدانغا چىقىرىدۇ.

فِي وَقْتٍ قَرِيبٍ: يېقىن ۋاقىتتا.

فِي الْوَقْتِ الْمُحَدَّدِ: بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا.

فِي الْوَقْتِ الْمُنَاسِبِ: مۇۋاپىق پەيتتە.

إِبْنُ وَقْتِهِ: بۇرنىنىڭ ئۇچىنى كۆرىدىغان.

قَتَلَ الْوَقْتَ: ۋاقىتنى بىكار ئۆتكۈزدى.

وَقْتُ مِصْرَ يَخْتَلِفُ عَنْ وَقْتِ الْمَغْرِبِ: مىسىر ۋاقتى ماراكەش ۋاقتىدىن پەرقلىنىدۇ.

الْوَقْتُ الْمَحَلِّيُّ: يەرلىك ۋاقىت.

وَقْتَئِذٍ: ئاشۇ ۋاقىت.

أَوْقَاتُ السَّنَةِ: يىل پەسىللىرى.

لَا تَدَعِ الْوَقْتَ أَنْ يَسِيرَ سُدًى: ۋاقىتنى بىكار ئۆتكۈزمىگىن.

تَعَالَ مِنْ فَضْلِكَ مَرَّةً أُخْرَى إِذَا كَانَ لَدَيْكَ وَقْتٌ فِرَاغٌ: بوش ۋاقتىڭ بولسا، يەنە كەلسەڭ.

وَقْتِيٌّ ج وَقْتِيُّونَ: ۋاقىتلىق.

عَمَلٌ وَقْتِيٌّ: ۋاقىتلىق ئىش.

وَقْتِيًّا: ۋاقىتلىق، ۋاقتىنچە.

حُكُومَةٌ وَقْتِيَّةٌ: ۋاقىتلىق ھۆكۈمەت.

عُمَّالٌ وَقْتِيُّونَ: ۋاقىتلىق ئىشچىلار.

وَقَحَ يَقِحُ قِحَةً وَوَقُحَ يَوْقُحُ وَقَاحَةً: ھاياسىز بولدى.

وَقِحٌ: ھاياسىز، يۈزى قېلىن.

وَقَدَ يَقِدُ وَقْدًا وَوُقُودًا وَوَقَدَانًا: نەرسە پارقىرىدى، چاقنىدى، يالقۇنجىدى.

وَقَدَتِ النَّارُ: ئوتياندى، ئوت كۆيدى، تۇتاشتى.

وَقَدَتْ بِكَ زِنَادِي: ئىشىم سەن بىلەن راۋاج تاپتى.

وَقْدٌ: كۆيدۈرۈش، ياندۇرۇش؛ يېقىلغۇ.

وَقْدَةٌ ج وَقَدَاتٌ: بىر قېتىم ياقماق، قاتتىق ئىسسىق.

وَقْدَةُ الْحَرِّ وَوَقْدَةُ الْقَيْظِ: يۇقىرى ھارارەت.

يَعْمَلُونَ فِي وَقْدَةِ الصَّيْفِ: ئۇلار تومۇز ئىسسىقتا ئىشلەيدۇ.

وَقَذَ يَقِذُ وَقْذًا: يىقىتتى، باستى.

وَقَذَهُ: ئۇنى ئۆلگۈدەك دۇمبالىدى.

وَقَذَهُ النُّعَاسُ: ئۇنى ئۇيقۇ باستى.

وَقَرَ يَقِرُ وَقْرًا أُذُنُهُ: قۇلىقى ئېغىرلاپ قالدى.

«وَقَرَهُ اللهُ»: ئاللاھ ئۇنىڭ قۇلىقىنى ئېغىرلىتىپ

قويدى.

«وَقَرَ الشَّخْصُ فِي بَيْتِهِ»: كىشى ئۆيىدە ئولتۇردى.

«وَقَرَ فِي قَلْبِيْ كَذَا»: كۆڭلۈمگە كىرىۋالدى.

وَقَرَ يَقِرُ وَقَارًا الشَّخْصُ: كىشى تەمكىن بولدى، ئېغىر - بېسىق بولدى.

وَقُرَ يَوْقُرُ وَقَارًا وَوَقَارَةً الشَّخْصُ: كىشى تەمكىن بولدى، توختاشلىق بولدى.

وِقْرٌ ج أَوْقَارٌ: ئېغىر يۈك.

﴿فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا﴾ ‹قۇرئان›: (يامغۇرلارنىڭ) ئېغىرلىقىنى كۆتۈرگۈچى بۇلۇتلار بىلەن قەسەمكى، ...

وَقْرَةٌ ج وَقَرَاتٌ: يېرىق، تۆشۈك، ئىز.

وَقَسَ يَقِسُ وَقْسًا بِالْمَكْرُوْهِ: ھاقارەتلىدى، خورلىدى، قارا چاپلىدى، ئەيىبلىدى.

وَقَشَ يَقِشُ وَقْشًا الرَّسْمُ: ئۆچتى.

وَقَشَ مِنْهُ: سوۋغىغا ئېرىشتى.

وَقْشٌ وَقَشٌ: تۇتۇرۇق ئوتۇن، پاخال.

وَقَصَ يَقِصُ وَقْصًا: ئەيىبلىدى، كەمسىتتى، سۇندۇردى.

وَقَطَ يَقِطُ وَقْطًا: ئۇرۇپ چالا ئۆلۈك قىلىپ قويدى.

وَقَظَ يَقِظُ وَقْظًا الرَّجُلَ: كىشىنى ئۆلگۈدەك دۇمبالىدى.

وَقَظَ عَلَى الْأَمْرِ: داۋاملاشتۇردى.

وَقَعَ يَقَعُ وُقُوْعًا وَوَقِيْعَةً: ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى، دەشنام بەردى.

وَقَعَ يَقِعُ وَقْعًا وَوَقْعَةً الْقَوْمُ بِالْعَدُوِّ: قوۋم دۈشمەن بىلەن قاتتىق ئېلىشتى.

وَقَعَ يَقَعُ مَوْقِعًا الْأَمْرُ: ياخشى تەسىر قالدۇردى.

وَقَعَ الْأَمْرُ مِنْهُ مَوْقِعَ الْإِسْتِغْرَابِ: ئۇنى ئەجەبلەندۈردى، ھەيران قالدۇردى.

وَقَعَتْ عِنْدَهُ مَوْقِعَ الرِّضَا: ئۇنىڭ مەمنۇن بولۇشىغا ئېرىشتى.

وَقَعَ يَقَعُ وُقُوْعًا الْأَمْرُ: يۈز بەردى، پەيدا بولدى.

﴿فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ‹قۇرئان›: ھەقىقەت ئاشكارا بولدى، ئۇلارنىڭ كۆرسەتكەن سېھىرلىرى بەربات بولدى.

«وَقَعَ الْحَادِثُ أَمْسِ»: ۋەقە تۈنۈگۈن يۈز بەردى.

«وَقَعَ الشَّيْءُ مِنْ يَدِهِ»: ئۇنىڭ قولىدىن نەرسە چۈشۈپ كەتتى.

«وَقَعَ الطَّيْرُ عَلَى شَجَرٍ»: قۇش دەرەخكە قوندى.

«وَقَعَ الطَّائِرُ فِي الْفَخِّ»: قۇش قىسماققا چۈشتى.

«وَقَعَ الشَّخْصُ الشَّرَكَ»: كىشى قىلتاققا چۈشتى.

«وَقَعَتْ مَعْرِكَةٌ بَيْنَهُمْ»: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۇرۇش يۈز بەردى.

وَقَعَ الْحَقّ: ھەقىقەت ئىزچىل بولدى.

وَقَعَتِ الْإِبِلُ: تۆگە چۆكتى.

«وَقَعَتْ فِي حُبِّهِ»: ئۇنىڭ مۇھەببىتىگە مۇپتىلا بولدى.

«وَقَعُوا فِي الْخَطَاءِ»: ئۇلار خاتالاشتى.

«وَقَعَ الْكَلَامُ فِي نَفْسِهِ»: سۆز ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتتى.

«يَقَعُ الْكِتَابُ فِي مِائَةِ صَفْحَةٍ»: كىتاب يۈز بەت كېلىدۇ.

«تَقَعُ حَضْرَمَوْتُ فِي جَنُوبِ الْجَزِيْرَةِ الْعَرَبِيَّةِ»: ھەزرەمەۋت ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان.

وَقْعٌ: چۈشۈپ كەتمەك، يۈز بەرمەك، كېلىپ چىقماق، تەسىر.

«كَانَ لِكَلَامِهِ وَقْعٌ حَسَنٌ»: سۆزى ياخشى تەسىر قالدۇردى.

وَقْعُ الْمَطَرِ: يامغۇر ئاۋازى.

وَقْعُ الْأَقْدَامِ: قەدەم ئاۋازى.

«لِفُلَانٍ وَقْعٌ عِنْدَ الْأَمِيْرِ»: پالانىنىڭ ئەمىر ئالدىدا ئورنى بار.

وقْع: جىما، جىنسىي مۇناسىۋەت.

وَقْعَةٌ ج وَقَعَاتٌ وَوَقَائِعُ: بىر قېتىم چۈشمەك؛ ئۇرۇش مەيدانى؛ سوقۇش.

«لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ»: ھېچ ئادەم ئۇنى ئىنكار قىلالمايدۇ.

وَقَفَ يَقِفُ وَقْفًا وُقُوفًا: تۇردى، ئۆرە تۇردى.

وَقَفَ أَمَامَهُ: ئۇنىڭ ئالدىدا تۇردى.

«وَقَفَ عَلَى الْحِيَادِ»: بىتەرەپ تۇردى.

«وَقَفَ الْحَاجُّ بِعَرَفَاتٍ»: ھاجى ئەرافاتتا ۋاقتىدا ھازىر بولدى.

«وَقَفَ الشَّخْصُ عَلَى الشَّيْءِ»: كىشى نەرسىنى تونۇدى.

«وَقَفَ عَلَى السِّرِّ»: سىردىن خەۋەر تاپتى.

«وَقَفَ عَلَى مَقَاصِدِهِ»: ئۇنىڭ مەقسەتلىرىنى بىلىۋالدى.

«وَقَفَ فِي الْمَسْأَلَةِ»: مەسىلىدىن گۇمانلاندى، شەكلەندى.

«وَقَفَ مَوْقِفًا مِلْؤُهُ الْحَزْمُ»: قەتئىي پوزىتسىيىدە بولدى.

وَقَفَ يَقِفُ وَقْفًا: توختاتتى، تۇرغۇزدى.

﴿وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى رَبِّهِمْ﴾ «قرآن»: ئەگەر ئۇلارنى پەرۋەردىگارىنىڭ ئالدىدا توختىتىلغان چاغدا كۆرسەڭ...

وَقَفَ دَابَّتَهُ: ئۇلىغىنى توختاتتى.

«إِمْتَنِعْ عَنْ تَنَاوُلِ الطَّعَامِ الَّذِي وَقَفَ عَلَيْهِ الذُّبَابُ»: ئۈستىگە چىۋىن قونغان تاماقنى يېيىشتىن ئۆزۈڭنى تارت.

«وَقَفَ حَيَاتَهُ عَلَى الْعِبَادَةِ»: ھاياتىنى ئىبادەتكە بېغىشلىدى.

«سَأَقِفُ حَيَاتِي كُلَّهَا عَلَى عِلْمِ الطِّبِّ»: پۈتۈن ھاياتىمنى تىببىي ئىلىم ئۈچۈن ئاتايمەن.

«وَقَفَ الشَّخْصُ عَلَى الْأَمْرِ»: كىشىنى ئىشتىن خەۋەرلەندۈردى.

«وَقَفَهُ عَلَى جَلِيَّةِ الْأَمْرِ»: ئىشنىڭ ماھىيىتىنى ئۇنىڭغا دەپ بەردى.

«وَقَفَ الدَّارَ عَلَيْهِ»: قورونى ۋەخپە قىلىۋەتتى.

«وَقَفَ الشَّخْصُ فُلَانًا عَنِ الشَّيْءِ»: كىشى پالاننى توسۇدى.

وَقْفٌ: تۇرماق، توختىماق، توختاتماق.

وَقْفُ إِطْلَاقِ النَّارِ: ئۇرۇش توختىتىش.

وَقْفُ التَّنْفِيذِ: ئىجرا قىلماسلىق.

وَقْفٌ ج أَوْقَافٌ وَوُقُوفٌ: ۋەخپە، ۋەخپە مۈلۈك، دىنىي فوند.

«وِزَارَةُ الْأَوْقَافِ»: ئەۋقاف مىنىستىرلىقى، دىنىي فوند مىنىستىرلىقى.

«وَقْفٌ عَامٌّ»: ئاممىۋى ۋەخپە.

«أَوْقَافٌ خَاصَّةٌ»: خاس ۋەخپە.

«وَقْفُ تَنْفِيذِ الْحُكْمِ الْجِنَائِيِّ»: جازانى كېچىكتۈرمەك، كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلماق.

وَقْفَةٌ ج وَقَفَاتٌ: تىنىش، توختاش، تىنىش ئورنى، شەك، گۇمان، بىر قېتىم توختاش.

وَقْفَةُ الْعَدَّاءِ: يۈگۈرگۈچىنىڭ بىر قېتىم توختىشى.

«يَوْمُ الْوَقْفَةِ»: ھەججە ئەرەپاتتا توختايدىغان كۈن.

«وَقْفَاتٌ وَطَنِيَّةٌ»: ۋەتەنپەرۋەرلىك ھەرىكەتلىرى، مىللىي مەيدان.

وَقَّادٌ: كۈچلۈك يالقۇن.

«كَوْكَبٌ وَقَّادٌ»: نۇرلۇق يۇلتۇز.

وَقَّادٌ ج وَقَّادُونَ: ئەقىللىق، زېرەك، ئۆتكۈر؛ ئوت قالىغۇچى، چىراغ ياققۇچى.

«شَخْصٌ وَقَّادٌ»: ئۆتكۈر ئادەم.

وَقَّاصٌ ج وَقَاقِيصُ: بېلىق تۇتۇش تورى.

وَقَّاعٌ. وَقَّاعَةٌ: بوھتان چاپلىغۇچى، تۆھمەتخور.

وَقَّدَ يُوَقِّدُ تَوْقِيدًا النَّارَ: ئوت تۇتاشتۇردى، ياندۇردى.

وَقَّرَ يُوَقِّرُ تَوْقِيرًا الشَّخْصَ: كىشىنى ئۇلۇغلىدى، ھۆرمەتلىدى.

وَقَّرَ الشَّيْءَ: ئىز قالدۇردى.

وَقَّرَتْهُ الْأَسْفَارُ: سەپەر ئۇنى چېنىقتۇردى.

﴿وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً﴾ «قرآن»: ئۇنى (يەنى، پەيغەمبەرنى) ئۇلۇغلىشىڭلار ۋە ھۆرمەتلىشىڭلار ئۈچۈن ئەتىگەندە ۋە ئاخشامدا تەسبىھ ئېيتىشىڭلار ئۈچۈن (بىز پەيغەمبەرنى ئەۋەتتۇق).

«يُوَقِّرُونَ شُيُوخَ الْقَرْيَةِ»: ئۇلار كەنتتىكى بوۋايلارنى ھۆرمەتلەيدۇ.

وَقَّشَ يُوَقِّشُ تَوْقِيشًا بِالنَّارِ: ئوتنى چۇقچىلىدى.

وَقَّعَ يُوَقِّعُ تَوْقِيعًا: ئىمزا قويدى، قول قويدى.

وَقَّعَتِ الْإِبِلُ: تۆگە چۆكتى.

«وَقَّعَ الشَّخْصُ وَثِيقَةً وَغَيْرَهَا»: ھۆججەتكە تەستىق سالدى.

«وَقَّعَ الْعَازِفُ عَلَى آلَةٍ مُوسِيقِيَّةٍ»: چالغۇچى مۇزىكا چالدى.

وَقَّفَ يُوَقِّفُ تَوْقِيفًا: توختاتتى، توختىتىپ قويدى.

«وَقَّفَ عَنِ الْأَمْرِ»: ئىشتىن توختاتتى.

وَقَّفَ السَّيَّارَةَ: ماشىنىنى توختاتتى، تورمۇزلىدى.

وَقَّفَ الْقَارِئَ: توختاپ ئوقۇيدىغان جايلارنى ئېيتىپ بەردى.

وَقَّى يُوَقِّي تَوْقِيَةً: ساقلىدى، قوغدىدى، ھىمايە قىلدى.

وَقَلَ يَقِلُ وَقْلاً فِي الْجَبَلِ: تاغقا چىقتى، ئۆرلىدى، ياماشتى.

وَقْوَاقٌ: كاككۇك.

وُقُوحَةٌ: ھاياسىزلىق، نومۇسسىزلىق.

وُقُودٌ: كۆيدۈرۈش، ياندۇرۇش، يېقىلغۇ.

وَقُودٌ: يېقىلغۇ.

وَقُودٌ سَائِلٌ: سۇيۇق يېقىلغۇ.

﴿فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ «قرآن»: ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولغان دوزاختىن ساقلىنىڭلار.

«مِخْزَنُ الْوَقُودِ»: ماي ئىسكىلاتى.

«وَقُودُ السَّيَّارَةِ»: بېنزىن، سالياركا.

وَقُورٌ ج وُقُرٌ: سالماقلىق، تەمكىنلىك.

«قَاضٍ وَقُورٌ»: سالماق قازى.

وُقُوعٌ: چۈشۈپ كېتىمەك، يۈز بەرمەك، پەيدا بولماق.

وُقُوفٌ: تۇرۇش؛ قوپۇش.

وُقُوفٌ عَلَى كَذَا: چۈشەنمەك.

وَقْوَقَ يُوَقْوِقُ وَقْوَقَةً الْكَلْبُ: ئىت قاۋىدى.

وَقْوَقَ الطَّائِرُ: قۇش سايرىدى.

وَقْوَقَ الرَّجُلُ: كىشى ئاجىزلىدى.

وَقْوَقٌ: كاككۇك.

وَقْوَقَةٌ: قاۋىغان ئاۋاز، ھۇۋلىغان ئاۋاز، سايرىغان ئاۋاز.

وَقَى يَقِي وَقْيًا وَ وِقَايَةً وَ وَاقِيَةً: قوغدىدى، ساقلىدى، مۇھاپىزەت قىلدى، ئاسرىدى.

وَقَاهُ مِنَ الْحَرِيقِ: ئۇنى ئوت ئاپىتىدىن ساقلاپ قالدى.

﴿فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ئۇلارنى شۇ كۈننىڭ شەررىدىن ساقلايدۇ.

وَقْيٌ: قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق.

وَقِيحٌ ج وُقُحٌ: ھاياسىز، ئۇياتسىز.

وَقِيحُ الْوَجْهِ: يۈزى قېلىن.

وَقِيدٌ: يېقىلغۇ، سەرەڭگە ياغىچى.

وَقِيذٌ م وَقِيذَةٌ ج وَقَائِذُ: ئۆلەي دەپ قالغان كېسەل؛ ئاستا؛ ئېغىر.

وَقِيصَةٌ ج وَقَائِصُ: ئوۋ، ئوۋلانغان نەرسە، ئۆزى ئۆلۈپ قالغان نەرسە.

وَقِيعَةٌ: تۆھمەت قىلماق، بوھتان چاپلىماق.

وَقِيعَةٌ ج وَقَائِعُ وَوِقَاعٌ: ئۇۋا؛ ئۇرۇش، جەڭ.

«سَعَى بِالْوَقِيعَةِ بَيْنَهُمْ»: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا سۆخەنچىلىك قىلدى.

وَقَائِعُ الْعَرَبِ: ئەرەبلەرنىڭ قەدىمكى زامان ئۇرۇش - جېدەللىرى.

وَقِيٌّ: قوغدىغۇچى، ھىمايە قىلغۇچى.

وُقِيَّةٌ ج وُقِيٌّ وَوَقَايَا: ئوقىيە (مىسىرنىڭ 12 دىرھەم ياكى 37.4 گرامغا تەڭ).

وِكَافٌ ج وُكُفٌ: ئېگەر، توقۇم، مۆلۈ.

وَكَالَةٌ / وِكَالَةٌ: ۋاكالەتەن باشقۇرۇش، ۋاكالەتەن بېجىرىش.

وَكَالَةٌ / وِكَالَةٌ ج وِكَالَاتٌ: شىركەت، مۇئەسسەسە، ئورگان.

وَكَالَةٌ سِيَاحِيَّةٌ: ساياھەتچىلىك شىركىتى.

وَكَالَةُ الْأَنْبَاءِ: ئاخبارات ئاگېنتلىقى.

وَكَبَ يَكِبُ وَكْبًا وَوُكُوبًا وَوَكَبَانًا الرَّجُلُ: ئاستا ماڭدى، ئالدىرىماي قەدەم تاشلىدى.

وَكَبَ يَكِبُ وَكْبًا الرَّجُلُ: تۇردى، تىك تۇردى.

وَكَبَ عَلَى الْأَمْرِ: ئىشنى داۋاملاشتۇردى.

وَكْتٌ: ئازغىنە نەرسە.

وَكْتَةٌ ج وَكْتٌ: كىچىككىنە ئىز.

وَكَحَ يَكَحُ وَكْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى قاتتىق دەسسىدى.

وَكَدَ يَكِدُ وَكْدًا وَوُكُودًا الشَّخْصُ الشَّيْءَ: كۆزلىدى، كۆڭلىدە پۈكتى، نىشانلىدى.

وَكَدَ الشَّخْصُ الْأَمْرَ: شوغۇللاندى، ھەپىلەشتى.

وَكَدَ الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ: كىشى ماكانلاشتى.

وَكْدٌ: نىيەت قىلماق، مەقسەت.

وَكَرَ يَكِرُ وَكْرًا وَوُكُورًا الطَّائِرُ: قۇش ئۇۋىسىغا كىردى.

وَكَرَ الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

«وَكَرَ فُلَانٌ لِلْقَوْمِ»: توي تامىقى تارتتى.

وَكْرٌ ج أَوْكَارٌ: قۇش ئۇۋىسى؛ ئۇۋالغۇ.

وَكْرُ النَّارِ: ئوت ئېچىش توچكىسى.

«هَذَا غُرَابٌ كَانَ لَهُ وَكْرٌ فِي شَجَرَةٍ عَلَى جَبَلٍ»: بۇ قاغىنىڭ تاغ ئۈستىدىكى دەرەختە ئۇۋىسى بار ئىدى.

وَكْرُ الْفَقِيرِ: كەمبەغەلنىڭ كەپىسى.

وَكْرُ اللُّصُوصِ: ئوغرىلارنىڭ ئۇۋالغۇسى.

وَكَزَ يَكِزُ وَكْزًا: مۇشتلىدى، مۇش ئاتتى.

وَكَزَهُ بِالرُّمْحِ: ئۇنىڭغا نەيزە سانجىدى.

﴿فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ﴾ «قرآن»: مۇسا ئۇنى مۇشت بىلەن بىرنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويدى.

وَكَسَ يَكِسُ وَكْسًا الشَّيْءُ: نەرسە كېمەيدى.

وَكَسَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كېمەيتتى.

«وُكِسَ التَّاجِرُ فِي تِجَارَتِهِ»: سودىگەر سودىسىدا زىيان تارتتى.

وَكْسٌ: زىيان، كېمەيمەك.

«بَيْعُ الْوَكْسِ»: زىيىنىغا ساتماق.

وَكَعَ يَوْكَعُ وَكَاعَةً: پۇختا بولدى، مۇستەھكەم بولدى.

وَكَعٌ: ئۇششاق پۇتلىرى بىرسىنىڭ ئۈستىگە بىرسى چىقىۋالماق.

وَكَفَ يَكِفُ وَكْفًا وَ وَكِيفًا وَوَكَفَانًا: تامچىلىدى، تېمىپ ئاقتى.

وَكَفَ الدَّمْعُ: ياش تامدى.

وَكَفَ الْبَيْتُ: ئۆيدىن سۇ ئۆتۈپ تامچىلىدى.

وَكَفٌ ج أَوْكَافٌ: ئەيىب، نۇقسان؛ ئاجىزلىق؛ تاغ يامرىلى؛ بۇزۇلماق.

وَكَّدَ يُوَكِّدُ تَوْكِيدًا: تەكىتلىدى، كۈچەيتتى.

وَكَّدَ الْعَهْدَ: ۋەدىنى چىڭىتتى.

وَكَّرَ يُوَكِّرُ تَوْكِيرًا الطَّائِرُ: قۇش ئۇۋا سالدى.

وَكَّرَ الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

وَكَّرَ الْقَوْمَ: توي تامىقى تارتتى.

وَكَّلَ يُوَكِّلُ تَوْكِيلًا فُلَانًا: پالانىنى ۋەكىل قىلدى.

«وَكَّلَ عَلَى أَمْلَاكِ الْيَتَامَى»: ئۇنىڭغا يېتىملەرنىڭ مال-مۈلكى تاپشۇرۇلدى.

﴿قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾ «قرآن»: ئېيتقىنكى، «سىلەرنىڭ (جېنىڭلارنى ئېلىشقا) مۇئەككەل قىلىنغان پەرىشتە سىلەرنىڭ جېنىڭلارنى ئالىدۇ».

وَكَلَ يَكِلُ وَكْلًا وَوُكُولًا إِلَيْهِ الْأَمْرَ: ئۇنىڭغا ئىشنى تاپشۇردى، ھاۋالە قىلدى.

«وَكَلَ فُلَانًا إِلَى رَأْيِهِ»: پالانىنى ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتتى.

«اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنَا إِلَى أَنْفُسِنَا طَرْفَةَ عَيْنٍ» «حديث»: ئى ئاللاھ، بىزنى بىردەممۇ نەپسىمىزنىڭ مەيلىگە قويۇۋەتمىگىن.

وَكِلٌ. وَكَلَةٌ: قابىلىيەتسىز، ئىقتىدارسىز.

وَكَمَ يَكِمُ وَكْمًا فُلَانًا عَنْ حَاجَتِهِ: قوپاللىق بىلەن قايتۇردى، قوپاللىق بىلەن رەت قىلدى.

وَكَمَ فُلَانًا الْأَمْرُ: پالانىنى غەم-قايغۇغا سالدى، خاتىرجەمسىزلەندۈردى.

وَكَنَ يَكِنُ وَكْنًا وَوُكُونًا الطَّائِرُ: قۇش ئۇۋۇسىغا كىردى.

وَكْنٌ ج وُكُونٌ: ئۇۋا، چاڭگا.

وُكْنَةٌ ج وُكُنَاتٌ: ئۇۋا، چاڭگا.

وَكِيتٌ: سۇخەنچىلىك، قارا چاپلاش.

وَكِيدٌ: تەكىتلەنگەن، كۈچەيتىلگەن، مۇقىملاشقان، ئىزچىل، چىڭ، پۇختا.

وَكِيرَةٌ: توي تامىقى.

وَكِيعٌ: رەزىل، مۇستەھكەم، كۈچلۈك چىشى تۆگە، سەركە.

وَكِيلٌ ج وُكَلَاءُ: ۋاكالىتەن باشقۇرغۇچى، ۋاكالەتچى؛ ۋەكىل؛ مۇئاۋىن.

وَكِيلُ الدَّعْوَى: ئادۋوكات.

وَكِيلُ الْأَوْقَافِ: ۋەخپىلەرنى باشقۇرغۇچى.

وَكِيلٌ شَرْعِيٌّ: قانۇنىي ۋەكىل.

وَكِيلُ الْوِزَارَةِ: مۇئاۋىن مىنىستىر.

وَكِيلُ الْمُدِيرِ: مۇئاۋىن مۇدىر.

وَكِيلُ رَئِيسِ مَجْلِسِ النُّوَّابِ: مۇئاۋىن پارلامېنت باشلىقى.

الْوَكِيلُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «بەندىلىرىگە يېتەرلىك رىزقنى بەرگۈچى ئاللاھ»، دېگەن مەنىدە.

﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ھەممە نەرسىنى تەسەررۇپ قىلغۇچىدۇر.

وَلَاءٌ: مۇھەببەت، دوستلۇق، ئىناقلىق؛ سادىقلىق؛ يېقىنلىق، تۇغقانچىلىق؛ داۋاملىق، ئارقىمۇئارقا، مال-مۈلۈك، مىراس.

الْوَلَاءُ لِلْوَطَنِ: ۋەتىنىگە سادىق بولماق.

«أَدَّى الْقَوْمُ فُرُوضَ الْوَلَاءِ لِلْمَلِكِ»: قەۋم پادىشاھقا سادىقلىق مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلدى.

«جَاؤُوا وَلَاءً»: ئارقىمۇئارقا كەلدى.

وِلَاءٌ: داۋاملىق، ئارقىمۇئارقا، پەيدىنپەي.

وِلَاجٌ ج وُلُجٌ: ئىشىك؛ ۋادى؛ ئويمان يەر.

وِلَادَةٌ: تۇغۇت، يەڭگىش، پەيدا بولۇش؛ باشلىنىش.

وِلَادَةٌ حَدِيثَةٌ: قايتا گۈللەنمەك، قايتىدىن تىكلەنمەك، يېڭى ھايات.

وِلَادَةٌ طَبِيعِيَّةٌ: تەبىئىي تۇغۇت، نورمال تۇغۇت.

وِلَادَةٌ مُعَجَّلَةٌ: چالا تۇغۇت؛ نورمالسىز تۇغۇت.

وِلَادَةٌ قَيْصَرِيَّةٌ: ئوپېراتسىيە بىلەن بالىنى ئېلىش.

«عِلْمُ الْوِلَادَةِ»: تۇغۇتشۇناسلىق.

«قِسْمُ الْوِلَادَةِ»: تۇغۇت بۆلۈمى.

«يَوْمُ الْوِلَادَةِ»: تۇغۇلغان كۈن.

وِلَادَةٌ سَهْلَةٌ: ئاسان تۇغۇت.

وِلَادَةٌ عَسِيرَةٌ: قىيىن تۇغۇت.

«مَوْلُودٌ حَدِيثُ الْوِلَادَةِ»: يېڭى تۇغۇلغان، بوۋاق.

وِلَايَةٌ: ھۆكۈمرانلىق، ئىگىدارچىلىق قىلماق، باشقۇرماق؛ ئەۋلىيالىق؛ ۋىلايەت، يېقىنلىق،

تۇغقانچىلىق؛ كىنەزلىك.

«أَهْلُ الْوِلَايَةِ»: ئەۋلىيا، ۋەلى.

وَلَبَ يَلِبُ وُلُوبًا: كىردى، كىرىپ كەلدى، ئالدىراپ كىردى.

وَلَجَ يَلِجُ وُلُوجًا: كىردى.

﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ زېمىننىڭ قوينىغا كىرىپ كېتىدىغان (يەنى، يامغۇر، كان ۋە ئۆلۈكلەرگە ئوخشاش) نەرسىلەرنى، زېمىندىن چىقىدىغان (ئۆسۈملۈك، بۇلاق ۋە قۇدۇقلارنىڭ سۈيى قاتارلىق) نەرسىلەرنى ... بىلىپ تۇرىدۇ.

«وَلَجَ الشَّخْصُ الْبَيْتَ»: كىشى ئۆيگە كىردى.

وَلَدَتْ يَلِدُ وِلَادَةً وَمَوْلِدًا الْأُنْثَى: ئايال تۇغدى، كۆزى يورۇدى، تەۋەللۇت قىلدى.

وَلَدَتِ النَّبَاتَ الْأَرْضُ: ئوت - چۆپ ئۈندى.

«كَمْ مِنْ أَخٍ لَكَ لَمْ تَلِدْهُ أُمُّكَ»: ئاناڭ تۇغمىغان قېرىنداشلىرىڭمۇ خېلىلا كۆپ.

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ بالا تاپقانمۇ ئەمەس، تۇغۇلغانمۇ ئەمەس.

وَلَدٌ ج أَوْلَادٌ: بوۋاق، كىچىك بالا.

«بَيْتُ الْوَلَدِ»: بالىياتقۇ.

﴿وَمَا يَنبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَداً﴾ ‹قرآن›: بالىسى بولۇش ئاللاھقا لايىق ئەمەس.

وَلْدَةٌ: ھايۋاننىڭ بىر قېتىم بوغاز بولىشى.

وَلَذَ يَلِذُ وَلْذًا الرَّجُلُ: تېز ماڭدى، تېز ھەرىكەتلەندى.

وَلَسَ يَلِسُ وَلْسًا: ساختا قىلدى، خىيانەت قىلدى، ئالدىدى.

وَلَسَ الْحَدِيثَ: سۆزنى دارتىملاپ ئۆتتى، پۇرتىسىپ ئۆتتى.

وَلِعَ يَوْلَعُ وَلَعًا وَوُلُوعًا بِهِ: ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدى، مەپتۇن بولدى، ئاشىق بولدى.

وَلِعٌ: چىن يۈرەكتىن باغلانغۇچى، ئاشىق بولغۇچى، چىن يۈرەكتىن سۆيگۈچى.

«إِنَّهُ يُحِبُّ شِرَاءَ الْكُتُبِ لَكِنَّهُ لَيْسَ شَدِيدَ الْوَلِعِ بِاقْتِنَائِهَا»: ئۇ كىتاب سېتىۋېلىشنى ياخشى كۆرىدىيۇ، ئەمما كىتاب ساقلاش ھەۋەسكارلىرىدىن ئەمەس.

وَلَغَ يَلَغُ وَلْغًا وَوُلُوغًا وَوَلَغَانًا الْكَلْبُ الْإِنَاءَ: ئىت قاچىنى يالىدى.

«فُلَانٌ يَأْكُلُ لُحُومَ النَّاسِ وَيَلَغُ فِي دِمَائِهِمْ»: پالانى كىشىلەرنىڭ غەيۋىتىنى قىلىدۇ.

وَلَغَ يُوْلَغُ إِيلَاغًا الْكَلْبَ: ئىتقا ئىچىدىغان نەرسە بەردى.

وِلْفٌ: دوست، ئاغىنە، بۇرادەر، ئۈلپەت.

وَلَّادَةٌ: تۇغۇمچان ئايال.

وَلَّاعَةٌ ج وَلَّاعَاتٌ: چاقماق.

وَلَّدَ يُوَلِّدُ تَوْلِيدًا الْوَلَدَ: بالىنى تەربىيىلىدى، تەربىيىلەپ ئۆستۈردى.

«وَلَّدَتِ الْقَابِلَةُ الْمَرْأَةَ»: تۇغۇت ئانىسى ئايالنى تۇغدۇردى.

وَلَّدَ الْكَهْرَبَاءَ: توك چىقاردى.

وَلَّعَ يُوَلِّعُ تَوْلِيعًا: مەپتۇن قىلدى، شەيدا قىلدى.

وَلَّهَ يُوَلِّهُ تَوْلِيهًا الرَّجُلَ: كىشىنى غەمگە سالدى.

«وَلَّهَهُ الْحُزْنُ أَوِ الْوَجْدُ»: غەم ياكى مۇھەببەت ئۇنىڭ ئەقلى - ھوشىنى كەتكۈزدى.

وَلَّى يُوَلِّي تَوْلِيَةً الرَّجُلُ: ئارقىغا ياندى، چېكىندى.

«وَلَّى هَارِبًا»: بەدەر قاچتى، تىكىۋەتتى.

وَلَّى عَنْهُ: ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈدى.

﴿وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِراً﴾ ‹قرآن›: ئەگەر ئۇنىڭغا بىزنىڭ ئايەتلىرىمىز (يەنى، قۇرئان ئايەتلىرى) ئوقۇپ بېرىلسە،... (ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىگە قۇلاق سېلىشتىن) تەكەببۇرلۇق بىلەن يۈز ئۆرۈيدۇ.

وَلَّى فُلَانًا الْأَمْرَ: ئۇنى ئىگە قىلدى، ھۆكۈمران قىلدى.

وَلَّاهُ ظَهْرَهُ: ئۇنىڭغا ئارقىسىنى قىلىۋالدى، ۋاز كەچتى.

وَلَّى عَنْ فُلَانٍ بِوُدِّهِ: ئۆزگەردى، ئۆزگىرىپ قالدى.

وَلْمٌ . وَلَمٌ: ئۇلاڭ، تۆشلۇك.

وَلَهَ يَلِهُ وَلْهًا وَوَلَهًا الشَّخْصُ: ئىشىق ـ مۇھەببەتتىن ئەقلىدىن ئازاي دەپ قالدى، مۇھەببەتتىن كۆڭلى بىھرىم سارالڭ بولاي دەپ قالدى.

وَلَهَتِ الْأُمُّ إِلَى طِفْلِهَا: ئانا بالىسىنى سېغىندى.

وَلِهَ يَلَهُ وَيُولَهُ وَلَهًا وَوَلَهَانًا الرَّجُلَ: كىشىنى غەمگە سالدى، كۆڭلىنى بىھرىم قىلدى، غەم ياكى مۇھەببەت ئۇنى گاڭگىرىتىپ قويدى.

وَلْهَانٌ م وَلْهَى ج وُلَّهٌ: تېڭىرقاپ قالغۇچى، ھودۇقۇپ قالغۇچى.

وَلْوَلَتْ يُوَلْوِلُ وَلْوَلَةً وَ وَلْوَانًا الْمَرْأَةُ: ئايال قاتتىق يىغلىدى، ئەلەم بىلەن يىغلىدى، ئاللا ـ تۇۋا سالدى.

«يُوَلْوِلْنَ عَلَى الْمَيِّتِ»: ئۇلار مېيىتكە ئۈن سېلىپ يىغلايدۇ.

وَلُودٌ ج وُلُدٌ: كۆپ بالىلىق.

وَلُودِيَّةٌ: بالا مىجەز، گۆدەكلىك.

وَلُوعٌ ج وَلُوعُونَ: چىن يۈرەكتىن باغلانغۇچى؛ ئىشتىياق باغلىغۇچى.

وَلُوعٌ بِالرِّيَاضَةِ: تەنھەرىكەت ھەۋەسكارى.

وَلَى يَلِي وَلْيًا: يېقىنلاشتى.

مَا يَلِيْ: تۆۋەندىكى، تۆۋەندىكىچە.

وَلِيَ يَلِي وِلَايَةً الشَّيْءَ: باشقۇردى، ئىدارە قىلدى؛ ياخشى كۆردى.

وَلِيَ الْبَلَدَ: يۇرتقا ھۆكۈمرانلىق قىلدى.

«اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ» ‹حديث›: ئى ئاللاھ، بىسەر كىشى ئۇممىتىمنىڭ ئىشىغا ئىگە بولۇپ، ئۇلارغا جاپا سالسا، سەنمۇ ئۇنىڭغا جاپا سالغايسەن.

وَلِيجَةٌ: سىرداش دوست؛ ئىچكى قىسىم.

﴿وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِن دُونِ اللّهِ وَلاَ رَسُولِهِ وَلاَ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً﴾ ‹قرآن›: ئاللاھتىن، ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىدىن ۋە مۆئمىنلەردىن باشقىنى سىرداش قىلىۋالمىغانلارنى بىلمەي (يەنى، ئوتتۇرىغا چىقارماي) تۇرۇپ سىلەر ئۆز ھالىڭىزغا قويۇپ بېرىلىمىسىز، دەپ ئويلامسىلەر؟

وَلِيدٌ ج وِلْدَةٌ وَوِلْدَانٌ م وَلِيدَةٌ ج وَلَائِدُ: بوۋاق، ئۆسمۈر.

﴿قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيداً﴾ ‹قرآن›: پىرئەۋن مۇساغا ئېيتتى: «سېنى بىز ئۆيىمىزدە كىچىككىنىدىن تارتىپ تەربىيىلەپ چوڭ قىلمىدۇقمۇ؟»

«لَيْسَ ذَلِكَ الْأَمْرُ وَلِيدَ الْحَوَادِثِ الْأَخِيرَةِ»: بۇ ئىش كېيىنكى ۋەقەلەرنىڭ نەتىجىسى ئەمەس.

«هَذَا الرَّأْيُ وَلِيدُ سَاعَتِهِ»: بۇ پىكىر يېقىندىن پەيدا بولغان.

وَلِيدَةٌ ج وَلَائِدُ: قىز بوۋاق، قىز بالا.

وَلِيفٌ: دوست، ئاغىنە، بۇرادەر، ئۈلپەت.

وَلِيمَةٌ ج وَلَائِمُ: زىياپەت، مېھماندارچىلىق.

وَلِيمَةُ الْعِرْسِ: توي زىياپىتى.

وَلِيمَةُ الْخِتَانِ: خەتنە توي زىياپىتى.

«شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يَمْنَعُهَا مَنْ يَأْتِيهَا وَيُدْعَى إِلَيْهَا مَنْ يَأْبَاهَا» ‹حديث›: ئاتامنىڭ يامىنى تويىنىڭ ئاتامىدۇر. ئۇنىڭغا كېلىشنى خالايدىغان كىشىلەر (يەنى، مىسكىنلەر) چاقىرىلماي، كېلىشنى خالىمايدىغان كىشىلەر (يەنى، بايلار) چاقىرىلىدۇ.

وَلِيٌّ ج أَوْلِيَاءُ: ياردەمچى، ھىمايىچى؛ دوست؛

ئىگە؛ ئەۋلىيا.

وَلِيُّ الْعَهْدِ: ۋەلىئەھدى، تەخت ۋارىسى.

«سَتَعْقِدُ الْمَدْرَسَةُ إِجْتِمَاعًا لِأَوْلِيَاءِ أُمُورِ الْأَطْفَالِ»: مەكتەپ ئاتا ـ ئانىلار يىغىنى ئاچىدۇ.

«الْمُؤْمِنُ وَلِيّ اللهِ»: مۆئمىن كىشى ئاللاھنىڭ دوستى.

﴿أَلاَ إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللّهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ ‹قرآن›: راستتىنلا، ئاللاھنىڭ دوستلىرىغا (ئاخىرەتتە ئاللاھنىڭ ئازابىدىن) قورقۇش، (دۇنيادا قولدىن كەتكۈزۈپ قويغانغا) قايغۇرۇش يوقتۇر.

«مَنْ عَادَى لِيْ وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ» ‹حديث›: كىمكى مېنىڭ ياخشى بەندەمنى دۈشمەن تۇتسىدىكەن، ئۇنىڭغا مەن ئۇرۇش ئاچقانلىقىمنى ئۇقتۇرىمەن.

وَمَأَ يَمَأُ وَمْأً: ئىشارەت قىلدى.

وَمَأَ إِلَيْهِ بِيَدِهِ أَنْ قِفْ: قولى بىلەن توختا دېگەن ئىشارەتنى قىلدى.

وَمَدَ يَوْمَدُ وَمَدًا عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا غەزەپلەندى، ئاچچىقلاندى.

وَمَدَتِ اللَّيْلَةُ: كېچە دىمىق بولدى، تىنچىق بولدى.

وَمَدَةٌ: دىمىق، تىنچىق.

وَمَزَ يَمِزُ وَمْزًا بِأَنْفِهِ: غەزەپتىن بۇرنىنى قاقتى.

وَمَسَ يَمِسُ وَمْسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۈركىدى، سۈركەپ پارقىرىتىۋەتتى.

وَمَضَ يَمِضُ وَمْضًا وَمَضَانًا وَوَمِيضًا الْبَرْقُ: چاقماق چاقتى.

وَمْضٌ: يورۇماق، پارلىماق، نۇر چاچماق.

وَمْضَةٌ ج وَمَضَاتٌ: ۋىللىدە يورۇماق.

وَمِقَ يَمِقُ وَمْقًا ـــ هُ: ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدى.

وَمَّأَ يُوَمِّأُ تَوْمِئَةً: ئىشارەت قىلدى.

وَمِهَ يَوْمَهُ وَمَهًا النَّهَارُ: كۈندۈز قاتتىق ئىسسىپ كەتتى.

وَمَى يَمِي وَمْيًا: قول ئىشارىتى قىلدى، كۆز ئىشارىتى قىلدى.

وَمَى بِالشَّيْءِ: نەرسىنى ئېلىپ كەتتى.

وَمِيْضٌ: يورۇماق، پارلىماق، چاقنىماق.

وَمِيْضُ الْبَرْقِ: چاقماقنىڭ يورۇقى.

وَمِيْقٌ: سۆيۈملۈك، مەشۇق، قەدىردان.

وَنَاءٌ: بوشاپ كەتمەك، بوشاڭلىق قىلماق.

وَنَاةٌ: بىر تال مەرۋايىت.

وِنْشٌ ج وِنْشَاتٌ: كىران.

وَنَمَةٌ: چىۋىن يوقى.

وَنَّ يَوِنّ وَنًّا: بوشاتتى، بوشاشتۇردى، پەسەيتتى.

وَنَّبَ يُوَنِّبُ تَوْنِيْبًا: ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى.

وَنَّسَ يُوَنِّسُ تَوْنِيْسًا فُلاَنًا: پالانىغا مۇۋاپىقلاشتى، قوشۇلدى، ھەمراھ بولدى.

وَنَّي يُوَنِّي تَوْنِيَةً: بوشاڭلىق قىلدى، كېچىكتۈردى.

وَنُوَّةٌ: پىكىر يىغالماسلىق، مېكىسى زەئىپ.

وَنَى يَنِي وَنْيًا وَوَنًى: بوشاپ كەتتى، ئاجىزلاپ كەتتى.

طَالِبٌ يَعْمَلُ بِجِدٍّ وَلاَ يَنِي: ئوقۇغۇچى بوشاشماي تىرىشىپ ئىشلەيدۇ.

﴿اذْهَبْ أَنتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلاَ تَنِيَا فِي ذِكْرِي﴾ ‹قرآن›: (ئى مۇسا!) سەن ۋە سېنىڭ قېرىندىشىڭ (ھارۇن) مېنىڭ مۆجىزىلىرىمنى ئېلىپ بېرىڭلار، مېنى زىكرىمگە سۇسلۇق قىلىپ قالماڭلار.

وَنَى الشَّيْءَ: نەرسىگە پەرۋاسىز قارىدى.

لاَ يَنِيْ يَفْعَلُ كَذَا: ھەمىشە شۇنداق قىلىدۇ.

وَنْيٌ: بوشاپ كەتمەك، بوشاڭلىق قىلماق.

وَنِيْمُ الذُّبَابِ: چىۋىن يوقى.

وَنِيُّ الْوَاحِدَةُ وَنِيَّةٌ: مەرۋايىت، جەۋھەر.

وَهَازَةٌ: ئۇياتچانلىق بىلەن مېڭىش.

وَهَبَ يَهَبُ وَهْبًا وَوَهَبًا وَهِبَةً: سوۋغا قىلدى، ھەدىيە قىلدى، بەردى، سېخىيلىق بىلەن بەردى.

وَهَبَ الشَّيْءَ: خاس قىلدى، نەتىجە كۆرسەتتى.

﴿يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثاً﴾ «قرآن»: خالىغان ئادەمگە قىز پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ.

وَهَبَنِيَ اللهُ فَدَاكَ: ئاللاھ مېنى سېنىڭ پىدايىڭ قىلسۇن.

وَهْبٌ وَهَبٌ: سوۋغا بەرمەك، ھەدىيە قىلماق.

وَهَجَ يَهِجُ وَهْجًا وَوَهِيْجًا وَوَهَجَانًا الْيَوْمُ: كۈن قىزىپ كەتتى.

وَهَجَتِ النَّارُ: ئوت كۆيدى، ياندى.

وَهْجٌ . وَهَجَانٌ: ئوتنىڭ يېنىشى، ئوتنىڭ تەپتى.

وَهَجُ التَّنُّوْرِ: تونۇرنىڭ قىزىقلىقى.

وَهَجُ الطِّيْبِ: خۇش پۇراقنىڭ تارقىلىشى، تەسىرى.

وَهْدٌ ج أَوْهُدٌ وَوُهْدَانٌ: ئويمانلىق، پەس، چوڭقۇرلۇق.

وَهْدَةٌ ج وَهْدٌ وِهَادٌ: ئويمانلىق، پەس يەر، چوڭقۇرلۇق.

وَهَرَهُ يَهِرُ وَهْرًا: ئۇنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

وَهْرٌ: كۈن نۇرىنىڭ چىمىرلاپ كۆرۈنۈشى، سەراب، ئىزىتقۇ.

وَهْرَانٌ: قورققۇچى، ۋەھىمىگە چۈشكۈچى، قورقۇنچاق.

وَهَزَ يَهِزُ وَهْزًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، چېقىۋەتتى.

وَهَزَ الْحَيَوَانَ: ئۇلاغنى پۇتى بىلەن دېۋىتتى.

وَهْزٌ ج أَوْهَازٌ: ساغلام كۈچلۈك ئادەم، پاكار.

وَهَسَ يَهِسُ وَهْسًا وَ وَهِيْسًا: ئىتتىك ماڭدى، ئالدىراپ ماڭدى.

وَهَسَ الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، يانجىدى.

وَهَسَ فِي الأَمْرِ: ھىيلە ئىشلەتتى، ئالدامچىلىق قىلدى.

وَهْسٌ: يامان، ئوسال، سۆخەنچىلىك.

وَهْسَةٌ: مىڭىلغان چىغىر يول.

وَهَصَ يَهِصُ وَهْصًا الشَّيْءَ:نەرسىنى قاتتىق ئاتتى، قاتتىق دەسسىدى.

وَهَصَ رَأْسَهُ: بېشىنى يېرىۋەتتى.

وَهَصَ الْحَيَوَانَ: ھايۋاننى ئاختا قىلىۋەتتى، پىچىۋەتتى.

وَهَطَ يَهِطُ وَهْطًا: ئاجىزلىدى، زەئىپلەشتى.

وَهَطَ الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇرۇۋەتتى.

وَهَطَهُ: ئۇنى ئۇردى.

وَهْطٌ ج أَوْهَاطٌ وَوِهَاطٌ: توپ، جامائە، بىر بۆلۈك؛ ئۇرۇق.

بَيْنَهُمْ أَوْهَاطٌ: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا جېدەل-ماجىرا بار.

وَهْطَةٌ ج وَهْطٌ وَوِهَاطٌ: ئويمان يەر.

وَهَفَ يَهِفُ وَهْفًا وَوَهِيْفًا إِلَى كَذَا: يېقىنلاشتى.

وَهَفَ النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك كۆكەردى.

وَهَقَ يَهِقُ وَهْقًا الدَّابَّةَ: ھايۋانغا سالما تاشلاپ بويىنغا كىرگۈزدى.

وَهَقَهُ: ئۇنى توستى.

وَهْقٌ . وَهَقٌ ج أَوْهَاقٌ: ئارقان، سالما.

وَهِلَ يَوْهَلُ وَهْلًا الشَّخْصُ: كىشى ئاجىزلاپ كەتتى، قورقتى.

وَهِلٌ: قورققۇچى، قورقۇنچاق.

وَهَلٌ وَهْلَةٌ: قورقۇش، ئالاقزادە بولۇش.

وَهْلَةٌ ج وَهَلَاتٌ: خاھىش، ھەر نەرسىنىڭ تۇنجىسى.

«لَقِيْتُهُ أَوَّلَ وَهْلَةٍ»: ئۇنىڭ بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچراشتىم.

وَهَمَ يَهِمُ وَهْمًا الشَّيْءَ: خىيال قىلدى، پەرەز قىلدى.

وَهَمَ فِي الشَّيْءِ: خاتا چۈشەندى.

وَهَمَ فِي الصَّلَاةِ: نامازدا يېڭىلدى، نامازدا ۋەسۋەسىگە چۈشۈپ قالدى.

وَهِمَ يَوْهَمُ وَهْمًا فِي الشَّيْءِ: خاتالاشتى، خاتا قىلدى.

وَهْمٌ ج أَوْهَامٌ وَوُهُومٌ: تەسەۋۋۇر، خام خىيال، خاتا ھېسسىيات؛ ئوي، پىكىر؛ قورقۇنچ؛ گۇمان، ۋەسۋەسە.

وَهْمِيٌّ: خىيالىي، قۇرۇق خىيال.

وَهْمِيَّةٌ: تەسەۋۋۇر قىلىش قابىلىيىتى، خىيال، فانتازىيە.

أَمْرَاضٌ نَفْسِيَّةٌ وَهْمِيَّةٌ: گۇمانخورلۇق كېسىلى.

نَظَرِيَّاتٌ وَهْمِيَّةٌ: فانتازىيىلىك نەزەرىيە، خىيالىي نەزەرىيە.

الإِشْتِرَاكِيَّةُ الْوَهْمِيَّةُ: خىيالىي سوتسىيالىزم.

وَهَنَ يَهِنُ وَهْنًا الشَّخْصُ: كىشى تۈن نىسپىدە كىردى، بىرەر ئىشتا ئاجىزلىق قىلدى.

وَهَنَهُ: ئۇنى ئاجىزلاشتۇرۇۋەتتى.

وَهَنَتْ عَزِيمَتُهُ: روھى چۈشۈپ كەتتى، ئىرادىسى بوشاپ كەتتى.

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا﴾ ‹قرآن›: ئۇ ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن كۈچ-قۇۋۋىتىمدىن كەتتىم، چېچىم ئاقاردى».

وَهَنَ عَظْمُهُ: ھالىدىن كەتتى، ماغدۇرسىزلاندى.

وَهَنَتْ قُوَاهُ: ھاردى، چارچىدى.

بِعَزِيمَةٍ لَا تَهِنُ: ئېگىلمەس، سۇنماس.

وَهْنٌ: ئاجىزلىماق.

وَهْنٌ مِنَ اللَّيْلِ: يېرىم كېچە ياكى يېرىم كېچىدىن سەل كېيىن.

﴿حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ﴾ ‹قرآن›: ئانىسى ئۇنى (قورسىقىدا) ئۈستى-ئۈستىگە ئاجىزلىق بىلەن كۆتۈردى.

وَهَنٌ: ئاجىزلىق، زەئىپلىك.

وَهَنٌ نَفْسِيٌّ: روھىي چۈشكۈنلۈك.

وَهَنٌ عَصَبِيٌّ: نېرۋا.

وَهَنٌ مِنَ اللَّيْلِ: يېرىم كېچە، تۈن نىسپى.

وَهَّابٌ: سوۋغا بەرگۈچى، مەرد، سېخىي.

الْوَهَّابُ: ئاللاھ تائالانىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، چەكسىز ئاتا قىلغۇچى دېگەن مەنىدە.

﴿وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ﴾ ‹قرآن›: بىزگە دەرگاھىڭدىن رەھمەت ئېغىشلىغىن، شۈبھىسىزكى، سەن (بەندىلىرىڭگە ئاتالارنى) بەكمۇ ئېغىشلىغۇچىسەن.

وَهَّابِيٌّ: ۋاھھابى.

الْوَهَّابِيَّةُ: ۋاھھابى مەسلىكى، ۋاھھابىلىق قارىشى.

وَهَّاجٌ: يېنىپ تۇرغان، كۆيۈپ تۇرغان؛ پارلاپ تۇرغان، نۇرلۇق.

﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ ‹قرآن›: (سىلەر ئۈچۈن) يېنىپ تۇرغان چىراغنى (يەنى، كۈننى) ياراتتۇق.

حَرٌّ وَهَّاجٌ: قاتتىق ئىسسىق.

نُورٌ وَهَّاجٌ: پارقىراپ تۇرغان نۇر.

نَجْمٌ وَهَّاجٌ: چاقناپ تۇرغان يۇلتۇز.

وَهَّدَ يُوَهِّدُ تَوْهِيدًا لَهُ الْفِرَاشَ: ئۇنىڭغا تۆشەك سېلىپ بەردى.

وَهَّاسٌ: يولۋاس.

وَهَّاصٌ: سېخىي، مەرد.

وَهَّلَهُ يُوَهِّلُ تَوْهِيلًا: ئۇنى قورقۇتۇۋەتتى، چۆچۈتۈۋەتتى.

وَهَّمَهُ يُوَهِّمُ تَوْهِيمًا: ئۇنى گۇمانغا سېلىپ قويدى.

وَهَّنَهُ يُوَهِّنُ تَوْهِينًا: ئۇنى ئاجىزلىتىۋەتتى،

بوشاشتۇرۇۋەتتى.

وَهْوَهَ يُوَهْوِهُ وَهْوَهَةً فِي صَوْتِهِ: داد ـ پەرياد سالدى.

وَهْوَهَ الْأَسَدُ: يولۋاس ھۆركىرىدى.

وَهْوَبٌ: سېخىي، مەرد، قولى ئوچۇق.

وَهَي يَهِيْ وَهْيًا وَوُهِيًّا الشَّخْصُ: كىشى ئەخمەق بولدى؛ ئاجىز بولدى.

وَهَى الشَّيْءُ: نەرسە بۇزۇلدى؛ يىرتىلدى.

وَهَي الْحَائِطُ: تام ئۆرۈلدى.

وَهَي الثَّوْبُ: كىيىم يىرتىلدى.

وَهِيْجٌ: كۆيمەك، يانماق، قىزىپ كەتمەك.

وَهِيْنٌ: ئىش بېشى، يېتەكچى.

وَيْ: ۋەي، ھوي، ھەي (ھاياجانلىنىش، ئاپىرىن ئوقۇشنى بىلدۈرىدۇ).

وَيْ لِزَيْدٍ: زەيد قالتىسقۇ، زەيد يارايدۇ.

وَيْ لِإِبْرَاهِيمَ: نېرى تۇر، ئىشىڭنى قىل، ئىبراھىم ئىشىنى قىلسۇن.

وَيْكَ اِسْتَمِعْ إِلَيَّ: گېپىمنى ئاڭلىساڭچۇ؟

وَيْ بِكَ يَا فُلَانُ: توختاپ تۇر ھە، مەن سېنى جۇمۇ، كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرسەن.

وَيْبٌ لَكَ: ئۆلگۈر.

وَيْبَةٌ ج وَيْبَاتٌ: مۇسىبەت، بالايىئاپەت، رەسۋاچىلىق.

وَيْجٌ: بويۇنتۇرۇق.

وَيْحَ: ئىچ ئاغرىتىشنى بىلدۈرىدىغان قوشۇمچە سۆز، ۋاي بىچارە.

وَيْحَكَ: ئۇۋال ساڭا.

«وَيْحَكَ أَيُّهَا الْمَغْرُوْرُ»: ۋاي ھاكاۋۇر ئىسىت ساڭا.

وَيْسٌ: پېقىرلىق، كېرەكسىز نەرسە؛ ۋاي بىچارە.

وَيْلٌ: ۋاي؛ ئازاب ـ ئوقۇبەت، كۈلپەت، بەختسىزلىك، ھالاكەت.

وَيْلٌ لَهُ: ئۆلگۈر، قارغىش تەگكۈر.

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ﴾ ‹قرآن›: (ئۆلچەمدە ۋە تارازىدا) كەم بەرگۈچىلەرگە ۋاي.

وَيْلَةٌ ج وَيْلَاتٌ: بالايىئاپەت؛ رەسۋاچىلىق.

وَيْلَاتُ الْحَرْبِ: ئۇرۇشنىڭ بالايىئاپەتلىرى.

﴿قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخاً﴾ ‹قرآن›: ئۇ (يەنى، سارە): «ۋىيەي! مەن بىر موماي تۇرسام، ئېرىم بىر بوۋاي تۇرسا، تۇغامدىمەن؟» دېدى.

﴿يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً﴾ ‹قرآن›: ئۇلار: «ۋاي بىزگە! بۇ نامە ـ ئەمالغا چوڭ ـ كىچىك گۇناھنىڭ ھەممىسى خاتىرىلىنىپتىغۇ؟» دەيدۇ.

وَيْمَةٌ: تۆھمەت، سۇخەنچىلىك.

وَيْنٌ: قارا ئۈزۈم، ئەيىب ـ نۇقسان.

وَيْنَةٌ: قۇرۇق قارا ئۈزۈم، قۇرۇق قارا ئۈزۈم ۋاسىلغىسى.